

EGRI *FEHÉR/FEKETE*

a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztályának lapja
a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium és Szakközépiskola hírei

Ócsvár Géza: Kálvária

BÖJTI SZELEK

Most még öldöklő böjti szelek járnak
nekiveselkednek a szétzilált határnak
fájó szelek és tisztítók mint a
viharos tavasz
lélekzetállítók s húsbametszők

zöldellő haraszt
imitt-amott kikandikáló kankalinnal
cinkepettyegetett csönddel
s ibolyaszínű földdel
friss tavaszi dal hull a fákról
egyre közelebb
húsvétok barka-lobogása
hiába: a szétdúlt tél lassacskán elkocog
hegyek homlokáról leolvad mind a hó
s a fák között új élet lépeget

betegségmarta fáradt csontjaim
indulnak már a napsugár fele
s mire a tavasz frisset rikkant rádobog
kérgét kígyóbőreként lehántó szívem

sokszor mondtam de így tán soha még
amíg sorsom a fellegekre írja
évekre még vagy hónapokra tán
fáklyaként lobogó Isten-ujja
írja az életem s az életünk
áldott legyen a kéz
áldott legyen a szó is

alleluja!

Ágoston Julián

Ócsvár Géza rajztanárunk fiatalkori rajza, unokaöccse Vízy László építész és festő tulajdonában; szíves engedelmével közöljük.
Dr. Ágoston Julián tanárunk verse halála után a Katolikus Szó 1969. márc. 23-i számában jelent meg Ágoston Imre aláírással.

A TARTALOMBÓL

HÁROM FÉNYES NAP – 1989. május 26 – 28-án	Ócsvár Géza tanár úrra emlékezünk...
Bán Elizeus: Az élet főiskoláján – Börtönélmények 1950 – 1954	Jéger Károly: Egy papi életút
Angolkisasszonyok oldala	Bogdán Kálmán: Egy cserkész tábor emlékei
Elbúcsúztunk Pelbárt atyától	hírek...hírek...hírek...
EZ TÖRTÉNT a Gárdonyiban a 2008/09-as tanévben	KARÁCSONYTÓL – HÚSVÉTIG

HÁROM FÉNYES NAP

1989. május 26 – 28-án a 300 éves iskolánkra emlékeztünk

20 évvel ezelőtt, ezeken a május végi napokon, sok ciszterci öregdiák és tanár jött Egerbe ünnepelni. Ekkortájt tanáraink még szétszórtságban éltek, az öregdiákok egymástól elszigetelve, csak kisebb osztályközösségekben találkozhattak. Ekkor végre együtt lehettünk, örülhettünk egymásnak. Ezek a napok feledhetetlenek maradnak.

1987. február 13-án – ekkor már új szelek kezdtek fújdogni – tizennyolc egykori Szent Bernát-gimnáziumi diák találkozott Budapesten. A Ciszterci Diákszövetség újjászervezését fontolgatták, és iskolánk 300. éves fennállásának méltó megünneplésén gondolkodtak. Akkoriban csak egy „fedőszervezet”, az *Egri Öregdiákok Baráti Társaságának* (EÖBT) megalapítására volt lehetőség. Ez az egyesület, melynek tagjai főleg ciszterci öregdiákok voltak, *dr. Kerekes Lajos*, *dr. Chikán Zoltán* és *dr. Farkas András* vezetésével – az „akkori körülmények, hatalmi adottságok között” – vállalta a 300. éves jubileumi ünnepségek megszervezését.

Néhány képpel és az elhangzott beszédekből kiragadott részekkel emlékezünk a 20 éve történetekre.

Első nap – Díszünnepség a tornateremben

A legnagyobb örömet az jelentette, hogy a Szent Bernát Gimnázium volt diákjai ismét együtt lehettek iskolai ünnepeink régi színhelyén, és velük volt akkor még élő néhány ciszterci tanárunk is.

A díszünnepséget *dr. Kerekes Lajos* az EÖBT elnökének bevezetője után *Kiss Sándor*, az MSZMP éppen székből ülő első titkára nyitotta meg: „... *Az ideológia csapdájába szorult kultúrpolitika homályba burkolta az egri középfokú oktatás három évszázados történetét, az egyházi rendek nemes szándékú kultúrmisszióját. Feladatommak érzem, hogy a felelősök helyett megkövessem a hallgatásra, a mozdulatlanságra kényszeríteteket. Bár múltjuk – mint ahogyan egyik sorstársuk írta – élt és hatott még akkor is, ha hatását olykor nem is tették érzékelhetővé. ...*”

Az akkori ünnepi hangulatban kétségtelen, jól esett hallani e szavakat a megyei párttitkártól. „Hiba volt erre a feladatra felkérni őt? Nem, 1989 májusának logikája ezt írta elő. Erkölcsiekben ma is vállalható, amit mondott, mert megkövette a mellőzött értelmiséget, szándékát nyilvánította egy tisztultabb légkörű, európai léptékű rendezésre – közös és egyéni dolgainkban”. – írta az ünnepség krónikása, *dr. Farkas András*.

Szívesen látta a résztvevőket a házigazda, az iskola akkori igazgatója, *dr. Nagy Andorné*. Ünnepi beszédében hangsúlyozta, hogy a Gárdonyi Géza Gimnázium napjainkban is méltó a nagy hagyományokhoz. „... *Az iskola mai tanáira is a hivatástudat, pályánk iránti elkötelezettség a jellemző. Talán ezért is érezzük el az eredményeinket, amelyekről úgy gondoljuk, számottevőek, talán átlagon felüliek. Számos diákunk vesz részt évről évre eredményesen a különböző országos szintű tanulmányi versenyeken, műveltségi vetélkedőkön. Megállják helyüket a hazai és külföldi felsőoktatási intézményekben. Számos tudós, köztük nyelvészek, matematikusok, fizikusok, biológusok, csillagászok, kiváló orvosok, reprezentálják ma már iskolánk hírnevét. ...*”

Befejezésként *Farkas András-Szokolay Sándor*: Egri zsoltár című műve hangzott el.

Második nap délelőtt – Ünnepi mise a templomban

Az ünnepi triduum alatt számunkra kétségtelenül a legemlékezetesebb volt az ünnepi mise. A Szent Bernát templom főoltáránál három ciszterci főpap, mellettük ciszterci atyák, – köztük *dr. Palos Bernardin*, *dr. Hegyi Kapisztrán*, *Vajk Atanáz*, *dr. Rajeczky Benjamin* – és pap diáktársaink koncelebráltak. Az orgonánál egymást váltották diákkorunk orgonistái: *dr. Kiss Kálmán*, *dr. Péntek László*, *Akác János*. A szószerk alatt helyezték a gimnázium negyven évig nem láthatott zászlaját is.

Nagy figyelemmel hallgattuk a ciszterci generális apátúr, *dr. Zakar Polikárp* homíliáját:

„*Amikor néhány éve Jeruzsálemben jártam, visszavisszatértem a Siratófalhoz, ahol Isten ó-szövetségi, hívő maradéka megrendült lélekkel imádkozik szüntelen, az egykor fényes templom alapfalának tövében, mivel a régi templomra épült mohamedán szentélyben nem dicsérheti az Urat.*

Nehéz elfeledni azt a sok imát és emlékezést, amit ott hallottam. Nemegyszer hasonló érzésekkel álltam édes hazám határán, amikor senki sem mondta meg, hogy miért nem jöhetek be ebbe az országba, és amikor úgy éreztem, hogy a

Dr. Kerekes Károly zirci apát, dr. Zakar Polikárp generális apát és dr. Kovács Endre egri segédpüspök

Szózat bizonyos fokig rám nem vonatkozik. Mert bizony a nagyvilágban sokfelé volt helyem, de ebbe az országba még a lábam sem tehettem be. Később, amikor már bejöhöttem, akkor sokszor álltam meg fohászkodva egy-egy iskolám bejárata előtt. Akkor mondta egy belső hang az evangélium szavait: *Menjetek és tanítsatok!*

Ma már más érzéssel állok itt a 300 éves alma materünk falai között. Nem itélni, hanem hálát adni jöttünk az Úrnak azért a 300 évért, és azért is, hogy erőt gyűjtsünk a feladataink megoldására, és hogy tanúságot tegyünk jövőbe vetett hitünkért, reményünkért. Azért vagyunk itt, hogy emlékezzünk a múltra, és hálát adjunk Istennek.

... Keresztény hitünknek alapvető fontossága az emlékezés. Magának a szentmisének is lényeges eleme az emlékezés. 300 éves jubileumot ünnepelve kegyelettel gondolunk az iskola kezdeteire, alapítására. ... Hogy mit adott ez a gimnázium 300 éves története alatt Eger városának, környezetének, hazánknak, az országnak, azt nehéz néhány mondatban összefoglalni. Nagyon röviden azt mondanám, hogy kiváló iskolai képzést, nevelést. ... Ezért megköszönjük az Úrnak, egykori tanárainknak, hogy iskolánkban a sok ismeretközlés mellett megtanítottak bennünket helyesen és logikusan gondolkodni, lehetővé tették, hogy elsajátítsuk az európai kultúra emlékeit és nagy értékeit, és hogy keresztényekké neveltek minket. ...

A Ciszterci Rend Zirci Kongregációjának a Szentszék által jóváhagyott szabályzatában benn van az a gondolat, az a pont, hogy a zirciek különleges feladata az ifjúság nevelése, főleg az egyházi iskolában.

Majdnem 50 éve erre a konstitúcióra tettük mi, magyar ciszterciek a fogadalmat, és megvallom, hogy szabályaink eme szavai sokszor adtak nekünk erőt a határokon belül, és messze szép hazánktól, még a texasi tájakon is. Fogadalmunkhoz mi, magyar ciszterciek hűek akarunk lenni, és ezért a lelkipásztori munka mellett a középiskolai nevelés is benne van terveinkben és imádságainkban. Ehhez természetesen tárgyi feltételek is kellenek, mert mi a magunk erejéből iskolát építeni nem tudunk. De a mai ünnep is azt bizonyítja, nem feledtük el, hogy több mint 200 évvel ezelőtt indult el innen, éppen Egerből a magyar ciszterciek középiskolai nevelő munkája.

A mi jövőbe vetett hitünknek, szent reményünknek a magva az Isten ígéje. Egyéni életünkben és családi életünkben, népünk és egész egyházunk életében is és áldott alma materünk életében is. És ezért áldott légy, Alma Mater!”

Az ünnepi szentmise előtt, a kora délelőtti órában az iskolával szemben álló – egykori Kaszinóban, ma Ifjúsági házban kiállítás nyílt Ócsvár Géza rajztanárunk és Molnár József festőművész diáktársunk képeiből, valamint egy kis gyűjteményt láthattunk az iskolánk volt tanárainak és diákjainak könyveiből. A kiállítást **dr. Farkas András** nyitotta meg és mondott ismertetőt.

Második nap délután – Díszközgyűlés

A Megyei Művelődési központban **dr. Kerekes Lajos** elnök bevezető szavai után az ünnepi beszédet az akkori igazságügyi miniszter, **dr. Kulcsár Kálmán**, 1946-ban érettségizett diáktársunk tartotta. Ekkor tájt folytak már az rendszerváltozás előkészületei, s ennek jogi alapjait részben ő készítette elő. Beszédében ezen aktuális kérdésem kívül a volt iskolájától kapott, máig ható értékeket is méltatta:

„Mik a kultúrának azok a vonásai, amelyekre vissza kell emlékezni, és amelyeket tovább kell éltetnünk. Európai kultúra élt ebben a városban, amelyet valamilyenkor magyar Athénnek neveztek? Azt hiszem, nem kell különösebben indokolni. Tanáraink Európa sok országából hozták ide a tudományt, a kultúrát, tanítottak meg bennünket kulturáltan nemcsak viselkedni, hanem gondolkodni is, és alakították ki azt a szellemet, amely nagyon fontos lenne, ha ma is közöttünk élne. – Ez pedig a türelem, a tolerancia szelleme.

Próbáltam gondolkodni idefelé jövet, hogy volt-e olyan motívum annak idején gimnáziumi tanulmányaim során, vagy akár a jogakadémián, amely ezzel a szellemmel állt volna szemben. Nem tudtam ilyet felidézni. Ebben a szellemben nem volt türelmetlenség, diszkrimináció, itt a véleményeket, az eltérő véleményeket is meghallgatták és megbeszéltek, nem középiskolai tanár és diák viszonylatban, hanem idősebb és fiatalabb emberkapcsolatában és azt hiszem, hogy ez az, ami legnagyobb értéként maradt meg azóta is bennem, és amiért hálával gondolok vissza erre az iskolára.

... Mint ahogy ebben a gimnáziumban tanultam azt is, hogy szeretni kell az embereket. Ha valami veszélyes elem került be a magyar kultúrába, vagy erősödött meg – inkább azt mondanám, hiszen nem volt sajnos idegen ez tőlünk korábban sem –, az a gyűlölet. A gyűlöletnek ideológiai elemként való elfogadása és hirdetése – legyen az bármilyen embercsoport ellen, gondolkodás ellen, kultúra ellen, – a szálláscsinálója minden egyes nemzet és kultúra vesztének. ...

Én jogász vagyok, ezért engedjék meg nekem, hogy a jog szerepét kicsit túlhangsúlyozva is azt mondjam, hogy az emberi társadalomnak toleráns, gyűlölet nélküli, indulatok és erőszak nélküli együttélését a jogrendszer teszi lehetővé.

Gyülekezés a Művelődési központ épülete előtt. Középen dr. Seregély István egri érsek, dr. Zakar Polikárp generális apát, és dr. Kulcsár Kálmán, akkori igazságügyi miniszter

A jog az, ami kikapcsolja az előbb említett tevékenységeket, érzelmi és más elemeket az életből, s amely kompromisszumokra ad lehetőséget. Márpedig a kompromisszumra való készség, ami megint csak gyenge pontja a magyar politikai kultúrának, most megint nagyon időszerű. Itt tanultam, a ciszterci rend egri Szent Bernát Gimnáziumában Cicerótól azt a nagyon szép mondást, amit azóta is őrzök, és szívesen ismételvek magamnak is: „Omnes legum servi sumus, liberi esse possumus”. Valamennyien a jog rabszolgái vagyunk, hogy szabadok lehessünk. ...”

A beszédet követő ünnepi műsorban többek között *Farkas András-Kiss Kálmán*: Zsoltár című művének ősbemutatóját, majd diáktársaink előadásában, *Marczis Demetertől* operaáriákat, *Bánffy Györgytől* Vörösmarty egy költeményét hallhattuk.

Harmadik nap – Emléktáblák avatása és a Dobó szobor koszorúzása

Az Egri Öregdiákok Baráti Társasága, a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztályának elődszervezete, két emléktáblát is helyezett el az iskolában. Az I. világháborúban elesett hősi halottak 1922 áprilisában felavatott emléktáblája mellé felkerült a II. világháború áldozatainak „Pro Patria” emléktáblája. A két táblát együtt az I. emeleti folyosón helyezték el. Felavatására május 28-án délelőtt került sor. Az avató beszédet **dr. Ringelhann Béla** 1934-ben végzett diáktársunk mondta.

„...Titeket is a háború és a háború erőszakos keze vetett a halálba! A ti hamvaitok ott fekszenek valahol a Don mentén, Ukrajnában. Ott pihennek azok is, akiknek nevét még nem sikerült összeszedni és majd erre a táblára kerülnek. Senki sohasem tudja megmondani, hányan pusztultak el ebben a harcban. Úgy mondják, hogy Magyarországon a visszafordulás után nyolcvan-százezer halott volt. De nem felejtkezhetünk el azokról sem, akik Rákosiék és a koncepciók perек során haltak hősi halált. Azt hiszem, sokan vannak, akik emlékeznek rá, hogy ötven méterrel odébb, a Széchenyi utcában, kik haltak meg 1956-ban. E halottak és árnyékaik itt élnek közöttünk, kísértének mindnyájunkat, miért haltak meg, és mit tettek értünk. ...”

Dr. Hegy Kapisztrán igazgató úr, dr. Csank István és dr. Nemes Zoltán (budai öregdiák) tanítvánvaival

szág él, átformáljam ezt a fohászt, váljék ez a fohász most így nemzetünk közkincsévé és a közgondolkodás részévé: Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában, hiszek Magyarország megmaradásában.”

A három nap esemény záró részében egykori diákok és tanáraik mai tanulók kíséretében az iskolából indulva átvonultak a Dobó térre. A város képviselőjének köszöntője után – pontosan deket ütött a Minorita templom órája –, az EÖBT nevében **dr. Kerekes Lajos** átadta a város képviselőjének az egri középiskolák szalagjaival övezett díszjelvényt, majd záróbeszéde után elhelyezték az öregdiákok koszorúját a Dobó-szobor talpazatán.

Ezzel ért véget ez az emlékezetes triduum.

Összeállítva dr. Farkas András szerkesztésében, az EÖBT kiadásában 1990-ben megjelent EMLÉKKÖNYV alapján. (O. Gy.)

Az élet főiskoláján (Börtönélmények 1950 – 1954)

Folytatjuk Bán Elizeus atya, zirci perjel írását a nyolc ciszterci (Lékai Imre Ányos, Bán Zoltán Elizeus, Biczó Ferenc Emmerám, Haraszti Béla Xavér, Hegedüs József Albin, Katona Ferenc Farkas, Petkó Tamás Tarján, Kis Horváth Mihály Paszkál) 1950. szeptemberi sikertelen meneküléséről. A történet első részét a 2008. Veni Sancte-i és Karácsonyi számainkban közöltük.

Bekötött szemmel vezettek be minket a Bal 2. osztály földszinti folyosójára. Ez a börtön, mint utóbb megtudtuk, két „csillagból” és a „Kisfogházból” áll. Egy-egy csillag egy központi térből három irányba sugarasan kiágazó kétemeletes folyosó, mindkét oldalon zárkásorral. Az egyes emeleteket csak a zárkák előtt körbefutó járdák (trejni) és a köztük kifeszített rugalmas dróthálók választották el egymástól, így az őr a központi térből átláthatta mindhárom szárny emeleteit. Ebben az időben csak a jobban felszerelt Bal csillag három sugara, osztálya, meg a Kisfogház volt használatban. A Jobb nem.

A földszinti folyosón sorakoztunk, és felvonult elénk a vezérkar: az intézetvezető (I.V.) százados, a politikai főhadnagy (D-tiszt: defenzív), egy törzsőrmester, egy őrmesternő (egészségügyi) meg a szolgálatos őr. Az I.V. szózatot intézett hozzánk: „Emberek! Magukat elítélték 7 meg 4 évre. Ez nem jelent semmit. Ebből lehet 15 év is, ha nem viselkednek rendesen, de ha becsületesen dolgoznak, ki is szabadulhatnak rövidesen. Mindennek az alapja a becsületes munka”. Ezek után kb. 10 napra külön-külön zártak el minket. Én az Ányos atya melletti zárkába kerültem, és a falon keresztül Morse-jelek segítségével érintkeztünk. Jó volt a magány, nem unatkoztam. A zárkaajtó belső oldalán kifüggesztett „A letartóztató intézetek házsabályai” c. üdítő olvasmányból is elmélkedtem. Egyszer az őr súgva újságolta: „Ma akasztanak három püspököt”. Elhittem neki, mert olyan becsületes képű idősebb embernek látszott, és elénekeltem magamban értük (akik közt esetleg egyik az Apátúr) a Requiemet. Hála Istennek, nem volt igaz a hír, csak hazudott a koma.

A magánzárkás napok után szétdobáltak minket: Ányos, Paszkál, Farkas, Tarján és Xavér a Bal 3.-ba kerültek és a „Kis prés” üzemben bakelit villamosági alkatrészeket gyártottak, Emmerám, Albin és én a Bal 2.-ben maradtunk, és a „Hajlított bútor üzemben” széklábakat csiszoltunk, ill. fényeztünk (politúrozunk). Különböző zárkába helyeztek más rabokkal vegyesen. A zárkák kb. 3 x 4 m-esek voltak, padlójuk fenyődeszka (hajópadló), felszerelésük 2 szalmazsák, falipolc, vizesvödör, WC. Eredetileg talán két személyre méretezték őket, de most majdnem minden zárkában négy ember volt összehúszolva. Én itt éltem át az emberré válást: már engem is megilletett az „Emberek!” megszólítás, és mint felnőtt teljes joggal szavazhattam ilyen fontos dolgokról, hogy kinyissuk-e az ablakot, vagy ne, irtsunk-e poloskát

szombat délután, vagy inkább aludjunk stb. Mindig nagyon jó zárkatársaim voltak, és itt is könnyen letettem volna az örök fogadalmat, annyira hasonlított helyzetünk a kolostori életre.

Egy reggel az ávós tizedes elvitt a fényező üzembe, és megállt velem az egyik munkaasztalnál egy félmeztelen Gandhi-soványágú munkás mellett. Az vigyázzba vágta magát, a „felügyelő úr” pedig megbízta, hogy engem a legrövidebb idő alatt tanítson meg a szakmára. Oda is álltam én is az asztal elé, ledobtam ingemet, mert a politúrozás piszkos munka, különösen egy ügyetlen kezdőnek, elém tettek egy székalkatrészt, és a munkás elkezdett oktatni. Amint az őr elment, megkérdezte: „Ciszterci növendék vagy?” Csodálkozva válaszoltam igennel. Erre ő: „P. Könyves Tibor vagyok, jezsuita”. Mikor erre tetszikezni akartam, letorkolt: „Tegezz! Itt mindenki egyforma”. Lelkiatyám lett, sokat beszélgettünk munka közben. Később megismertem társaim összetételét: háborús-bűnös katonák, izgatásért elítélt papok, összeesküvő fiatalok. Közös néven: rohadt fasiszták. Néven nem szólíhattuk egymást, hanem csak a számunkon, amit egy falemezke-re írva a zubbonyunk gombján hordtunk. Én a 774-es voltam. Igazában elit társaság voltunk. Szeretnék mindenkinek emléket állítani, akikkel közelebbi ismeretségbe kerültem, de itt erre nincs lehetőségem.

Még az első napokban hivatott kihallgatásra a D-tiszt. Alacsony, 40–50 közötti, gömbölyű fejű, pókhasú férfiú volt, ingujjban, katonanadrágban és lakkcsizmában. Érdeklődött, hogy miért akartam pap lenni. Azt feleltem, hogy erre éreztem hivatást. „Mi az, hogy hivatás?” - kezdett heveskedni. „Nem volt szerencséje a nőknél? (Ezt drasztikusabban fogalmazta meg.) Vagy nagyon megtetszett a Cirkumdedérum?” „Nem. – feleltem. – Ezt nem tetszik tudni megérteni.” „Hogy-hogy nem?! Én is értelmes ember vagyok” – dühösködött. „Van egy pár pap ismerősöm, akik megmondták őszintén, hogy a szüleiknek nem volt elég pénzük a taníttatásukra, ezért elmentek papnak, hogy ott ingyen kitanuljanak. Ezt értem, és ezeket tisztelem-becsülöm, de az ilyen hazug csirkefogókat nem! Mi a maga apja?” „Vasutas”. „Na látja, az egy becsületes ember. Hogy lehet egy rendes embernek ilyen csavargó fia?! Majd kurtavasba vereitem, akkor megtanulja, hogy ne hazudozzon! Elmehe!”

A kurtavas fogalmát akkor még nem ismertem, így ez a fenyegetés nem volt rám különösebb hatással. Rabtársaim úgy vélekedtek erről a kihallgatásról, hogy a főhadnagy puhatolózott csak, vajon alkalmas lennék-e „vamzernak”, besúgónak, de úgy látszik, ehhez túl hülyének talált. Egyik társam nem úszta meg ilyen simán: az édesapja letartóztatásával fenyegették meg, ha nem vállalja. Mivel nem tudott kitérni, belement a veszélyes kettős játékba: látszólag kiszolgált a ávósok kívánságát, viszont figyelmeztette azokat, akiket figyeltettek vele. Velem is gyakran megbeszélte gondjait, kérte imá-

imat, hogy tisztességes tudjon maradni. A rabok hamar fölfedezték, kitől kell óvakodniuk, de a vamzerok is, bár hivatalosan nem tudhattak volna egymásról, gyorsan kiismerték egymást, és a jóérzésük szövetkeztek a hitványak ellen. Veszélyes vállalkozás volt ez, és sajnos, hazugság nélkül nem ment. A vamzernak sokszor olyan feladatot adtak, hogy bizalmas beszélgetésben próbálja kicsalni társának valami eddig eltitkolt esetét, amelyért perújrafelvételt lehet kezdeményezni, és az újabb tárgyaláson akár halálra is lehet ítélni az illetőt. Az ilyen szemét besúgók ellen a jóérzésük úgy fogtak össze, hogy a maguk jelentésében mellékesen „véletlenül” megemlítték olyan „adatokat”, amelyekkel a D-tiszt előtt aláásták ezeknek a hitványagnak megbízhatóságát, politikai hitelet. Persze azok ugyanígy próbáltak visszavágni. Néha elfogadta a D-tiszt azt a mentséget, ha valamelyik emberüket beköpték, hogy „demokrácia-ellenes” kijelentést tett, hogy ő csak „azzsanolt” (agent provocateur), provokált valakit, máskor azonban összeverte. Egyszer az egyik fiú dagadt arccal, könnyes szemmel jött ki a kihallgatásról, mert a D-tiszt nem volt elégedett a jelentésével, és ököllel az arcába vágott, aztán tettetett csodálkozással kérdezte tőle: „No, mi lelte magát?” Az jól nevelten válaszolt, mert nem akart újabbat kapni: „Véletlenül nekimentem az ajtó élének”. „No, azért mondom” – hangozott az elismerés. A vamzeroknak minden hónapban jelentést kellett írniuk. Hogy ne lehessen megtudni, ki a vamzer, velük együtt kihallgatásra rendelték egy sereg másik rabot is. Többször kellett nekem is mennem. Ilyenkor a folyosón a fal felé fordulva kellett várakoznunk, míg egyenként behívtak a nyomozó elé. Rendszerint azzal a mesével állt elő, hogy még sok mindent nem vallottam be, amit elkövettem, most tehát írom le. Írom le a külföldi ismerőseimet. Hogyan kerültem kapcsolatba az amerikai SIA-vel? Stb. Míg mi ezeket körmöltük, a vamzerok a jelentéseiket adták le. Valószínűleg a nyomozó is csak tessék-lássék végezte ezt az állandó kihallgatósdi a felettesei nyomására, mert nincs tudomásom, hogy valaki is kárt szenvedett volna a vamzerok tevékenysége nyomán.

A székfényezést megtanultam, élveztem, de olyan magas volt a napi norma, hogy csak 80%-ra tudtam teljesíteni. A kereslet-kínálat klasszikus kapitalista szabályozó hatása itt is érvényesült: ha hirtelen be akartak bűtorozni valami termet, pártházat, akkor gyenge minőségben is átvették, amit termeltünk. Amikor viszont pangott a kereslet, egyre-másra dobták vissza termékeinket minőségi kifogások miatt. Ebben az időben az erőltetett munka eléggé elfárasztott, alig vártam az estét, sovány vacsoránkat és az ágyat. A mindig éhes P. Könyves megparancsolta nekem, hogy álljak az ör elé, és kérjek engedélyt, hogy ebédosztáskor beállhassak a repetáért sorakozók közé. Nagyon ellenemre volt ez a parancs, de engedelmeskedtem. Az ör csak annyit kérdezett: „Hány százalékot termel?” Mikor bevallottam, hogy 80-at, lesújtóan mért végig, és semmit sem szólt. Könyves atya biztatására mégis beálltam a sorba repetáért. A levest gyorsan meg tudtam inni, de a második fogás – ez esetben beton, azaz sárgaborsó főzelék – olyan forró szokott lenni, hogy a félórás ebédszünet végéig alig lehetett

megenni. Ezért már az első sorban álláskor előre kevés vizet tettem a csajkámba, hogy a főzelékadagot ehetőre hűtsem, és a repetáig el tudjam fogyasztani. Az ebédosztó rabtárs azonban hangoskodva ki akarta öntetni velem a vizet, mielőtt beleméri a részemet. Odajött a tizedes, és úgy értelmezte ezt a „szabotázs-akciómat”, hogy silányítani akarom az ételt, és majd lázítok másokat, hogy lám, ilyen moslékkal etetnek minket. Felírta a számomat, és este kihallgatásra vitt az intézetvezető elé. Most már biztosra vettem, hogy ennek kurtavas lesz a vége. Albin testvér előzőleg már átesett ilyenén, és beszámolt róla. Ez a büntetés abban áll, hogy az embert leültetik a földre a folyosó közepén, kezét és lábát a csuklójánál és bokájánál egyetlen láncal szorosan összekötik. Így kell maradnia a hideg vason (a folyosó közepén végigfutó vasrácson) este 6-tól éjfélig. Hat órán keresztül kínosan vág a lánc, gémbereednek, húzódnak az izmok, különösen akkor, ha a nagy szakember, Mihalicska törzsörmeister rátérdelt a bűnös hátára, hogy feszesebben lehessen összehúzni a láncot. De a legrosszabb az a tény, hogy a vasa vert ember törvényen kívülinek számít, akivel az éjszakai ügyeletes örök tetszésük szerint szórakozhatnak. Albint azért ítélték erre, mert állítólag szombaton délután a műszak végén nem törölgette le elég tisztára csiszológépéről a fűrészpont. Labanc Medárd ferences atyát műszak után a motozáskor rajtakapták, hogy egy darab madzagot akart felcsempészni a zárkába cipőfűzőnek társai számára, ezért kapta a kurtavasat. Az unatkozó örök játékból fölemelték a láncnál fogva mintegy 1 m magasra, aztán visszajéztették a hátgerincére. Utána befogták az orrát, a szájába pedig vizet csorgattak, ami természetesen a légcsövembe jutott, amikor levegőt kellett vennie. Ilyesmire számítottam én is a kihallgatás gyümölcseként.

Az intézetvezető irodájában viszontláttam a „vezérkart”. A százados úr a hírek szerint előzőleg ózdi vas munkás volt. Alacsony, 30 év körüli, viszonylag barátságos emberkének látszott. Civilben volt. Mellette a D-tiszt főhadnagy, aztán a játékhuzár jellegű szikár, bajuszos kis Mihalicska törzs, a nagycsontú egészségügyi őrmester, és még néhány ör. Az intézetvezető (állítólag Bánkuti volt a neve) jó hangulatban fogadott. Minthogy nem látta valami nagy bűnnek, amiért eléje hoztak, inkább egyházi témára terelte a beszélgetést, pl. hogy a papok megáldották a fegyvereket. Próbáltam kitérni, hogy nem a fegyvereket, hanem a zászlót áldották meg. Erre kijelentette: „Ez ugyanaz. Nem a kútba rondítottam, csak a kávéjára, és zsupsz, belepottyant”. Nagy elismerő hahotázás jutalmazta értékes magyarázatát. Így packázott velem még egy darabig a többiek nagy derűtségére, végül megkérdezte tőlem, milyen büntetésre számítok. Azt feleltem, hogy kurtavasra. „Miért gondolja?” „Mert ma Szent Ferenc stigmáinak van az ünnepe (szept. 17.), és stílusos volna, hogy én is szenvedjek”. Meglepődve néztek rám. Valamit még ízetlenkedett „szent Ferkóval” kapcsolatban, végül elbocsátott azzal, hogy most az egyszer még megúsztam, de ha még egyszer idekerülök, nem úszom meg szárazon.

Pedig újra a színe elé kerültem. Sorozatosan nem értem el a kívánt teljesítményt, s ezért az üzem civil veze-

tője, Faragó úr jelentett fel. Az I.V. rám ismert, most nagyon komoly volt, de amikor látta, hogy engem is mennyire bánt az ügyetlenségem, nem azzal büntetett, hogy mint szabótólót kurtavasra ítélte volna, hanem ami szerintük még súlyosabb volt, kiselejtezett a dolgozók közül, „zárkára vágott”. A munka ugyanis kedvezménynek számít: az ember társaságban lehet, nem unatkozik, és még pénzt is keres. Nekem azonban ez valóságos jótétemény volt, hiszen a zárkában nyugodtabban él az ember. Hamarosan az emeletünk „házi”-ja, Nagy Lajos (volt SS-legény, aki ügyes „öngyilkossági kísérlettel” kiharcolta magának, hogy fizetett házimunkás legyen) kinevezett engem egyik segédházinak, vagyis takarítanom kellett, ételosztásban részt vennem, s ennek fejében dupla adag járt a kosztból. Hálás vagyok neki ezért. Mikor egy újabb munkára-toborzásnál visszakerültem a bútorüzembe, elintézte az illetékesekkel, hogy maradhassak az ő szárnyai alatt. Ettől kezdve úgy alakult a napirendem, hogy ő ébresztő után kiengedett a zárkából, kiosztottuk a reggeli feketekávét, a napi 45 dkg kenyeret, majd miután a dolgozók elvonultak a munkahelyükre, felsöpörtük, felmostuk a trepnit, utána szabadság a zárkában, majd ebédosztás a zárkásoknak, végül vacsora mindenkinek. Napközben az osztály, vagyis a csillag egyik ága területén szabadon járkálhattunk, kanálnyéllal ki tudtuk nyitni mások zárkait is kívülről. Nehéz munka csak az volt, hogy vasárnaponként ébresztő előtt már fel kellett súrolnunk a trepnit, meg – ha adódott olyan rabtárs, akit valami céllal külön zárkába tettek, ahol nem volt a WC beszerelve, csak egy 20 literes öntöttvas „kibli” –, a kiblit kivinni, kiönteni és kiöblítve visszavinni. Nagyritkán előfordult, hogy valamelyik ör cigarettát osztott, és én is mint házi vittem a tüzet cigarettá formájában a többieknek, melyet meg-megszívtam, hogy el ne aludjék. Igen kiábrándító volt látnom a dohányosoknak ezt a megaláztatását, hogy az ör a félig elszívott cigarettáját beledobta a folyosó közepén vasrácsok alatt futó poros fűtőcsövek közé, és nevetve élvezte, ahogy négy-öt rab utána ugrott, kinnal kipiszkálta, és portól, nyáltól nem undorodva mohón slukkolt belőle, mielőtt társainak is továbbadta.

Időnként közmunkákat szerveztek a zárkásoknak is. Többnyire a használaton kívül álló Jobb- csillag takarítását. Ha kellemetlen munkáról volt szó, csellel éltek, hogy önként vállalkozókat tudjanak kapni (kb. így: „Ki ért a rádiószereléshez? – Akkor maga hordja ki a szemetet!”), máskor viszont ők válogatták meg, kiket engednek valami kellemesebb munkához. Egyszer az önként jelentkezők közül egy idősebb bácsit megkérdezett az ör: „Magának mi volt a foglalkozása?” „Földműves voltam, kérem szépen”. „Szóval paraszt. És hány holdon gazdálkodott?” „Három holdon, kérem szépen”. „No jó, lépjen ki!” A bácsi a Földművelésügyi Minisztérium valami osztályvezetője volt, a Rózsadombon álló villájához tartozó kert és szőlő alkotta a holdjait, és azért került börtönbe, mert az Amerika Hangja rádió bementa az ő nevét is, mint egy esetleges ellenkormány miniszterjelöltjét. Maga a takarítást úgy zajlott le, hogy rendszerint jóval több embert vonultattak fel, mint amennyinek takarítás-szám jutott. Az élelmesebbek rávetették magukat

a seprőkre, rongyokra, aztán azzal sétálgattak erre-arra egész délelőtt. Eleinte a „lázás semmit-tevés szinte munkává fajult”, de aztán ez is elcsitult, elhagyták az alibit jelentő szerszámokat, és már csak egy-két mafla sepregett (mint én is) a gazda nélkül maradt szerszámokkal.

Hogy a rabélet ne legyen fenékgig tejfel, arról több tényszerző is gondoskodott. Elsőként említem a poloskát. Még a székfényező üzem dolgozója voltam, mikor egyik reggel arra ébredtem, hogy nem tudom kinyitni a szememet: teljesen bedagadt. Többen azt hitték az illetékesek, hogy a politúrozásnál használt denaturált szesz okozta, pedig mindössze túl mélyen aludtam, és nem vettem észre, hogy lakmároznak rajtam a vérszívók. Alattomos és ravasz ellenség: nappal nyomát sem lehet látni, mert elbújik, de a sötétben rátalál védtelen áldozatára. A tapasztalt szakértők szerint a poloska fél a víztől, ezért jó védekezési mód, hogy az ember este a földre terített szalmazsákját körülkeríti víztől lucskos ruhákkal. Nem vált be: kis ellenségeink ugyan nem lépték át a vizes ruhákat, de fölmentek a plafonra, és pontosan ráejtették magukat kiszemelt áldozatukra. Éjjel, ha a bekukuskáló ör felvillantotta a fényt egy pillanatra, és történetesen felébredtünk rá, láthattuk, hogy a zárka fala tele van közlekedő poloskákkal. Néha kérésünkre égve hagyta az ör a lámpát, mi pedig a lábballal talpával elmáztuk őket, és másnap reggel lekapartuk a falról a véres nyomokat és tetemeiket. Szombatonként délután ért rá az ember hajtóvadászatra. Feltártuk a búvóhelyeiket: a fal repedéseit, táská sodásait, a mennyezeti lámpa villanyvezetéke melletti kis üreget, a padló szegélyléce melletti réseket. Nem volt számukra irgalom. Ezzel egy-két hétre sikerült biztosítani az éjszakai nyugalomát. – Volt az éjjeli nyugalomnak másik veszélyeztetője is: a hipis. Ez a műszó nem azonosítható egyszerűen a motozással, mert ennek nem csupán biztonsági célja volt, hanem feltehetően szándékos kitolás is a rabokkal. A következő módon szokott lezajlani. Este későn első álmunkból arra riadtunk fel, hogy járkálás, ajtócsapkodás, nagy zaj hallatszott a folyosókon. Aztán kivágódott a mi zárkánk ajtaja is, felhangzott a „Nyomás! Álljanak a falhoz!”, s amikor ingben-gatyában kiléptünk, gyors mozdulattal végigtapogattuk. Idegen ávosok körülnéztek a zárkában, felforgatták a szalmazsákokat, esetleg bosszantásból az egymásra dobott szalmazsákokra ráöntötték a saját keresetünkből spejzolt (vásárolt) kristálycukrot, szalonnát, gyümölcsöt, tetejükbe zúdították a vödörben talált vizet, aztán kiadták a parancsot: „Öt percen belül rendet csinálni, és takarodó!” Ha valami szabályellenes dolgot is találtak, akkor kurtavas lett a hipis folytatása. Egyik jámbor zárkatársam (Vincenzo Sciotto, 35 éves olasz délgyümölcs-nagykereskedő) egy kenyérbélből gyúrt kb. 8 cm-es feszületet rejtegetett. A falipolc mellett függesztette a falra. Az ajtó felől nem lehetett látni. Hipiskor mindig az volt az első tennivalója, hogy a keresztet gyorsan az inge alá rejtette. Nem fedezték fel. Egy alkalommal éjjel a kereszt előtt térdelve imádkozott, amikor hirtelen felgyulladt a lámpa, és az ör bekukuskált. Meglátta, ahogy ijedten visszaugrott a fekvőhelyé-

re. „Hát maga meg mit csinál?” Ijedtében hazudott: „WC-n voltam”. Az őrcsodálkozhatott, mert a WC-csésze épp a másik sarokban állt, de nem firtatta tovább. – Az is a rabélet gyönyörűségéhez tartozott, hogy igen igényesek voltak a tisztaságra. Az hagyján, hogy gyakran felsúroltatták velünk a zárka padlóját, vagy kimeszeltették a falat, de néha azért kaphatott az ember büntetést, hogy a fogkeféjének szőrei között fogkrémnyomot találtak. Azt a szalmazsákból kiszedett szálakkal el kellett mindig távolítani. Esetenként büntetésből fogkefével kellett felsúrolni az egész zárkát.

Rabtársaim sokat szenvedtek az éhségtől, ezért gyakran volt beszédtema az étel. Elmesélték, miket főztek ők valaha, recepteket ajánlottak egymásnak, és a kreativitás abban is érvényesült, hogy a kapott ételeket átalakították. A lencse- és babfőzeléket pl. kár volt azonnal melegen megenni, mert akkor volt igazán ízletes, ha benne hagyjuk a csajkában, és másnap hidegen egyben kivettük, felvágva kenyérrre tettünk belőle egy-egy szeletet, s mint fasírtot fogyasztottuk el. Érdekes felfedezés volt az is, milyen finom együtt a betonfőzelék (a sárgaborsó) a gyümölcsizzal. Egyszer tortát is csinált valaki. Kérte a házit, hogy ne vágja ketté a 90 dkg-os cipót, amely 2 fő napi adagja. Ezt ő társával egyetértve vízszintesen felszeletelte, az egyes szeleteket átitatta a reggeli feketekávéban feloldott spejzolt cukorka levével, krém gyanánt cukorkás gyümölcsizzal megtöltötte és kívülről is bevonta. Még a smasszer is megdicsérte, mikor megkínálták egy szelettel. Volt egy költői lelkületű rabtársunk (Kecskési Tibi, csendőr főhadnagy), aki olyan halált kívánt magának (persze nem komolyan), hogy beleülhessen egy babfőzelékkel teli fürdőkádba, és addig ehesse a főzeléket, míg meg nem pukkan. Egy másik arra a kérdésre, hogy mi a kedves étele, azt válaszolta: „Lekváros tészta, de egy lavórral!” A népdalt egyesek így költötték át: „Magas jegenyefán palacsinta fészek. Édes mákosrétes, beh szeretlek téged! Az a rántott csirke szépen felszáll oda. Kalarábé leves, ne lássalak soha!” 1951 karácsonyán egy rabtársam jóvoltából jóllakhattam kalarábé levessel, azaz „kerítés-levessel”, mert annyira fás volt, hogy neki nem volt kedve vesződni vele.

A 4 esztendő során érdekes egyéniségekkel ismerkedhettem meg. Név nélkül említek néhány típust. A háborús bűnösök kategóriájából zárkatársam volt egy idősebb írástudatlan cigány, akit azért ítéltek halálra, mert a háború utolsó hónapjaiban őt is beosztották egy elfogott katonaszökevény kivégzéséhez. Az Elnöki Tanács kegyelemben részesítette, és életfogytiglani elzárásra változtatta a büntetését. – Egy alföldi parasztember 15 évet kapott, mert utásztizedesként egy keze alá beosztott vonakodó munkaszolgálatos zsidót megrúgott. – Egy tűzérezedest, aki történetesen báró volt, először 4 évre, majd fellebbezés után 8 évre ítéltek, mert „embertelenül bánt a munkaszolgálatosokkal” (nem is volt soha dolga

munkaszolgálatosokkal), „Szatmár megyei birtokán kizsákmányolta a cselédeit” (bizonyította, hogy nem is volt Szatmárban birtoka) stb. A bíróság végül kimondta az elvet, hogy „itt nem a ténykérdés a fontos, hanem a múlt bűneinek megtorlása”. – Egy budapesti rendőrezredes elsőre kapott 8 évet, mert állítólag nagy bűnököt követett el. Mikor tudta bizonyítani, hogy ő nem azonos azzal a hasonló nevű személlyel, aki a bűnököt elkövette, levették büntetését 4 évre. Feltételezhető a rendszer szemében, hogy megérdemelte, ha rendőr volt. – Jány Gusztáv tábornokot, a Don-kanyarban megsemmisült 2. hadsereg parancsnokát felakasztották, s az én zárkatársam, szintén háborús bűnös őrmester, „részesült a szerencsében”, hogy holttestét a bitóról levegye, és vállán vigye a teherautóra, amely kivitte a temetőbe. – Egy elítélt tábornok a fogságában arról szőtt terveket, hogy a rákosiék bukása után széles alapokra kell helyezni a levante-intézményt, és katonává nevelni az egész nemzetet. – Ezzel a militarista szellemmel szöges ellentétben viszont a már említett nagyon kedves fiatal csendőr főhadnagy kiváló verseket írogatott, pl. a szeretetről. (Meglátta még az állatok anyai ösztönében is az egyetemes szeretet érvényesülését, s így a cicamamát „négy lábon járó evangéliumnak” nevezte egyik versében. Megénekelte a rabok egyik munkahelyét is, ahol a váci fegyház hajdani kápolnájának karzatán halk beszélgetéssel csillámot fejtenek: „Szürke szerzetesek zsongó zsolozsmája ... stb.” (Azért szürke, mert a téli pokrócruhájukban dolgoznak.) – Egészen különös személyiség volt Emmerám egyik zárkatársa, aki Horthy seregében főhadnagy volt, majd Szálasi alatt őrnagy, aztán szovjet GPU-s tiszt lett. Hogy min bukott le, nem emlékszem. Mindezek mellett imádságos, sőt misztikus lélek, akit Emmerám látott éjszaka imádság közben az ágya felett lebegni. Csendes, komoly, tisztelettudó, dolgos férfiúnak ismertem meg. Katolikus hitét össze tudta egyeztetni bizonyos keleti misztikával, állítólag okkult erővel is rendelkezett (egy Indiában tanult mestertől vette át, akit az ávósok halálra vertek, mert önszuggesztíóval érzéketlenné tette magát a fájdalommal szemben, és így nem tudták, meddig üthetik). Nekem azt a meglepő kijelentést tette, hogy „a legerősebb okkult erő a szeretet”. – Talán a legkülönösebb mégis az „atomborbély” pályafutása. Valami okból beállt a francia idegenlégióba, tisztii rangra emelkedett. Áttért az iszlámra, hogy több felesége lehessen. A gyarmati hadseregben harcolt Vietnamban, majd amikor a II. világháború kitörése után a franciák internálták, mint ellenséges állam polgárát, megszökött, német katona lett (SS?), itthon halálra ítélték mint háborús bűnöst, de ő is „kegyelmes úr” lett, a börtönben az ÁVO bizalmi embere, borbély, főházi, a tatabányai munkatábor „parancsnoka”, végül 1956-ban a volt rabtársai megölték. Én jó embernek ismertem meg.

Folytatjuk

Egy cserkész tábor emlékei

Hervay Levente tanár úrral voltunk cserkész táborban 1947 nyarán Ecseg mellett. A Bézma hegy lábánál, egy tisztáson, egy kis patak partján vertük fel a sátrinkat. Mint 14 éves kis kamaszok nagyon jól éreztük magunkat, számháborúztunk, erdei akadályversenyeket csináltunk és sokat kirándultunk. Bejártuk a környéket, Salgótarjánban bányában voltunk (*Lassan József* bányamérnök vezetésével).

Itt az üvegyárat is meglátogattuk. Egy üvegcsiszoló-nál – ahogy álltam és csodáltam a munkáját –, ő rám szólt: honnan vagy kiskomám? – mondtam, majd megkérdezte: hogy hívnak? – Feleltem, és erre ő abba a kis pohárba, amin éppen dolgozott, belecsiszolta: „Kálmán 1947”. Tedd el emlékül – mondta mosolyogva. Megköszöntem és szót fogadva eltettem, még ma is őrzöm.

Felmentünk a Salgó várhoz, majd Somoskőn megcsodáltuk a Bazaltzuhatagokat, és vonattal jöttünk hazafelé, de úgy, hogy meglátogattuk a Szentkúti Búcsújáráhelyet. Természetesen ekkor már jó fáradtak voltunk – akadt olyan köztünk, akit a tanár úr a hátán vitt –, és siettünk inni a Hét Szentség Forráskútból. Volt, aki rohant előre, hogy ő a legszomjasabb, de őt a tanár úr a sor végére küldte – „ennyit ki kell, hogy bírjal” – jelszóval.

Az egyik vasárnapra virradó éjjel kegyetlen vihar söpört végig a táborunkon. A szél olyan erős volt, hogy a sátrink lekötéseit kitepte, a sátrat pedig elvitte a fejünk fölül. Az eső pedig, mintha dézsából öntötték volna, mindenünket – a pokrócainkat, ruháinkat – teljesen eláztatott. Egy szem száraz holmink nem maradt, fáztunk, vacogtunk, és próbáltunk a vihar után rendet teremteni a tábor területén. Mintha mi sem történt volna, a tábor rendje szerint reggel zászló felvonás, közös imával, majd tanár úr – a tábor parancsnoka – ismertette a napi programot, mégpedig, hogy siessünk, szedjük össze magunkat, mert 10 órára gyalog be kell érnünk Bujákra, a nagymisére. Hát mi, az ázott ürgék, mindent csak jót nem kívántunk a tanár úrnak. Morogtunk, hogy hogy lehet valaki ilyen szigorú, és kinnal-keservvel, de a vihar utáni napsütésben azért mégis csak időre beértünk Bujákra. Ott egy más világot láttunk, amit az óta sem tudok elfelejteni, Csodálatos népviseletben jöttek az utcán a lányok, az asszonyok és a férfiak. A falu olyan volt, mint egy virágoskert a szebbnél szebb ruháktól. És hát a templomban, – az volt a teteje

mindennek! Mi a kóruson foglaltunk helyet, mert segítünk az éneklésben, de ennél fontosabb volt onnan fentről a látvány, ahogy a sokszínű ruha betérítette a templomot, az szinte pompázott a szépségtől. Ekkor már magunkban mindent megbocsátottunk a tanár úrnak, és beláttuk, hogy végül is igaza volt, és a fáradságunkért bőséges jutalmat kaptunk.

Élményszámba ment *Vongrey Gusztáv* (*Csuszti*) látogatása. Egyik délután arra lettünk figyelmesek, hogy nagyon kellemes trombita hangok jönnek a Bézma hegy felől. A hang egyre közeledett, míg végül megjelent a kürt a kürtössel, azaz *Csuszti*. Örömmel fogadtuk, és amíg velünk volt, minden este ő fújta a takarodót, a gyönyörű *Il Silencio-t*, amit nagy áhítattal hallgattunk.

Ünnepnap lett az egyik hétköznapunk is, mert – a tanár úr biztosan tudta, de mi nem – a legnagyobb meglepetésünkre, teljesen váratlanul meglátogattak bennünket *dr. Hegyi Kapisztrán* igazgató úr és *dr. Ágoston Julián* osztályfőnök úr. Egész nap velünk voltak, és részt vettek a foglalkozásainkon.

Minden jó, ha a vége jó – mondták ősünk –, de a mi táborunk utolsó napjai még ennél is jobbak lettek, mert a tanár úrral teljes összhangban egy olyan utat találtunk ki hazafelé jövet – hogy hosszában végig túrázzuk a Mátrát, annak legszebb tájait. Csak a megérkezésünkkor éreztük, hogy bizony bizony, – Te Jóisten! – ez nem is volt olyan egyszerű, de azért megcsináltuk.

Pásztón a tábor súlyosabb dolgait bevagoníroztuk, mi pedig elindultunk gyalog először fel az Ágasvárra (789 m), majd tovább Mátraszentivánon és Mátraszentlászlón át a Galyatetőre (964 m), innen becéloztuk Mátraházát (de nem turistaúton) és tovább a Kékes tetőre (1014 m), azon át, majd le a Parádra és onnan Recskre, ahol végül vonatra szálltunk – dehogyan szálltunk, másztunk –, és teljesen egészségesen, mert érdekes, hogy a sok fáradtság ellenére soha senki-nek semmi baja nem volt, így utaztunk haza Egerbe.

Befejezésül, visszaemlékezve ma már a 62 évvel ezelőtti tábori napokra, hálás szívvel gondolok Hervay Levente tanár úrra, és az iskolánk vezetésére, akik lehetővé tették a cserkész tábori életet, és ezzel megteremtették számunkra fiatalágunk legboldogabb napjait.

*Bogdán Kálmán,
dr. Ágoston Julián osztályából*

Találkozónk 2009-ben

Diákszövetségünk elnöksége minden ciszterci öregdiákot hív a már hagyományosnak számító **közös találkozóra**,

mely

Egerben, 2009. június 13-án, szombaton 10.30-kor szentmisével kezdődik.

Ezután a Kollégium (volt Rendház) ebédlőjében *közgyűlést* tartunk, aminek keretében a gimnázium igazgatója tart tájékoztatást az iskoláról,

majd az osztálycsoportok saját programot szervezhetnek.

Ekkor tartják

65. éves találkozójukat az **1944-ben** végzetek – *Falubíró Győző* osztálya; és az

58. éves találkozójukat az **1951-ben** végzetek.

60. éves találkozójukat az **1949-ben** végzetek **2009. május 16-án** tartják.

Ócsvár Géza tanár úrra emlékezünk...

Szeretett tanárunk 100 évvel ezelőtt, 1908. november 14-én született Szatmárnémetiben. Ő volt iskolánk rajztanára 1932 januárjától az államosításig, 1948 júniusáig. De az utódiskolában, a rövid életű Gárdonyi Géza, majd a Dobó István Gimnáziumban tovább taníthatta a ciszterci diákokat. A szerzetestanáraink közösségét több civil tanár is segítette nevelő-tanító munkájában, s mindnyájukra úgy emlékezhetünk, mint a ciszterci pedagógia méltó képviselőire.

Ócsvár Géza két évszázados királyi vésnök, rézmetsző családból származott. Édesapja, *Ócsvár Rezső* festőművész és rajztanár Szepes vármegyei Szomolnokon születet, és a diplomája megszerzése után mint rajztanár a szatmárnémeti gimnáziumba kapott rajztanári kinevezést.

Ócsvár Géza a középiskoláját Szatmárnémetiben kezdte, de 1923 decemberében a család három gyermekkel, keserves körülmények között Magyarországra települt, és Pesterzsébeten telepedett le. Géza is itt folytatta és fejezte be középiskolai tanulmányait 1926-ban. A következő három évben az Országos M. Kir. Képzőművészeti Főiskola növendéke, ahol festészeti tanára Glatz Oszkár volt. 1930-ban kapta a diplomáját művészeti és mértani rajzból. Egy éves katonai szolgálat után 1932 januárjában a zirci apát helyettes tanárrá nevezte ki a rend Szent Bernát gimnáziumába.

A Szent Bernát Gimnáziumban

Ócsvár tanár úrral a kis gimnazisták már az első napokban találkoztak a tanrendben szereplő, érdekesen kettős elnevezésű „rajz-rajz” órákon. A nap két utolsó órájára kellett felvonulni a II. emeleti szabadabb mozgásra csábító rajzterembe, ahol a háromlábú székeken ülve a rajztáblákra szegezett papíron kellett egy-egy „műalkotást” elkészíteni. Hosszú éveken át ő tanította I. osztályban a mennyiségtant is, és több évfolyamnak a gyorsírást. Tanítványai a városi gyorsíró versenyeken mindig kiválóan szerepeltek.

Nagy hagyománya volt iskolánkban a diákszínjátszásnak. A 30–40-es években a színpad díszleteit mindig Ócsvár tanár úr készítette. Talán még vannak, akik emlékeznek az 1937-ben előadott *Hunyadiak*, '38-ban Sík Sándor: *István király*, majd 1945 decemberében (!) Harsányi Kálmán: *Ellák* előadásainak díszleteire, és még jó pár színdarab volt az iskolában, melynek hatásos díszleteit ő tervezte és rajzolta. Nevezetesebb évfordulók ünnepélyeinek a háttér képei is emlékeztetése maradtak, Erdély visszatérésének idején a színpadi emelvény háttérben a kolozsvári Mátyás szobor plasztikus képét csodálhattuk.

Az Évkönyvek is őrzik remek illusztratori munkáit. Pataki Vidor tanár úrnak *Az egri vár élete* c. tanulmányához 10 képet is rajzolt. Eger városának korabeli térképét is megtalálhatjuk az 1932/33-as évkönyvben. Ki ne emlékezne Ágoston Julián *Fekete remeteségem* c. verseskötetének címlapján a magát ostorozó barát képe.

Bekapcsolódott a 213. sz. Koháry István cserkészcsapat munkájába is. 1933. márciusában fennállásának 10 esztendő évfordulóját ünnepelte a cserkészcsapat, ez alkalommal került sor csapatzászló szentelésre. „A zászló megragadó szépsége a tervező Ócsvár Géza rajztanár művészetét dicséri” – olvashatjuk az 1932/33 tanévi Értesítőben. Hál' Istennek ez a zászló átvészelt a betiltott cserkészévtizedeket, – és ma is várja a ciszterci diákokat.

Állami szolgálatban

1948 után az államosított Gárdonyi Géza gimnáziumban már csak a civil tanáraink maradhattak, de csak egy évig. A rövid életű Gárdonyi gimnázium tanulóit és tanárait a Dobó István Gimnázium

Színpadháttér-kép a Sportkör 20. évfordulóján 1941-ben

umban folytathatták a munkát. Tekintve, hogy a négy osztályra szűkült gimnáziumban már megszűnt a rajzoktatás, Ócsvár tanár úr a budapesti ELTE levelező tagozatán biológiából középiskolai tanári oklevelet szerzett, s a gimnáziumban biológiát is oktatott.

1956 utáni időkből – mint a nemrégiben megjelent Heves megyei levéltár kiadványában olvashatjuk – ő is megfigyelés alatt állt, mert a jelentés szerint „helyeselte az ellenforradalmi fejleményeket, ... a jelenlegi kormány politikájával ellentétes nézeteit hangoztatja...”

1959-ben a családi körülmények úgy alakultak, hogy feleségével – 1943-ban nősült – Budapestre költöztek, ahol általános iskolában rajzot tanított, és mint óraadó a Széchenyi István gimnáziumban műszaki rajzot, és művészettörténetet. 38 évi szolgálat után 1969-ben ment nyugdíjba.

75. születésnapján az egri ciszterci öregdiákok kis közössége köszöntötte őt. 1987 márciusában hunyt el. A budapesti Farkasréti temetőben több száz tanítványa („dobós” diákjait is ideértve) búcsúzott tőle. Egykori tanártársa, *Hervay Levente* ciszterci atya temette, sírjánál *Urbán Vilmos Gusztáv* 1942-ben érettségizett tanítványa köszönte meg áldozatos tanító-nevelő munkáját. Temetésekor összegyűlt tanítványai ismét egymásra találhattak, még ebben is segített bennünket a tanár úr.

Ócsvár tanár úr grafikája, – 1945/46 táján készülhetett Egerben.

Kerekes Károly atya, aki akkoriban a rendház és a diákkotthon élelmiszer-beszerezője volt, boltíves „spájzában” őrzi a nyersanyagot egy nővér segítségével a „dézsmálóktól”.

A legnagyobb falatot (5 kg. szalonna) éppen a kép rajzolója ragadja el.

akkor nagyon sokszor harsány derűre is fakadhatott volna, mert amit mi azokkal a négyzetekkel, különböző alakzatokkal csináltunk, az maga volt az ellenteremtés. Miért is mesélem ezt, most, öregedő fejjel! Bizonyos gyakorlat és bizonyos plusz stúdium után végignéztem Géza bátyáknak ezeket a grafikáit, és innen nézve érdekes az utólagos megállapítás, hogy van egy ember, aki a szakmában minden fogást tökéletesen bírt, és mi ezt csak akkor vettük észre, amikor az Ágoston Júlián kötetéhez azt a bizonyos sorozatot megcsinálta.

Tehát az ember mindig későn ébred rá, mit kaphatott volna, ha nebulóként jobban odafigyelt volna. Most ez a grafikai anyag nekünk Ócsvár Géza. Azzal együtt, ahogy évtizedeken keresztül megbarátkoztunk vele. És az a kedves, kicsit gyors, de mindig frappáns tanári reagálás azzal együtt emlék róla, tőle, ahogy nekem 1932-ben megjelent. Ez az egyik emlékezés és én azért mondtam el, mert mi így emlékszünk a Géza bátyánkra.”

(Nagyobbrészt Vízy Lászlótól, Ócsvár tanár úr unokaöccsétől kapott anyagból összeállította Oláh Gyula)

Osztályfőnökünk Ócsvár Géza bácsi

Akik ismertük, szeretettel tiszteltük. Ez a név nemcsak emlék, hanem a Dobó gimnázium nevével összeforrt nimbusz. Az a szerencse ért bennünket 1956-ban, hogy dobós életünk Géza bácsi osztályfőnökségével kezdődött el. Osztályunk az átlagosnál elevebb, sok sportolóval

tarkított csapat volt. Minden adott volt Géza bácsinak és nekünk a kölcsönös meglepetések elkövetésére. A diákok körében a találó – tisztelettel emlegetett – becenév még a legelvetemültebb diákok is félelemmel töltötte el, ha valaki elkiabálta: „jön a Bika”.

Igen, ez ő volt – hangerejével, energiájával, egyéni temperamentumával, de a névhez nem illő szeretettel – ez a név is tisztelettel övezte.

Könyvre való anekdotát, megtörtént sztorit lehetne írni róla és diákjairól. Osztályfőnökünk életre szóló intelmeivel, bölcsességével állt előttünk példaként. A felejthetetlen biológiaórák, az állatboncolások izgalma, egyéni fegyelmelési módszerei, életre szóló élményt jelentettek számunkra.

Ábrázoló geometriát tanulni, felelni, azt hiszem, sehol, senkitől olyan humorral, lendülettel nem lehetett.

Évtizedek múltán osztálytalálkozók egyöntetű véleménye volt a műszaki pályát választott diákok körében, hogy ábrázolótudásunk minden műszaki egyetemen profi alapot jelentett. Géza bácsi intelligenciája, sokrétű tudása ámulatba ejtett bennünket. Sajnos nem ismerhettük meg igazán, mert 1959-ben szeretett osztályfőnökünknek mennie kellett.

Abban az időben nem jelentett előnyt a volt cisztercita tanári múlt, még akkor sem, ha kivételes tudás, nevelői

tehetség és páratlan emberi tulajdonságok birtokosáról volt szó. Elvetemült, kemény szívű osztályunk teljes elérzékenyüléssel vette tudomásul a rá jellemző stílusú, szomorú bejelentést: „Elmegy tőletek a vad Ócsvár, benneteket Vadóc vár”. Azon az órán csak ültünk magunkba roskadva és még sok mindent nem akartunk megérteni.

Osztályunk kapcsolata elválásunk ellenére megmaradt Géza bácsival. Csodálatosak voltak a 15 éves és a későbbi érettségi találkozók. Felejthetetlen volt, örültünk a nagyszerű találkozásnak. Ő sziporkázott, egyénisége nemcsak volt tanítványait, hanem azok családtagjait is elbűvölte. Szellemi frissessége, az élet edzőtábora ellenére, mindenkit csodálatra készítetett. Találkozóinkon úgy tűnt, hogy felettünk rohan az idő. Géza bácsi áll és várja, hogy beérjük. Ő volt sokunk tanárideálja. Akik szeretünk megdöbbenéssel értesültünk 1987-ben történt elhalálzásáról.

Gaál Attila,

1960-ban végzett dobós diák

Megjelent a Dobó István Gimnázium 1890–1990 Centenáriumi Évkönyvében

* * *

Emlékeim Ócsvár tanár úrról

Első találkozásom, elsős gimnazistaként, 1935 szeptemberében volt. Ő volt a rajztanárunk.

Engem a rajzaim alapján vettek fel a Szent Bernát gimnáziumba, így figyelme hamar rám irányult. Elődjének halála után festőkészletje rámaradt, amit Ócsvár tanár úr nekem ajándékozott az olajfestékekkel, ecsetekkel együtt. E becses festőkészlet használatával kapcsolatban csupán az ecsetekre hívta fel a figyelmemet: mindig gondosan mossam ki szappannal, a tenyerem középebe dörgölgetve. Azt gondolom, hogy ő olajfestékekkel nemigen festett. Vízfestményeire emlékszem. Igen megragadott a Szent Imre képe, mely az iskola földszinti folyosójának a végén függött. Világos, sárgás színű ruhában, egyszerűen öltözött 16 éves ifjú, erősen eltért a szokásos, palástban, koronával díszített ábrázolás módtól. Akkor igen modernnek láttam. Bravúros volt Ágoston Julián verseskötetének címlapjára készített linóleummetszete. Noha a képzőművészet minden technikáját és stílusát ismerte, nem volt szenvedélytől izzó festő. Csak ritkán lehetett látni kisebb munkáit az egri főutca kirakataiban.

Viszont ámulva bámultam a gimnázium ünnepélyeire készített nagyszabású dekorációit. Ugyancsak virtuóznak bizonyult a növendékek által előadott színdarabokhoz készített díszletek megoldásában. Néha ilyenkor éberem figyeltem, de segíteni nem tudtam a viharos, lendületes munkáját, inkább közelében lábatlankodtam.

A rajzórakon kívül ritkán találkoztunk. Sok minden érdekelt, síelés, fotózás volt a főhobbija. Velem külön nem igen foglalkozott. Az érettségi közelében azonban felhívta figyelmemet egy budapesti rajzpályázatra, melyen helyezést értem el.

Érettségi után, mikor a Képzőművészeti Főiskola felvételijére készültem, ő hívta fel a figyelmemet a „Gallé”

iskolára, ahol három hónapos előkészítő tanfolyamon vettem részt. Erre a tanfolyamra a pályázati rajzaimat is ő válogatta ki, és ezekkel megkaphattam az ingyenes helyet. Végül a főiskolai felvételi is sikeres volt. Tanulmányaimat azonban csak két év után kezdetem meg, mert nem kaptam halasztást a katonai szolgálatból.

Hosszú évek múlva egy műcsarnoki kiállítás megnyitóján találkoztam Ócsvár tanár úrral. Nagyon barátságosan üdvözölt. Felajánlotta segítségét a festményeim fényképezéséhez, a fotózás fogásainak megismeréséhez.

1983-ban Egerben, az érettségi találkozóinkkor ő is jelen volt. Az osztályt meghívtam az 1981-ben a Szarvas téren, akkor turista szállóként működő épületben készített 32 m²-es márványmozaikom megtekintésére. Nagy örömmre Ócsvár tanár úr is velünk jött, megtekintve munkámat igen figyelemre méltónak találta, és hangsúlyozottan ajánlotta osztálytársaim figyelmébe.*

Megemlítem, hogy ezt a feladatot diáktársunktól, Komáromy Endrétől kaptam, aki ekkor a Heves Megyei Idegenforgalmi Hivatal vezetője volt.

Ócsvár tanár úr munkáival együtt szerepeltem Egerben 1989-ben a volt kaszinó épületében rendezett kiállításon, melyet a Szent Bernát Gimnázium 300. éves évfordulója alkalmából rendezett ünnepségek keretében tartottak. Sajnos az ő művei már csak emlékkiállításokként mutatkozhattak be.

Ma is szeretettel és nagy tisztelettel gondolok rá, végül már szinte barátom volt. Emléke mindenképpen remek tanárként, és igaz emberként él bennem. Örülök, hogy lapunkban megemlékezhettem róla.

Molnár József,

1943-ban végzett ciszt. öregdiák

* Aki Egerben jár, keresse fel a Szarvas tér 1. sz. alatti Pedagógiai és Közművelődési Intézményt (a volt Szarvas kaszárnyában), ahol az intézet előadótermében látható Molnár József márványmozaikja. Megtekinthető munkaidőben 8–16 óra között előzetes telefoni egyeztetés után (titkárság: Polonkainé Bata Erika, vagy Ferenczné Puskás Erika, 06 36 512-910).

Ócsvár tanár úr rajz-rajz órái:

Ó R A R E N D
A CISZTERCI REND EGRI SZENT BERNÁT-CIÁKÁZIMÁBAN AZ 1940-41. ISKOLAI ÉVBEN.

		I.		II.		III.		IV.		V.		VI.		VII.		VIII.	
		Rássy Paulin.		Wáger Atanás.		Varga Benő.		Baghy Ösvát.		Falubíró Győző.		Ágoston Julián dr.		Tobákos Kilit.		Erdélyi Guidó.	
1.	Óra	Ost. f. ó. Réssy.	Testnevelés, v. Szabó.	Testnevelés, v. Szabó.	Földrajz, Varga.	Varga Benő.	Földrajz, Varga.	Magyar, Baghy.	Történelem, Falubíró.	Történelem, Falubíró.	Történelem, Falubíró.	Magyar, Ágoston dr.	Latin, Tobákos.	Magyar, Ágoston dr.	Latin, Tobákos.	Magyar, Ágoston dr.	Történelem, Erdélyi.
2.	"	Latin, Tobákos.	Latin, Wáger.	Latin, Wáger.	Hémet, Hercege.	Hémet, Hercege.	Hémet, Hercege.	Memorizált, Kádr.	Memorizált, Kádr.	Memorizált, Kádr.	Memorizált, Kádr.	Memorizált, Kádr.	Földrajz, Falubíró.	Földrajz, Falubíró.	Földrajz, Falubíró.	Földrajz, Falubíró.	Magyar, Révész dr.
3.	"	Magyar, Baghy.	Memorizált, Ósvát.	Memorizált, Ósvát.	Latin, v. Réssy.	Latin, v. Réssy.	Latin, v. Réssy.	Történelem, Erdélyi.	Történelem, Erdélyi.	Történelem, Erdélyi.	Történelem, Erdélyi.	Vegytan, Varga.	Történelem, Falubíró.	Történelem, Falubíró.	Történelem, Falubíró.	Történelem, Falubíró.	Görög, Tobákos.
4.	"	Hittan, Szabó.	Földrajz, Erdélyi.	Földrajz, Erdélyi.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Testnevelés, v. Szabó.	Magyar, Baghy.	Magyar, Baghy.	Magyar, Baghy.	Magyar, Baghy.	Magyar, Révész dr.
5.	"	Ének, Falubíró.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Testnevelés, v. Szabó.	Testnevelés, v. Szabó.	Testnevelés, v. Szabó.	Magyar, Baghy.	Magyar, Baghy.	Magyar, Baghy.	Magyar, Baghy.	Történelem, Erdélyi.	Magyar, Baghy.	Magyar, Baghy.	Magyar, Baghy.	Magyar, Baghy.	Latin, Wáger.
6.	"							Hémet, Wáger.	Hémet, Wáger.	Hémet, Wáger.	Hémet, Wáger.	Hémet, Hercege.	Hittan, Szabó.	Hittan, Szabó.	Hittan, Szabó.	Hittan, Szabó.	Testnevelés, v. Szabó.
3-4 Karénék; 4-5 Sportkör (torna-szakosztály); 5-6 Sportkör (asztali tenisz).																	
1.	Óra	Latin, Tobákos.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Baghy.	Magyar, Baghy.	Görög, v. Réssy.	Görög, v. Réssy.	Hittan, Szabó.	Hittan, Szabó.	Hittan, Szabó.	Hittan, Szabó.	Hittan, Szabó.	Latin, Wáger.
2.	"	Szépirod., Ósvát.	Történelem, Erdélyi.	Történelem, Erdélyi.	Történelem, Erdélyi.	Történelem, Erdélyi.	Történelem, Erdélyi.	Testnevelés, v. Szabó.	Testnevelés, v. Szabó.	Testnevelés, v. Szabó.	Testnevelés, v. Szabó.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Bölcsészet, Palos dr.
3.	"	Testnevelés, v. Szabó.	Történelem, Erdélyi.	Történelem, Erdélyi.	Történelem, Erdélyi.	Történelem, Erdélyi.	Történelem, Erdélyi.	Történelem, Erdélyi.	Történelem, Erdélyi.	Történelem, Erdélyi.	Történelem, Erdélyi.	Görög, v. Réssy.	Görög, v. Réssy.	Görög, v. Réssy.	Görög, v. Réssy.	Görög, v. Réssy.	Hittan, Palos dr.
4.	"	Memorizált, Réssy.	Ének, Falubíró.	Ének, Falubíró.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Latin, Falubíró.	Latin, Falubíró.	Történelem, Erdélyi.	Történelem, Erdélyi.	Történelem, Erdélyi.	Történelem, Erdélyi.	Történelem, Erdélyi.	Történelem, Erdélyi.	Történelem, Erdélyi.	Hémet, Wáger.
5.	"	Földrajz, Erdélyi.	Latin, Wáger.	Latin, Wáger.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Hémet, Hercege.	Hémet, Hercege.	Hémet, Hercege.	Hémet, Hercege.	Hittan, Varga.	Hittan, Varga.	Hittan, Varga.	Hittan, Varga.	Hittan, Varga.	Történelem, Révész dr.
6.	"											Hittan, Szabó.	Hittan, Szabó.	Hittan, Szabó.	Hittan, Szabó.	Hittan, Szabó.	Magyar, Ágoston dr.
3-5 fúvós zenekar; 4-5 vonós zenekar; 5-6 Sportkör (atlétikai szakosztály).																	
1.	Óra	Történelem, Erdélyi.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.
2.	"	Latin, Tobákos.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.
3.	"	Hittan, Szabó.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.
4.	"	Földrajz, Erdélyi.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.
5.	"	Magyar, Baghy.	Földrajz, Erdélyi.	Földrajz, Erdélyi.	Hittan, Varga.	Hittan, Varga.	Hittan, Varga.	Hittan, Szabó.	Hittan, Szabó.	Hittan, Szabó.	Hittan, Szabó.	Hittan, Szabó.	Hittan, Szabó.	Hittan, Szabó.	Hittan, Szabó.	Hittan, Szabó.	Hittan, Szabó.
6.	"																
3-4 Kórének; 4-5 Sportkör (kosárlabda-szakosztály).																	
1.	Óra	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.
2.	"	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.
3.	"	Földrajz, Erdélyi.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.
4.	"	Magyar, Baghy.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.
5.	"	Latin, Tobákos.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.
6.	"																
3-4 Karénék; 4-5 Sportkör (kosárlabda-szakosztály).																	
1.	Óra	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.
2.	"	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.
3.	"	Földrajz, Erdélyi.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.	Magyar, Ágoston dr.
4.	"	Magyar, Baghy.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.
5.	"	Latin, Tobákos.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.	Rajz, Ósvát.
6.	"																

Vasár- és Ünnepnapokon az egész évben 8 óra, hétköznapokon az évi és tavaszi időszakban 8 óra, október 12. Eger, 1940. október. 12.

EZ TÖRTÉNT A GÁRDONYIBAN A 2008/09-ES TANÉVBEN KARÁCSONYTÓL HÚSVÉTIG ...

Ráczy István, aki iskolánk lelkipérezője volt, 2009. február 11-én délelőtt hunyt el. Testét február 16-án helyeztük örök nyugalomra a Hatvani temetőben a ciszterciek sírboltjába. Pelbárt ciszterci atyát a zirci főpátúr 2002 augusztusában helyezte Egerbe a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium spirituális vezetőjének. Az atya lelki vezetői munkájáról sokat olvashatunk az elmúlt időszakról készült évkönyvekben és újságokban. Az évkönyvek lapjain látható, hogy a Pelbárt atya a fogadalomtétel, a ballagás és a Szent Erzsébet-napi ünnep alkalmával is többször szólt a diákjainkhoz. Ezenkívül négy nagyobb tanulmányt is olvashatunk tőle: a „Keresztény értékrend” (2003–04-es tanév évkönyv 200–207. old.), „Lelki nap” (2004. dec. 13. 2004–05-ös tanév évkönyv 61–66. old.) „A szentmise áldozat” (Uo. 162–170. old.), „A nevelés” (Uo. 171–174. old.)

A temetési szertartást Polikárp főpátúr végezte

A Ciszterciek sírboltja a Hatvani temetőben

FEBRUÁR

- 9-15. *Dr. Pisákné Balogh Éva* igazgatónő, *Utasi Tamás* és *Kovács Ottó* tanár urak kíséretében 14 tanulónk a lengyelországi Przemysl város Kanty Szent János Gimnáziumába látogatott a testvériskolai kapcsolatok erősítésére.
23. Ciszterci Pedagógiai Nap Székesfehérváron. Iskolánkat 16 tanár képviselte.
25. A kommunista diktatúra áldozatainak emléknapja alkalmából *dr. Hajdú Mária*, a Hortobágyi Kényszermunkatáborokba Elhurcoltak Egyesületének titkára és *Bánhidya Attila* az egyesület tagja tartott előadást. Néhány részlet az előadásból:

Dr. Hajdú Mária: „A magyarországi internáló táborokról szeretnénk beszélni, mert erről, rólunk nem beszélnek a televízióban. Rólunk, magyarokról, akiket saját hazájukban békeidőben családdal három és fél évre internáltak. A Hortobágyon 1950-ben az akkori hatalom 12 tábort létesített. A békés otthonokban éjszaka megjelentek az ÁVO-sok, a gyerekeket a falhoz állították, a szülőknek 15-20 percet adtak, hogy összepakolhatnak, mert az otthonukat el kell hagyniuk. Ott kellett hagyni egy élet munkáját, a marhavagonokban vittek el bennünket a Hortobágyra. Ha ott jártok, nézzétek meg a templom falán a márványtáblát, amelyen megörökítették a táborok nevét, és tervezzük, hogy felírjuk a 10 000 internált nevét is, mert szeretnénk megmutatni az arra járóknak, hogy mit művelt a kommunizmus ártatlan magyar emberekkel, gyerekekkel, akiket bűn nélkül, tárgyalás nélkül deportáltak a Hortobágyra...”

Bánhidya Attila: „1960-ban a Dobóban érettségiztem, de pár hónapot ebbe az iskolába is jártam, a jelenlegi igazgatói iroda volt az osztálytermünk. Az ötvenes évekre az országban már nem voltak arisztokraták, nagybirtokosok, nagykereskedők. De létezett a nemzeti keresztény középosztály népes tábora, amihez közületek is sokan fognak majd tartozni. – Remélem, már ti is érzitek, hogy hová kell tartoznotok. – A rendszer e réteget el kívánta tüntetni, de úgy, hogy haszna legyen belőle. Ezért hozták létre ezeket a kényszermunkatáborokat, ahol az állami gazdaságban dolgozni kellett. A deportált családok vagyonát az akkori világra jellemző módon elkobozták, soha semmit vissza nem kaptak. A deportálás fenyegetést jelentett az ismerősöknek, a barátoknak, a rokonoknak, hogy bárki bármikor sorra kerülhetett. Az ingyenmunkával pedig átgondolatlanul számoltak, mert kitalálták, hogy gyapotot és rizst kell termesztetni.”

MÁRCIUS

- 2–5. Az olaszországi duinói United World College of the Adriatic iskolából Hoór Dorottya (volt tanulónk) vezetésével iskolánk vendége volt 9 tanuló.
4. A „Polgárbarát városháza” program keretében a 11.C, a 12.B, C és K osztályok tanulói megismerkedtek a polgármesteri hivatal mindennapi működésével.
5. Iskolánk kamarakórusának és zenekarának koncertje a díszteremben.
12. Keresztútjárás a Szent Bernát Templomban a Szent Erzsébet Kollégium tanulóinak.
21. A víz ünnepe a Szent József kútnál. Iskolánkat 10 diák képviselte.
25. A 11. A, B, C, E és K osztály tanulóinak az iskolaorvos tartott előadást a díszteremben az első órában.

ÉPÜL A TORNATEREM – 2009 tavaszán

A kétszintes csarnok és az öltözők

Készül a tető

Az emeleti csarnok

Földszinti csarnok

* * *

„EZ TÖRTÉNT A GÁRDONYIBAN” oldalait az iskolában havonta megjelenő (MAG– Mindennapok A Gárdonyiban) diákújságból állítottuk össze Kovács Ottó tanár úr szíves közreműködése segítségével.

Az újság Interneten az iskola honlapján

– <http://www.gardonyi-eger.sulinet.hu> AKTUALITÁSOK, INFORMÁCIÓK, TÁJÉKOZTATÓK linken – olvasható.

A tornaterem képei az iskola honlapjáról másolva.

A kápolna, ahova a ciszterci diákok is betértek egy Ave-ra

A XVIII. sz. közepén épült egykori Collegium Juridicum épületében 1852-től működött az Angol-kisasszonyok intézete, kápolnája 1855-ben készült el.

1961. augusztus 20-án, több mint tíz évvel az államosítások után elvették a kápolnát és házasságkötő teremmé alakították át. Az oltárt, a szószéket, a szobrokat, a padokat az egyház elvihette. Ezeket más templomok kapták meg. Így került a márvány szenteltvíztartó és a Szűz Máriát ábrázoló közel 2 m magas szobor a Főszékesegyházba, az oratórium Mária-szobra pedig a Barátok templomába. Az oltár fölötti angyali karokról készült freskót levették, melyet *Megyer-Meyer Antal* (1883–1948), a Képzőművészeti Főiskola tanára 1941-ben festett.

Az intézet 1990. december 1-jén visszakapta egykori kápolnáját. Ami a kápolna házasságkötő termi múltjából megmaradt és szellemi vagy anyagi értéke volt, azt

megőrizték az átalakítás során. A régi berendezés tárgyait nem hozták vissza, hiszen azokat már különböző templomokban használták. A tabernákulum, az oltár, az ambó az érsek atya adománya volt. A tabernákulum-szekrényt 12 darab opálszínű hegyi kristály díszíti, melyek a 12 apostolt jelképezik, az ambón található 7 darab tüzes színű hegyi kristály pedig a Szentlélek 7 adományát szimbolizálja. A kápolnát 1991. november 17-én szentelte fel dr. Seregély István érsek.

Emlékezés osztályfőnökünkre, *Mater Nagy Stefániára*

Mater Nagy nyolc éven át volt felejthetetlen osztályfőnöke a háború utolsó esztendejében, 1945-ben végzett osztálynak. Mi voltunk a drága Stefi néninek az első osztálya, akiket végigvezetett a gimnáziumi éveken az érettségig. A magyar és latin nyelv tudásán és szeretetén túl útravalóul belénk oltotta a töretlen hitet, a szilárd erkölcsi tartást és mindenképp fölött: a szeretetet. Ez az óvó, vigyázó gondoskodása nem szűnt meg örködni felettünk az érettségi után sem. Elkísért, erősített, számon tartotta örömeinket, gondjainkat, akkor is, mikor az Alma Mater falai fizikailag eltűntek mögöttünk, és nem volt hova visszajönnünk erőt meríteni. De megmaradt nekünk évtizedeken keresztül iránymutató lángként Stefi néni soha nem szűnő féltő szeretete. Mehettünk hozzá a Szolidaritás Kötő-szövetkezet gépzakatoslásába, vagy budapesti otthona áhítatot, megnyugvást sugárzó csendjébe. Stefi néninek mindig volt részünkre ideje, legnagyobb gondjai között is mosolygott, meghallgatott bennünket és példát mutatott lelkierőből, kitartásból, önfegyelemből.

Az intézet újraéledésekor – idős kora ellenére – elsők között állt munkába, és töretlen energiával dolgozott, szervezett. Hihetetlen nagy erővel gazdag könyvtárat hozott lét-

re a jövő nemzedék számára. Utolsó, megfáradt hónapjaiban még betegen is tanított, órákat adott, és ezek bevételét az intézet lelki könyvtárának fejlesztésére fordította.

Mindig nagy örömmel tervezte az osztálytalálkozóinkat. 1995 május hónapjának végére – még vele együtt – tüztük ki az 50 éves érettségi találkozóink napját, melynek előkészületeiben még boldogan, mindenre kiterjedő gonddal vett részt, mert igen várta, hogy együtt lássa legrégebb tanítványait. Három héttel a találkozóink előtt, 1995. május 6-án tért meg Teremtőjéhez. Távozásával nagy úrt hagyott maga után rendtársai, tanítványai, szerettei körében. Virágainkat, melyeket a jubileumi osztályfőnöki órán a kezébe szerettünk volna adni, csak a ravatalánál tehetjük le.

Maradjon meg közöttünk élő valóságként emléke, ahogyan utolsó üzenetével Ó maga ránk hagyta:

„Ha emlegettek ... köztetek leszek ...
De fáj, ha látom könnyeteket...
Ha rám gondoltok: mosolyogjatok!
Emlékem így áldás lesz rajtatok!”

Dr. Hibay Györgyné Nemess Alíz

Két adat az Évkönyvekből

A egri kath. főgimnázium 1913–14. tanévének Értesítőjében olvashatjuk:

Benes Anna jelesen, és **Benes Mária** jól értett. (Ekkor érettségizett Varga Gyula Bennó ciszt. r. papnövendék is.)

A két Benes testvér magántanulóként a VIII. osztályt is a ciszterci gimnáziumban végezte.

A Ciszterci Rend egri Szent Bernát Gimnáziumának 1947–48. iskolaévi Évkönyvében olvashatjuk:

Görög nyelvből kiegészítő vizsgálatot tett egy jelölt: **Mayer Magdolna**, jó eredménnyel.

Mayer Magdolna ma a Budapest-Zugligeti rendház házfőnöknője.

Egy papi életút

*Dum tempus habemus operemur bonum ad omnes
Amíg időnk van, tegyünk jót mindenkivel*

A második, befejező részt közöljük Jéger Károly pápai prelátnak, tb. kanonok, c. apát, esperes, ny. plébános, 1951-ben végzett diáktársunk Gróf Lajos: *Az ígéret örökösei* c. interjú kötetben megjelent írásából.

– *Aztán az első mise...*

– Több első misém volt. A szentelés másnapján egy osztálytársammal a ciszterci templom Szent Ignác-oltáránál mutattam be az első misémet. A következő vasárnap otthon. [...] Ünnepelesen, tele templommal megtörtént az újmise. Hamarosan két hétre kirendeltek helyettesíteni Nagyfügedre. Ősszel mehettem az első kápláni helyemre, BÉlapátfalvára, ahonnan az elődömet börtönbe vitték. Elég kemény ember volt, de kötözködő, kereste is az ütközéseket. Az állam visszacsapott. Apátfalva egy kis ipartelep volt akkoriban, a gyárban izgómozgó politikai élettel. Azzal az instrukcióval küldtek oda, hogy okos legyél, ha nem akarsz az elődöd sorsára kerülni. Ott éltem át '56-ot, ami ott nem jelentett különlegesebb eseményt. A plébánosom beszélt a temetőben mindenszentekkor, természetesen hazafias beszéd volt, nekem a filiákba kellett kimenni. [...]

– *Aztán gyors egymásutánban három hely következett.*

– Mindegyik az egyházmegye kezdeményezésére történt. Görbeházáról elkérte magát a kolléga, megcseréltek bennünket. Ott nem volt villany, út, víz. Egy telepes község, a Hortobágy sok tanyájával. Hitoktatnom kellett, petróleumlámpa mellett. A káplánszobában egy ágy, egy szekrény és egy asztal fért el. A lavór már kint volt az előtérben. A kápláni helyek között is nagyon mostohának számított. Innen Kápolnára helyeztek. Egy idős pap élt ott, kispapkorom plébánosa, Vágó Lajos bácsi. A kompolti templomot kellett volna renoválnia. Kérte, helyezzenek mellé, hogy irányítsam a felújítást. Brezanóczy úr tudta, hogy van gazdasági érzékem, és azt is, ha hazamegyek, a falu mellém áll. Akkoriban egy templomrenoválás nagyon komoly erőfeszítést jelentett. Nem volt központi segítség, a falunak kellett összeadni a pénzt. Közben Vágó kanonok urat nyugdíjazták, ez nagyon megviselte. Ennek politikai háttere volt, egy korszakot félre kellett állítani. Az új plébános érthetően nem akarta, hogy én vezessem tovább a renoválást, ezért még ugyanabban az évben elhelyeztek Sajószentpéterre. Ott az üvegyártelepi kápolnában laktam, nem a plébánián. Nagyon kellemes és kényelmes hely volt. [...]

– *A következő kápláni hely Nyíregyházán volt.*

– Oda Csépanyi Ferenc hívott. Korábban Kálban volt plébános, már kispapkoromban ismertem, nyáron hétköznap oda jártam át misére.

– *Úgy tudom, Csépanyi Ferenc az egyik meghatározó ember volt a békepapi mozgalomban.*

– Igen, de őt is tiszteltem, a temetésén én beszéltem, amit szívesen vállaltam. Az aranymiséjén nem prédikáltam, pedig arra is kértek.

Tehetséges ember volt. Kenderesen kezdte a káplánságot, Horthyék idejében, ami bizalmi állásnak számított. [...] Törekvő ember volt, próbálta magát értékesebbé tenni. A békemozgalmi tevékenységén keresztül jelentős pozícióba került, de ha nem lett volna olyan világ, őt akkor sem lehetett volna az „asztal alá dugni”. Volt benne ambíció, igyekezett magát mindig kedvező helyzetbe hozni. Segítőkész ember volt. Nincs szüksége az én mentegetésemre, a jó Isten majd úgyis elvégzi mindegyikünkkel a számadást. Nem hiszem, hogy sok embert lehetne találni, akinek ártott. Kinek segített, kivel tett jót, már sokkal hosszabb sort adna. Hogy politikailag hogyan kavardott ezekben a dolgokba, csak találgatni lehet. Azt hiszem, '56-ban elszaladt vele a ló, nagyon nyüzsgött. Utána olyan utcába szorították bele, hogy vagy csinálja, vagy...

Nem hiszem, hogy emberi gyengeségei miatt fogták meg. A pénzzel nem tudott bánni, de nem is maradt utána semmi. Becsvágy volt benne, de nem beteges mértékben. Az lehetett az ok, hogy a forradalom alatti dolgait „jóvátették” vele, utána meg már nem tudott szabadulni, nem tudott nemet mondani. Azzal igyekezett a lelkiismeretében egyensúlyt teremteni, hogy segített a többieknek.

– *Milyen nyíregyházi eseményekről kell megemlékezni?*

– Nyíregyházán tanyasi káplán lettem. Tanyasi iskolában miséztem minden vasárnap és ott tanítottam a hittant. Sikerült a hitoktatás ügyét elmozdítani a holtpontról. Az egész városban 15 gyerek járt addig iskolai hittanra, ezért indult el a templomi hitoktatás is. Csépanyi mellett lehetett dolgozni. Ha mondtunk neki valamit, azt mondta, várj, erre még visszatérünk. Ezalatt mit csinált, az ő dolga, az eredmény, a lehetőség volt nekünk a fontos.

Akkor is javasoltuk neki, hogy vezessük be a templomi hitoktatást vasárnaponként. Beleegyezett. Az első órát ő tartotta meg, a következő vasárnap már el kellett valahova mennie, s megkért, tartsam meg helyette. Utána automatikusan rám maradtak az órák. Volt taktikai érzéke, nem olyan „nagy bamba” volt, ahogy sokan megpróbálják beállítani. Törekedett a lépéseit kiszámítani.

Később felvetettük neki, hogy szervezzünk Szabolcsban egy ministránstalálkozót. Akkor is egy nappal később adott választ: meg lehet próbálni. A nyíregyházi nagytemplom tele lett ministránsokkal, utána virslit adtunk mindegyiknek. De ebből nem kell újságíknak írni – mondta. Megértettem, hogy milyen a mozgásterünk. Sikerült rávenni, hogy Sárospatak mintájára hívja össze a képviselőtestületeket a főesperesség területéről. Az is megtörtént, bár aztán nem folytatódott. Három esztendő alatt elmozdultak a dolgok.

A harmadik évben Tiszanagyfaluban meghalt egy ötvenesztendős volt szerzetes, megpályáztam ezt a plébániát. Postafordultával jött a plébánosi kinevezésem, örültek, hogy ezt a helyet még kéri is valaki, nemcsak elfogadja. Nagyon gyenge hely volt. A kasszát 36 fillérrel vettem át, de ki kellett fizetnem még 10 forintot az elődöm temetési koszorújának a kiszállításáért. Tiszanagyfaluban nagyon egyszerű emberek éltek, ko-

rábban cselédek. Önálló gazda csak négy volt a háború előtt, a többi summás, alkalmazott. Amikor odamentem, egy rossz plébánia fogadott és egy rogyant tornyú templom, amit le is kellett bontani később és újat építeni helyette.

A falu valamikor tanyaközpont volt. Három tanyára jártam misézni, hitoktatni. Akkoriban 1400 lakosa volt, negyven százaléka katolikus, a másik negyven református, 20 százalék görög. Odaköltöztek édesapámék is. Azért is akartam plébános lenni, mert édesapám akkor már termelőszövetkezetben dolgozott, mint brigádvezető, de nem volt a kedvére való az ottani élet. Ő mondta, hogy kérjek plébániát és akkor hozzám költözik. Még erejének teljében volt, 64 éves. Látszott, hogy abban a faluban, főleg az akkori körülmények között másképp megélni nem lehet, csak ha mi is elkezdünk gazdálkodni. A papok nagy része máshol is abból élt meg, hogy vagy kertje volt, vagy valami más munkát végzett. A tiszanagyfalui hívek nagyon kedvesek, aranyosak voltak, de pénzük nekik sem volt. Segítettek, amiben lehetett.

Először beültettük a kertet málnával, azt adtam el, aztán csináltam egy tyúkólat és a tojás árából éltünk. Ötszáz tyúkom volt, mondhatom, egy szakszerű tojóüzem. Utánanéztem, olvastam a szakirodalmat, egyetemi szinten elsajátítottam a tyúktartást. Én adtam a technológiát és sofőrködtem, apám értékesítette a tojást. Ezek nagyon kemény évek voltak. Hajnali három-négy órakor keltem, elvégeztem a dolgom és fél 9-kor már a tanyán, az oltár mellett álltam. A hét három-négy napján keltem ilyen korán. Elvittem apámat a piacra, ami néha a sátoraljaúj-helyit jelentette, aztán mentem vissza a templomba. Úgy határozottam, hogy ezt addig csinálom, amíg anyagilag függetlenné nem teszem magamat, utána egy napig sem. Az motivált, hogy ne legyek rászorulva a hívekre, ne érezzék, ezt a papot nekik kell eltartani. [...] Kilenc év után ezt elértem, akkor azt mondtam, hogy tojást és tyúkot ezentúl csak a piacon veszek. Ez a kilencéves munka, amit tulajdonképpen az édesapám végzett, gazdaságilag megalapozta az életemet. [...]

A kertbe almát ültettünk, még Rakamazon is, ez is biztosította az évenkénti megélhetést. Úgy gondolom, a hívek nem érezhették, hogy kihasználom őket. Ha pénzt kértem, a templomra kértem, lelkiismeretesen arra is költöttem.

– Tizenkét évig élt ott apát úr. '64-től '76-ig. Azokban az években milyen kapcsolatot lehetett tartani a falusi vezető emberekkel?

– Ez az anyagi függetlenség számomra tekintélyt jelentett. Egy ilyen kis faluban a hatvanas évek jelentős változást hoztak azokhoz a viszonyokhoz képest, amit tíz évvel korábban el kellett viselniük a papoknak. Akkor mint a falu első kulákját megalázták, üldözték őket. Az a sok megpróbáltatás, ami nekik elviseléséért az előző papi nemzedéknek minden tisztelet és megbecsülés kijár, engem már nem ért. Nem volt politikai feszültség a plébánia és a tanácsháza, vagy a tsz között. A párház más, a paptól idegen lett volna annak a környékén nyálaskodni. Tiszanagyfaluban látták, hogy dolgozom, megvan a megélhetésem, ez a személyemnek is tiszteletet szerzett. A falu vezetőivel nagyon jól együttműködtünk. Ennek a filozófiáját én minden alkalommal elmondtam nekik: tudunk egymás tekintélyén rombolni, ha rosszat mondunk a másiról, de ezzel minden vezető

bemocskolódik. Ha engem szidnak, mert pap vagyok, nemcsak az én helyzetem gyengül, hanem a tsz- vagy a tanácselnöke is, mert a nép azt mondja, lehet ezeket a vezetőket szidni, mert ők is szidják egymást. [...]

Voltam persze más körülmények között is. Tiszanagyfalun a tanyákra jártam: hitoktatni. A tanyasi kisgyerekek szaladtak elé, beültettem őket az autóba, vittem száz métert, aztán indíts az iskolába! Az egyik alkalommal jött egy telefon, hívat az iskolaigazgató. Elmentem hozzá, egy szegény, megfélemlített öregember volt. Leültetett. Egyszer csak nyílt az ajtó, és bejött a szomszédos, jóval nagyobb község tanácselnöke. Elkezdett kérdezni és oktatni, hogy megfeledekzem a kötelességemről, tanítsam imádságra a gyerekeket, másra nincs felhatalmazásom. Emelt hangnemben beszéltem velem, és hirtelen nem is értettem, mit akar. Kiderült, hogy az egyik tanyasi ember, akinek a háza előtt eljártam az autóval, a pártbizottságon dolgozott. Láttam, ahogy beültettem a gyerekeket az autóba, és jelentette, hogy itt randalírozik a pap.

Csak annyit válaszoltam, írják le, amit kifogásolnak a munkámban, aztán pecsételjék le, írják alá, adják ide nekem, adok róla átvételi elismervényt. Persze nem tették meg. Amikor elengedtek, mentem a feletteseikhez, és szóvá tettem, ami történt. Ott megkérdezték: ezek a marhák leírták? Persze, hogy nem. Sokszor valóban nem volt könnyű a papoknak. Sokan nem kaptak semmi támogatást. Voltak kollégák, akiket sokat piszkáltak, pacáztak velük és semmi jogorvoslatra nem számíthattak.

Sem a magyar egyháznak, sem az egyes papoknak nem volt tapasztalatuk, mit kell csinálni egy kommunista társadalomban. Rengeteget lehetne beszélni arról a mérhetetlen feszültségről, ami az egyházon belül is volt. A kommunizmus óriási tapasztalatot gyűjtött össze az ortodoxia szétzúzásánál, a többi keleti ország egyházainak felmorzsolásában, amit ők álladoan egyeztettek, mi pedig magunkra maradtunk, szemben a hatalommal. Az utasítások többszörösen ellenőrzöttek voltak. Amikor egy-egy körlevél tartalmát elmondom a fiataloknak, hitetlenkedve csóválják a fejüket. Számukra már felfoghatatlan az egyház vergődése.

Másként ítélik meg, akik áldozatok voltak és másként igyekeznek megmagyarázni, akikhez kíméletesebb volt a történelem vihara.

– A rakamazi évekről beszéljen atya.

– Tizenkét év után nem kellett messze költözni, amikor Rakamazról nyugdíjazták a kollégát. Három kilométer van Rakamaz és Tiszanagyfalu között. Két szomszédos település között, különösen, ha nem egy kategória, mindig feszültségek vannak. [...] A rakamaziak, főleg a politikai vezetés, szorongva fogadott. Látták, hogy a szomszédban minden szervezett volt, a papnak is megvolt a helye, tekintélye, mit fogok itt majd csinálni, hogy helyezkedem el a rakamazi hierarchiában? A hatezer lelkes faluban komoly üzemek voltak, országgyűlési képviselőjük is volt, egyszóval a szabolcsi térségben Rakamaznak súlya van. Nem akartam nagy felfordulást, persze nem is lehetett volna ilyesmit tenni. Ha az ember építkezni akar, akkor nem borít fel semmit.

Ennek az időszaknak szép emléke a sárospataki Szent Erzsébet-ünnepség. Akkor már nyíltak a kapuk a magyarság számára Európa felé, és Lékai bíboros úr külföldi püspököket is hívhatott. Nagyformátumú ünnepséget

rendezett a szent halálának 800 éves jubileuma alkalmából. Hiányzott egy gyermekmúsor, nem találtak hozzá szereplőket. Pont Patakon jártam, vállalkoztunk rá. Hatvanöt rakamazi gyerekkel szerepeltünk. *Erdélyi Zsuzsanna* közreműködésével, és egy rakamazi pedagógusnő munkája nyomán, sikerült olyan népi gyermekjátékot bemutatni Sárospatakon, amivel rést ütöttünk azon a falon, amelyik addig lezárta az egyház gyerekekkel való foglalkozását. Utána előadtuk ezt a népi gyermekjátékot Egerben, Miskolcon is, Budapesten két templomban, Nyíregyházán. Mindenhol politikai probléma lett belőle. Nem volt még felkészülve a politikai apparátus arra, hogy az egyház így foglalkozzon a gyerekekkel. Oda ment a televízió autóbushoz az iskolához, a gyerekek beszálltak és próbára indultak, a pedagógusok meg csak lestek, hogy a pap elviszi a gyerekeket. Amikor a televízió a felvételt készítette Sárospatakon, amit kétszer sugároztak is, az egyik munkatárs megkérdezte, gondoltad-e, hogy még papokat is fogunk népszerűsíteni? A felvételt nem lehet megtalálni a televízió archívumában. [...]

A másik fontos dolog, ami akkoriban történt, hogy megindulhatott a hitoktatóképzés Nyíregyházán, 1984-ben. Budapest után ez volt a második hely az országban. Amikor *Nyíri Tamásék* megindították a képzést, úgy éreztem, itt a lehetőség arra, hogy vidéken is csináljunk valamit. Végigjártam a különböző fórumokat, *Kádár László* érsek úrnál is voltam és próbáltam egy kicsit ráhangolni. Olyan vészes lesz a papság létszámának csökkenése, hogy ha kialakulna egy olyan történelmi pillanat, amikor mégis lehet majd hitoktatni, az egyház nem lesz rá felkészülve. [...]– Nekem volt egy nagyon jó „ernyőm” – Csépanyi. [...] Elmondtam, jó lenne, ha ezeket az embereket nem bánatánák. Minden második pénteken voltak előadások, én hittant és pedagógiát tanítottam. Két év múlva bementem Kádár érsek úrhoz, hogy talán már máshol is meg lehetne kezdeni a hitoktatóképzést. Akkor indult el Miskolcon, Egerben, talán Sárospatakon, aztán máshol az egyházmegyében, és országosan is. Hálát adok a jó Istennek, hogy ez megvalósulhatott.

Azt hiszem, nem voltunk mi hősök, ha nem lehetett volna, nem csináljuk, de az Isten úgy intézte, hogy mehetek a dolgok előre. Rakamazon még eróm teljében voltam, beálltam a hitoktatásba. Kiváló káplánok, jó munkatársak vettek körül. Embertelen feladat volt néha, óriási teherrel, mindig nagyon sokat kellett dolgozni. Az egyik káplánom így mondta: ebben a Jéger-lágerben mindig csak munka van, bele lehet pusztulni. Ezt hoztam magammal a szülői házból, munka nélkül nem lehet elképzelni az életet. Apám utálta a lustaságot, mint a bűnt. Azt emberi gyengeséggel lehet magyarázni, mondta, de a lustaságot nem.

– *Tizennégy év után következett Mezőkövesd, ami nagy ugrás, hiszen itt, az egyházmegyében ez az egyik legjelentősebb, hagyományosan vallásos város.*

– Kitüntetés Mezőkövesd plébánosának lenni..., de nem öröm. Már háromszor kértem el magam innen, egyszer szóban, kétszer írásban. Mindig visszautasított a főpásztorom. Lehet, hogy boldogabb lennék egy csendesebb, kis helyen. Ahogy az ember öregszik, fogy az életereje, a teljesítőképessége, s ezt egy örökké mozgó ember drámaian éli meg. Aki mindig szerette a viharokat, és ha nem volt, akkor csinált, ha látja, hogy a vihar

leküzdéséhez nincs elég ereje, az maga alá gyűri, az bizony megviseli az embert. Kezd már félni a szélről is.

Akkor kerültem ide, amikor már lemenőben volt a nap. Beérkezni egy olyan korba, amikor az egyház megszabadult a kötöttségeitől, lehetne sok mindent csinálni, én pedig az emberi korlátaimba vagyok beleszorítva, mert már annyi idős vagyok, nagyon nehéz. Mikor elkezdi összegezni az ember, hogy mit is csinált, mi kísérte végig az életét, azt jelenti, hogy már nem a feladatok foglalkoztatják, hanem a múltja. [...] Kezdetben egy filia tartozott ide, azóta jött hozzá négy, amiből három nem is filia, hanem önálló plébánia volt.

Voltam perselyezni 1953 karácsonyán Kövesden. Akkor még kiküldték a kispapokat. Nem is tudom, hány misén gyűjtöttem a szeminárium javára. Reggeltől estig tele volt a templom. Azokban a gyönyörű szép szücs-hímzéses matyó bekecsékben jöttek az öregek és a fiatalok is, csodálatos élmény volt. Most pedig van egy nagyon tisztességes, kisebb közösség. [...]

A matyók vallásosságát keményen megtörték. A családok hagyományaiban sok-sok hézag keletkezett. Új vallási gyakorlatot kell kiépíteni. Nem azt jelenti ez, hogy eredménytelen a magvetésünk, mindenhol ezt a periódust éljük. Komoly a szekták befolyása Mezőkövesden is. Most építettek a jehovisták egy elég nagy imaházat. Vannak Hit-gyülekezetesek is. Érzik a szekták, hogy a matyó ember természetében vallásos, olyan jó alany, amit át kellene oltani. Voltak itt olyan időszakok, amikor nem lehetett velük foglalkozni, ezért senkitől nem lehet számon kérni az elmúlt évtizedeket. A matyóknál az egyesületi élet mindig eleven volt, a kisközségekben szépen füzérre lehetett őket fogni. Éppen ezt akadályozták meg az elmúlt évtizedekben.

A szektáknál óriási dolog a személyes megszólítás, mindenki úgy érzi, hogy őt hívták, és vállalja az apostoli küldetést. A szektához tartozni nem passzív elkötelezettséget jelent, hanem megbízatást. Ha valaki oda bekerül, akkor úgy érzi, neki a hitéért tenni kell, és valakit meg kell nyerni. Nálunk, katolikusoknál az a gyakorlat, hogy szégyenlősek vagyunk, még a családtagot sem akarjuk segíteni abban, hogy közelebb kerüljön az Istenhez. Azt mondjuk, majd ha felnő, döntse el ő. Én sem mozdultam volna a jóra, ha nem ösztönöznek, akik felneveltek. Ezek az igazi átkos következményei a múltnak, hogy ilyen passzív magatartást ültettek el bennünk. Elhitették a hamis tételt, hogy a vallás magánügy. Nem az Isten, az ördög hirdette a sajtóban, rádióban, hogy tisztelni kell a másik ember szuverenitását. Lehetne sorolni, hogy melyek azok a dolgok, amelyek most szétforgácsolják a hitéletet. A hitoktatást meg lehet szervezni, a miséket, körmeneteket is, templomot is lehet építeni, de a mentalitás megváltoztatásához új nemzedékek felnevelésére van szükség. Ehhez végtelen türelem, óriási hit kell, elszántság és megszállottság.

Nem szeretném, ha bárki is azt gondolná, hogy ez egy kezelhetetlen helyzet. Az itteni emberek szívesen simulnak hozzá a megszokott dolgokhoz. Ami Kövesden megszokott, az a törvény. De ahogy a magánéletükben felülvizsgálták ezeket a dolgokat, és új irányba indultak el – már nem olyan a lakásuk, nem gyalog utaznak, felveszik a telefont, ha közölnivalójuk van – el kell fogadtatni, hogy az egyház életében is vannak új lehetőségek, amelyek a nagy ügynek, de az ő személyes sorsuknak is

a jobbúlását jelentik. A hagyomány mellett az új értékek is fontosak. Ebben a városban a szellemi értékek elszívargása nagy kár. Nem annyi értelmiségi marad itthon, amennyi kellene. Nem biztos, hogy ugyanolyan tempóban születnek az új értékek. [...]

– *Még a beszélgetés elején említette apát úr, hogy az építkezéseiről külön is beszélni akar.*

– Volt időszak, amikor egyéni teljesítményigényünket az építkezések jelentették, más kibontakozási lehetőség nem nagyon volt. Abban mérték le, ki milyen pap, hogy mennyit épített. Nagyon helytelenítem ezt a „vakolatteljesítményt”. A hitoktatási bizottságban, még Kádár érsek úr idején felkértek egy előadásra, aminek egyik pontja volt, hogy ezt a vakolatkorszakot mennyire bírálom. A hitoktatás, az evangelizáció elsődlegességét és fontosságát akartam felébreszteni a kollégáknak.

Persze minden építkezés látványos dolog. Normális emberi vágy, hogy legyen látható nyoma annak, hogy vagyok. Nem adnék kitüntetést semmilyen építkezésért. Régen, ha valaki épített, vagy rendbe hozott valamit, adtak neki egyházi elismerést. Magamnak se adtam volna, annak ellenére, hogy az egész papi életemet végigkísérte a malter. Már káplánkoromban is azért helyeztek haza, hogy rendbe tegyem a templomot. Még nem voltam egészen kétéves pap, és már iparosokkal vitatkoztam. Ez folytatódott később is. Most éppen az országgyűlési képviselővel beszéltem telefonon, megpályáztam ugyanis hárommillió forintot a templom felújítására.

Van egy kis praktikus eszem, apám megtanított rá, hogyan kell bánni a pénzzel. Mindig körültekintően költöttem el. Egy új templomot építettem, nyolcat renováltam, két új plébániát építettem és kettőt renováltam. Összesen tizenkét templom- vagy plébániatetőt újíttam fel, egyik sem volt kisebb 400 négyzetméternél, de volt ezer négyzetméteres is. Jelenleg Kárpátalján egy magyar iskola építésében van némi részem. Tiszaújlakon a Szechenyi István iskolát építik, ami 12 osztályos lesz. [...] Még egy építkezésben vagyok benne, Nagyivánban egy idősök otthonát vállaltam át. [...] Csincsen építünk egy templomot. [...]

– *„Igazi” papi tevékenységei közül mit végez legszívesebben atya?*

– Egészen fiatal koromtól kezdve szerettem volna olyasmit csinálni, ami kreatív módon foglalkoztat, de nem a malterosládában testesül meg. Azt álmodtam, hogy könyveket fogok írni. Ez már akkor zátonyra futott, amikor a tanulmányaim Egerrel befejeződtek. Ezt soha nem ambicionáltam, nem is fogalmaztam így meg, arra gondoltam, majd a jó Isten elrendezi. A teológiában szerettem volna elmélyedni, de abban az időben nem küldtek senkit sem tovább az osztályainkból. Talán a korabeli politikai zürzavar volt az oka, és az események öket igazolták, mert a pesti szemináriumot politikai okokból egyszer-kétszer szétzilálták. Itt maradtam, és nem volt „miből” megírni a könyveket.

Kispapkoromban valaki felhívta a figyelmemet arra, az lenne talán számomra a legmegfelelőbb, ha gyerekekkel foglalkoznék. A hitoktatást mindig szívesen csináltam, meg hatvanéves koromban is. Úgy érzem, tudok a

gyerekekkel bánni. A hittanórát kézben tudtam tartani, és magam is élveztem, de aztán annyi feladat jött, hogy abba kellett hagynom. [...]

– *Sokan a magánnyal küzdenek meg legnehezebben papi életük során.*

– Mindig a papi élet legnagyobb keresztjének tartottam a magányt. A káplánjaimnak is felhívom erre a figyelmüket. A velük való kapcsolatomban mindig volt bizonyos módszeresség, úgy tekintettem, ha az Isten egymás mellé rakott bennünket, ezzel célja volt. Ezért rendszeresen beszélek nekik az élettapasztalataimról, de úgy, hogy ne tűnjék oktatásnak. [...] De a magány nagy próbatétel. Az az elidegenedés, ami a papság körében egyre inkább eluralkodik, ebből fakad. A televízió nem tudja pótolni a másik embert. A civil életben is megcsal, ma már a családok se járnak egymáshoz, nincsenek baráti, rokoni kapcsolatok. Az emberek elfelejtik a nyelvet, nem tudják megszólítani egymást. Annál nincs rosszabb dolog, ha egy káplán az első fizetéséből televíziót vesz. A plébánián van egy, de nem a szobámban, hanem egy közös helyiségben, így jobban meg tudjuk beszélni, ha valamelyikünknek ránehezedik a lelkére valami. Együtt ülünk, és beszélgetni is lehet.

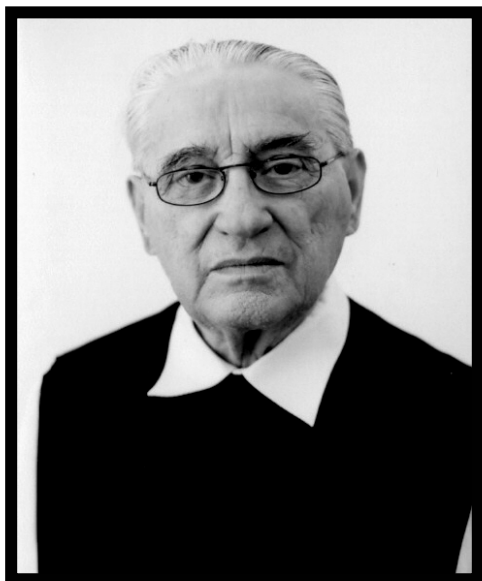
– *Tud úgy imádkozni, mint harminc évvel ezelőtt, olyan bizalommal az Istenhez fordulni, vagy már van ebben a kapcsolatban valamiféle megszokottság, fásultság?*

– Ez is alkati kérdés lehet. Engem nem kápráztattak el az eredményeim. Úgy tekintettem, hogy ez a dolgom. Minden munkámnál arra gondoltam, az Úristennek a kezeügyében voltam, és talán úgy sikerült ezeket intéz-nem, ahogy Ő elvárhatta tőlem. Mindig úgy tekintettem, hogy a munka az én legeredményesebb imádságformám. Az Isten rám bízta, és én igyekeztem megcsinálni a legjobb képességem szerint. Ez az imaéletem egyik kikristályosodása. Ahogy Szent Ignác megfogalmazta: Mindent Isten nagyobb dicsőségére! Vagy ahogy Szent Pál mondja, akár esztek, akár isztok, mindent Isten dicsőségére tegyetek. Akkor az evés, ivás, munka, szórakozás, minden imádsággá válik. [...]

– *Egyszer majd meg kell állnia az Isten ítélőszéke előtt, hogy elszámoljon az életével. Gondol-e erre néha, hogy készül rá?*

[...] Elsőéves teológus voltam, amikor P. Pálos tartott nekünk lelkigyakorlatot. Azt mondta akkor, 1951-ben, hogy olyan papságot kapnak örökségül, amit nem fog elfelejteni a történelem. Gyönyörű provokáció volt egy fiatalember számára. Hősiességre hívott meg bennünket, Ahogy említettem, nem tudtam mindig hős lenni. Törékeny ember voltam sokszor, de úgy érzem, a fiatalkori álmok voltak igazak. Ne is felejtse el a történelem ezeket az időket, amelyeken végiggázolt ez a két papi nemzedék. Nem azért, hogy babérkoszorút fonjanak a fejükre, hanem azért, mert igyekezett elvégezni becsülettel a kötelességét.

Elbúcsúztunk Pelbárt atyától

Eltávozott közülünk Rácz István Pelbárt atya, az egri rendház perjele, templomigazgató és a ciszterci gimnázium, szakközépiskola, kollégium spirituálisja. A zirci anyamonostorban hunyt el 2008. február 11-én, életének 88. évében. Végrendelkezése szerint Egerben, a Fájdalmas Anyáról nevezett (Hatvani) temetőben a ciszterciek sírboltjában helyezték örök nyugalomra.

Temetése napján, február 16-án, hétfő délelőtt 11 órakor az egri Székes-egyházban koncelebrációs szentmisében imádkoztunk lelki üdvéért. A szentmise főcelebránsa dr. Katona István püspök atya volt, a rendtársak nevében Újfalussy Ottó ciszterci atya búcsúzott tőle, felidézve volt évfolyamtársának alakját, egyéniségét, csendes, szorgalmas tevékenységét. A szentmise végén a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium tanárai és diákjai is elbúcsúztak Pelbárt atyától. A temetési szertartást dr. Zakar Ferenc Polikárp zirci főapát végezte.

Rácz István Pelbárt 1922. január 1-jén született Kecskeméten. A gimnáziumot szülővárosában, a piaristáknál, az utolsó két osztályt a Ciszterci Rend Pécsi Nagy Lajos Gimnáziumában végezte, ahol 1942-ben érettségizett. Ekkor jelentkezett Zircen a Ciszterci Rendbe. „Egyéniségemnek ez a családias szellemű szerzetesrend felel meg legjobban.” – írta.. Egy év noviciátus után négy évig Zircen végezte teológiai tanulmányait. 1947. június 24-én szentelték pappá. 1947-től 1949 novemberéig mint fizika-matematika szakos

egyetemi hallgató tanult Budapesten, a Pázmány Péter Tudományegyetemen. Ekkor a kommunista államhatalom kizárta a szerzetesrendek tagjait az egyetemről. 1949–1950-ben az erre alakult szerzetesi, rövid ideig megtúrt főiskolán folytatta a szaktanulmányait. A szakvizsgát letette, de 1950 nyarán a Rend feloszlásakor az egyetem befejezéséhez még hiányzott a gyakorlóév.

A szerzetesrendek feloszlása után Badalik Bertalan veszprémi püspök zirci káplán-hitoktatónak vette át, majd 1951 őszén Nagyesztergárra küldte plébánosnak.

1953. március 27-én letartóztatták, először 12 évre, majd másodfokon 7 évre ítélték, melyet az '53-as amnesztiával harmadoltak, így 4 és fél évet töltött börtönben. „Utólag – bár nem vágyik oda senki sem – nem cserélném el, mert ott is sokat tanultam és tapasztaltam: emberismeretet, mert ott nem lehetett kétszínűsködni. Aki tisztességes gondolkodású, az tisztességes, de aki nem, az nem tudja magát sokáig tartani, nem úgy, mint a civil életben. A börtönben megismertük egymást, egymás viselkedését, gondolkodását, nemcsak velünk szemben, hanem az eszméivel szemben is.”

„A börtön után civil munkát kaptam, habár papi munkát is mindig végeztem, de «társadalmi munkában». Ahol elfogadtak, ott kisegíttem. Endrédy Vendel apát úr ajánlására Pannonhalmán, a szociális otthonban vállaltam könyvelői állást. Ott csöppentem bele a közgazdasági és könyvelői munkába. 5 és fél évig dolgoztam ebben a szociális otthonban, ekkor a szükséges tanulmányokat – mérlegképes könyvelői, az államháztartási ismereteket – is elvégeztem. Majd 1963-tól Pestre kerültem az Országos Mentő-szolgálathoz Itt beruházóként dolgoztam több mint tíz évig. Mindenféle beszerzéssel kellett foglalkoznom, így a mentőállomások építésének lebonyolítása is a feladatomból volt. 1973-ban egy olyan vállalathoz kerültem, amely munkásszállásokat épített és tartott fenn. Ez is elvett 10 esztendő. 1982-ben mentem nyugdíjba és kerek 20 éven át, mint «nyugdíjas» a Katolikus Egyházi Szeretetszolgálat hívására, társadalmi munkában kamatoztattam az évtizedek során tanultakat a szociális otthonok létesítésénél. A szerzetesrendek újra indulása után már hivatalosan is kaphattam papi megbízatást: Budapest XI. kerületi Emmausz kápolna lelkésze voltam.”

2002 augusztusában a zirci főapátúr Egerbe helyezte az intézet spirituális vezetőjének. Vasárnapokon, iskolai ünnepeken – a fogadalomtétel, a ballagás és a Szent Erzsébet-napi ünnep alkalmával – Pelbárt atya rendszeresen szólt a diákokhoz. A Szent Bernát templom templomigazgatói feladatát is ellátta.

„Nekem a hivatásomhoz való hűség nagyon fontos, mert ezen keresztül a Jóisten mindig megsegített. Nem kényszerből, keservesen, hanem mindig vidáman végzem a munkámat. Mindenhol tudták, hogy pap vagyok, és hogyan viselkedjenek velem, de én is mindig tudtam, hogyan kell nekem viselkednem.” – olvashatjuk az iskolánk diákjainak adott interjúból.

Az örökké tevékenykedő, minden idejét hivatásának szentelő szerzetes emléke marad meg bennünk is, akinek ez a kor nem tette lehetővé, hogy szerzetestanári pályájának szentelje életét. Mégis az Egerben töltött évek talán ennek a hivatásnak egy kis örömét és szépségét is jelenthették számára, hogy nyughelyül az egri ciszterciek sírboltját választotta. Mi öregdiákok meghatódva állunk a hosszú idő után újra megnyitott ciszterci sírboltnál, ahova tanáraink mellé Pelbárt atyát is helyezték, és halálában közelebb érezzük magunkhoz.

Isten adjon neki örök nyugalmat!

LEVELEK – ✉ – TELEFONOK – ☎ – E-MAILEK – ✍

Dr. Faluhelyi Fischer János Németországban élő diáktársunk ebben az évben ünnepli 75. éves érettségi évfordulóját. **Dr. Zakar Polikárp** zirci főapát úrhoz írott levelében köszönte meg ciszterci tanárainak áldozatos tanító-nevelő munkáját

Levelét engedelmével mi is olvashatjuk.

Excellenciás Uram!

Bár hihetetlen, de így igaz. 75 évvel ezelőtt érettségiztem a Ciszterci Rend egri Szent Bernát Gimnáziumában. *Dr. Kürti Menyhért* volt az igazgatónk, *dr. Pataki Vidor* az osztályfőnökünk, *Baksa Kristóf*, *Peszszér Asztrik* és *Richter Mátvás* voltak érettségiztető tanáraink. Mi voltunk az utolsó osztály, amelynek a görög nyelv még kötelező tárgy volt. Tanárunk *Tobákos Kilit* volt. Osztályfőnökünk a ballagás előtti utolsó órán elbúcsúzott tőlünk. Záró szavai körülbelül így hangoztak: „*Őrizzétek meg idealizmusotokat. Eddig a szülői ház és az iskola védelme alatt álltatok. Most, hogy kiléptek az életbe, ez az oltalom megszűnik. Az élet azonban nagyon kegyetlen. Megtámad, lever, összetör benneteket, és ha ott feksztök az út porában, idealizmusotok lesz az az utolsó rongydarab, amivel vérző sebeiteket befödhetitek.*” Akkor diákkorunkban úgy gondoltuk, szép szavakat szedett össze Pataki tanár úr. Sajnos, nagyon hamar rájöttünk, hogy ezek a szép szavak nagyon is igazak voltak. „Magister optimus” – nála jobb tanárt elképzelni sem lehet.

A mi osztályunk még a szokásos 10 éves érettségi találkozózt sem tudta megtartani, mert szinte az egész osztály katonai szolgálatot teljesített. Én magam is az orosz fronton voltam a Magyar Királyi 2. Páncélhadosztály keretében.

Amíg diákok voltunk, természetesen nem éreztük, hogy mi valami többet, valami „pluszt” kaptunk. Csak amikor egyetemre kerülve az ország különböző részéből jövő fiatalokkal jöttünk össze, akkor döbrentünk rá, hogy mit jelentett az, hogy ciszterci diákok voltunk. Főiskolai tanulmányaimat a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen végeztem, ahol 1939-ben gyógyszerési oklevelet kaptam.

Életrajzommal nem akarom zavarni Főapát Urat. Csak pár szót röviden. Mint katona, 1944. december 24-én nyílt parancsal Pestre kellett mennem. Mire fölértem, az oroszok körülzárták a várost. Se ki, se be. Levethettem volna az uniformist, hogy számomra véget ért a háború. Minket azonban nem így neveltek. Első utam a Székesfővárosi Katonai Parancsnokságára vezetett. „Nem tudok alakulatomhoz visszatérni, kérek beosztást.” Kaptam, így

katonaként élvezhettem végig a város kegyetlen ostromát. 1945 januárjában orosz hadifogságba kerültem. Isten segítségével innen sikerül megszökni. Később, mint gyógyszerértároló elvesztettem 5 gyermekes családdal állásomat, mert – állítólag – lázítottam az egyházi iskolák államosítása ellen. Később pedig mérhetetlen nyomást gyakoroltak a „párt”-ba való belépés érdekében, ami számomra elképzelhetetlen volt. Egyszer sikerült „kádert-lapomat” megtekinteni. Majd másfél gépelt oldal a szakmai vélemény. A szakemberek igazán nem takarékoskodtak a szuperlatívusokkal, de ami később jött: „Politikailag abszolút megbízhatatlan, volt horthysta tartalékos tiszt, klerikális beállítottságú és gyermekeit is ebben a szellemben neveli.”

Amikor már nem bírtuk tovább a nyomást, elhatároztuk, hogy elhagyjuk az országot. Olaszországi nyaralás ürügyén sikerült útlevelet kapnunk. Németországban diplomáinkat (feleségem szintén gyógyszerész) nosztrifikálták. A Frankfurt-i Goethe-Egyetemen letettük a német approbációs vizsgát. Feleségem bérelt, majd vett egy gyógyszerértárolót, én pedig a világ egyik legnagyobb (csak az amerikai Dupont-cég tudott vele versenyezni) vegyi üzem gyógyszerkutatói osztályának lettem vezető tudományos munkatársa. 65 éves koromban nyugdíjba kellett mennem, de mint „freier Mitarbeiter” ugyanabban a beosztásban még öt évig tovább dolgozhattam.

Most 93. életévemben is hálával gondolok vissza ciszterci tanárainkra, akik megtanítottak arra, hogyan kell az életben a nehézségek árán is helytállni és tovább lépni. (Édesapám is mindig büszke volt arra, hogy premontrei diák volt, a gimnázium alsó osztályait Kassán, a felső osztályokat Rozsnyón a híres krasznahorkai vár közelében végezte.)

A múlt század húszas-harmincas éviben a Ciszterciek megkísérelték, hogy belőlem embert faragjanak. Tulajdonképpen az volt a célom, hogy mindezért Főapát úrnak köszönetet mondjak, hálámat fejezzem ki.

Kérem, fogadja legőszintébb tiszteletemet

Kelt Wiesbadenben, 2009. év március hó 17-én.

Dr. Johann Fischer

* * *

Dr. Pataky Barnabás budai öregdiáktársunk „Pataki Vidor utolsó éveiről” c., múlt számunkban közölt cikkhez fűzött megjegyzést, pontosabbá téve Vidor atya utolsó napjainak történetét.

„1973-ban feleségemmel a franciaországi Les Faverges-ben laktunk, és szeptember 22-ére szerveztük meg otthonukban a 25 éves érettségi találkozót. (Az 1948-ban érettségizett osztálynak akkor több mint fele külföldön élt.) Erre meghívtuk *Pomázi Celesztin* osztályfőnökünket és történelemtanárnkat, *Pataki Vidort* is. Pataki tanár úr repülőgépe szeptember 18-án landolt, az Egyesült Államokból (az irvingi monostorból) érkezett. Előtte Kanadában volt, ahová régi tanítványai, *Lantosék-Markóék* hívták meg. A találkozón, szeptember 22-én a szentmisét osztályfőnökünk *Pomázi Celesztin*, szentbeszédet Pataki Vidor mondotta az eteaux-i templomban. Vidor atya 24-én repült haza, együtt utazott tanítványával, *Lengyel-Oguz Jánossal*. Másnap, itthon érte későbbi végzetes agyvérzése.”

hírek...hírek...hírek...

• **20 ÉVE ALAKULT ÚJRA A CISZTERCI DIÁKSZÖVETSÉG** – 1989. április 29-én kelt le-
vélben a volt ciszterci gimnáziumok öregdiákjait *Tárkányi László* és *Urbán Gusztáv* hívták Nagyvenyimbe, a Magyar
Ciszterci Diákok Szövetsége alakuló ülésére. Mindannyiunk számára feledhetetlen volt a május 20-i találkozó
Nagyvenyim templomkertjében, ahol az öt gimnázium öregdiákjai jöttek össze. Újból láthattuk a ciszterciek fehér-
fekete habitusát, és találkozhattunk Polikárp atyával, a ciszterciek generális apátjával, Károly atyával, a zirci apáttal –
nagyon sokan itt tudták meg, hogy van zirci apát! –, és a házigazdával Égi Konrád atyával, nagyvenyimi plébánossal. A
templomban tartott közgyűlésen az öt ciszterci gimnáziumból összegyűlt 88 öregdiák (és 23-an meghatalmazottak út-
ján) újból megalapította a Ciszterci Diákszövetséget. Az diákszövetség elnöki tisztségét *dr. Farkas András* vállalta, a
titkárnak is egri öregdiákot, *Tárkányi Lászlót* választotta meg a közgyűlés.

A szövetség célja ma is változatlan: - **hogy a magyarországi ciszterci gimnáziumokban járt egykori növendékeket
összefogja s bennük ébrentartsa azt a szeretetet, mely az iskolaévek folyamán egymás iránt, s azt a hálát, mely taná-
raik és iskolájuk iránt kifejlődött;** – ahogy az akkori Alapszabály is szövelt.

• CISZTERCI VILÁG

Rio de Janeiro érsekének nevezte ki XVI. Benedek pápa **Orani João Tempesta** ciszterci atyát.

1950 júniusában született Braziliában, S. Jose do Rio Pardo városában, 1967-ben belépett az ugyanabban a városban
levő ciszterci kolostorba. 1974-ben szenteltek pappá. Kolostorában előbb plébánosként, majd perjelként, végül apátként
működött. 1997-ben egy kisebb egyházmegye püspökévé nevezték ki, 2004-ben pedig egy brazil nagyváros, Belém
érseke lett.

Hagyományosan Rio de Janeiro érseke egy-két éven belül megkapja a bíborosi kalapot.

Március 21-én benedikálta **Anselm van der Linde** 38 éves ciszterci atyát a Wettingen-Mehrerau új apátját, a Mehrerau-i
Kongregáció új prézesapátját **Maurus Esteva**, a rend generális apátja a mehreraui kolostor templomában. Anselm atya
1970-ben született, 1994-ben lépett ciszterci rendbe, 1999-ben szentelték pappá. Mehreai ciszterci apátság Ausztria
Vorarlberg tartományában

Ez az apátság ún. területi (nullius) apátság, mint Magyarországon a panonhalmi főapátság, így az apátja az osztrák püs-
pöki kar tagja. A Mehrerau-i Kongregációhoz világszerte tizenhárom ciszterci apáca- és hét férfimonostor tartozik, ahol
összesen 370 szerzetes él.

Pécsett a Miasszonyunk Női Kanonokrend intézményeit a Ciszterci Rend Zirci Kongregációja vette át. Dr. Zakar Fe-
renc Polikárp zirci főapát rendelkezésének értelmében az óvoda, iskola és kollégium 2007 nyarán közös igazgatású
összetett intézménnyé alakult át új néven: Ciszterci Szent Margit Óvoda, Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási
Intézmény és Kollégium; rövid nevén Ciszterci Nevelési Központ.

A Miasszonyunk Rend 1851-től 1950-ig működött elemi iskolát, gimnáziumot, tanítóképzőt. A rendszerváltozás után
Maróti Jolán M. Assumpta kanonok nővér, rendfőnöknő 1991-ben alapította a Miasszonyunk Kanonokrend Óvodáját,
1999-ben az Árpád-házi Szent Margit Katolikus Általános és Zeneiskolát. 2004-ben megnyitotta a rend tulajdonába
visszakerült lánykollégiumot. Végredelele szerint a nővérek halála után az intézmény tulajdonjoga a Ciszterci Rend
Zirci Apátságára szállt át.

[:www.cnkpecs.hu](http://www.cnkpecs.hu)

• **KULCSÁR KÁLMÁN AKADÉMIKUS** 1946-ban érettségizett diáktársunk munkásságáról olvasha-
tunk igen részletes írást 80. születésnapja alkalmából a *Mérleg* c. negyedévenként megjelenő folyóiratban. Íme néhány
részlet a cikkből:

*Kulcsár Kálmán Ottawában — mint Antall József bizalmából az új köztársaság nagykövete — „Két világ között” című
és „Rendszerváltás Magyarországon 1988–1990” alcímű könyvének bevezetőjében áttekinti „életének döntő perceit”.
Kezdve 1944 októberétől, amikor a 17 éves egri diák „leventeként” dezertált a „Nyugatra” sodródásból, folytatva a
kommunista hatalomátvételt megelőző évekre eső pályaválasztásával, ahol a „klerikális magatartás miatt” Egerből
eltávolított tanárszülők és a lényeglátó papköltő, Agoston Julián és más ciszter tanárok által nevelt ifjú választhatott a
vallási alapon amerikai csapatokat váró álmódzókat, a pártkatonák kinevelését célzó népi kollégiumok és a Honvéd
Kollégium között. Ez utóbbi melletti döntésében a középosztályi körökben „igazi úri hivatásnak” tartott hadbírói pályá-
ról való naiv elképzelései is közrejátszottak. Majd az 1956-os decemberi statárium miatt a hadbírói tisztség önvészélyes
feladásán vagy az MTA Szociológiai Kutatóintézet igazgatói székének Hegedüs Andrásától 1969-ben történt töprengő
átvételén keresztül a köztársaságielnök-jelöltség két évtizeddel későbbi, a másik belső rendszerváltó kulcsszemély,
Pozsgay Imre előtt elnyert köztársaság elnöki pozícióra való jelölés elfogadásáig, ahol a BBC riporterének kérdésére,
milyen párthoz érzi magát közelebb, ezt válaszolja:*

*„Nem párthoz, nem is pártokhoz, hanem olyan irányzatokhoz, amelyek minden pártban megvannak. Minden pártban
található ugyanis olyan irányzat, amely a nemzeti felelősséget tartja szem előtt, és minden pártban található olyan
irányzatok, amelyek készek az együttműködésre” [...]*

*Kulcsár Kálmán, a mindkét oldal iránti tudományos belátások mélyítésében előnyös (ugyanakkor az ugyanezen oldalak
felől jövő politikai bizalmatlansággal is természetesen számoló) központi pozíciójából látja a két zsákutcából kive-*

zető utat. Azt tehát, hogy sem a másik fél legyőzése, sem a mindenáron való kiegyezés erőltetése, hanem csupán egy közös problémamegoldás akarását megalapozó bizalom élesztheti fel a kiűt reményét.

A BUDAI SZENT IMRE GIMNÁZIUM történetét olvashatjuk *Brisits Frigyes* OCist Bitter Illésről, az iskola első igazgatójáról írt, ragyogó kivitelezésben, sok korabeli fényképpel illusztrált könyvében. Brisits Frigyes nevére diákkorunkból is jól emlékezhetünk, hisz' nyolc osztályon keresztül az Alszegehy–Sík–Brisits *Magyar irodalmi olvasókönyveiből*, majd felsőosztályokban *A magyar irodalom története* c. tankönyvekből tanulhattuk.

„Brisits Frigyes dr. jelen művét ötven évvel ezelőtt, 1958-ban, 68 éves korában írta. Mondanivalója mégis érvényes ma is, mert nemcsak Bitter Illés életét állítja elénk, de egyúttal a magyar ciszterciek történetének kifejtését is feltárja, a maga felülmúlhatatlan és mégis nagyon objektív stílusával.” – írja *Polikárp* főapátúr a könyv beköszöntőjében.

„Öregedésünkkel arányosan tisztulnak diákkori emlékeink, amit Brisits láttató szövege még előbbé tesz. Talán ennek a munkának a legnagyobb értéke az, hogy élővé tudta tenni számunkra, például a mi időnkben már nem élt Békefi Remig apáturat, ugyan így inkarnálódik valósággá a bennünket tanító tanári kar az utánunk jötteknek. De a tanárok mögött kirajzolódik az a megfoghatatlan összetartó erő, szellem, amit röviden a ciszterci »Rend« fogalom jelent.” – írja a Budai Fehér Feketében megjelent recenziójában kedves budai öregdiák barátunk, *dr. Balogh Endre*, aki fáradhatatlanul munkálkodott a könyv megjelenésének érdekében. A könyv kiadója a Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium.

• **KÖSZÖNET A NAGYLELKŰ ADOMÁNYOKÉRT!** *Győry Iván* (47) Ansonia C.T. (USA) –200 USA dollár; *Húsvéti Sándor* (45) Toronto (Canada) – 50 Kanadai dollár; – (Elnézésüket kérjük kedves diáktársainktól, mivel az előző számunkban kellett volna szerepelniük.) — *Bajka Imre* (41) *Budapest* – 10 000 Ft, *Fluck (Raggambí) Ottó* (47) Mc Lean, VA (USA) – 56 400 Ft, *dr. Hibay Györgyné* Eger – 20 000 Ft, *dr. Nagy Andorné* (tanár) Eger – 10 000 Ft, *dr. Orosz Antal* (52) Budapest – 10 000Ft, *dr. Péntek Márta* Budapest – 10 000 Ft, *dr. Székely György* (44) Debrecen – 10 000 Ft, *dr. Tóth Sándor*(35) Gödöllő – 20 000 Ft.

• **KÖSZÖNTJÜK ÚJ TAGJAINKAT**, akik kérték az újságunk küldését: *Dankó László* (53) Győr.

• **AZ EGRI FEHÉR/FEKETE** – Interneten a www.uj.ciszterciekegerben.hu/ honlapon található [Gimnázium](#) linken. A honlap gondozója *Kaibás Gábor Márk*, a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnáziumban 2001-ben érettségizett diáktársunk, akinek köszönhetően újságunk 1994 óta megjelent valamennyi száma olvasható, ill. letölthető.

HALOTTAINK

Győri János diáktársunk 2008 december 30-án hunyt el, 87. életévében. 1922. június 14-én született Nagyrédén szegény földműves család második gyermekeként. Középiskoláját a gyöngyösi gimnáziumban kezdte, majd 1937-ban a Szent Bernát Gimnáziumban folytatta, ahol 1941-ben érettségizett. Az egri Hittudományi Főiskola hallgatója volt 1946-ig, majd 1951-ben az egri Tanárképző Főiskolán szerzett tanári oklevelet földrajz-természettan szakon. Ugyanitt szerzte a történelem, kémia, politikai gazdaságtan, biológia diplomáját is. Később, 1967-ben, a budapesti Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi karán történelem-népművelés szakon középiskolai tanári diplomát is szerzett.

Biológia-földrajz szakos tanárként került 1955-ben Jászkisérbe, a 6000 lakosú nagyközségbe. Szívéhez talán a néprajz állt legközelebb. A '60-as években pedagógus feleségével együtt folytatott munkásságuk nyomán indult fejlődésnek Jászkisér kulturális élete. 1984-ben már Makovecz Imre által tervezett Művelődés Háza is épült a községnek, helytörténeti kutatásai nyomán pedig egy – több mint kétezer tárgyból álló – helytörténeti múzeumot is kialakítottak. Már 1978-ban itt, Jászkiséren elindultak azok a játszóházas foglalkozások, gyermekprogramok, melyekhez hasonlót még ma is hallatlanul korszerűnek, úttörőjellegetűnek érezzük a nagy múzeumoknál, intézményeknél, melyet Győri Jánosék korukat jócskán megelőzve évtizedek óta gyakoroltak. Tanulmányai jelentek meg a Honismeretben több Múzeumi Évkönyvben. Munkásságát számos elismerés is kísérte, többek között: Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztje, Jászkisér díj.

Győri János Jászkiséren töltötte életének nagy részét. Itt is temették el nagy részvét mellett, többen méltatták élete munkásságát. Több ezer gyermeket tanított pályája során, akik tisztelegve emlékeznek volt tanárukra.

Azt a szellemiséget vitte és teljesítette ki életében, amit az iskolájából hozott.

Ha közölnivalód lenne, légy szíves írd meg vagy telefonáljál *Homonnay József*, 3300 Eger, *Tittel Pál* u. 6. fsz. 2. tel.: (46) 415 600 (Miskolcon) ill. *Oláh Gyula*, 1114 Budapest, *Bartók Béla út* 25. III. 5/A tel.:(1) 386 2295 vagy E-mail: olah.gyula3@chello.hu – ÚJ CÍM!!!

Az Egri FEHÉR/FEKETE alapítója és kiadója a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztálya. (3300 Eger, Széchenyi utca 17.)
Megjelenik ez évben húsvét, Veni Sancte és karácsony idején.

Felelős szerkesztő: Oláh Gyula
Nyilvántartásba véve 2.9.1/571/2004. szám alatt.

EGRI *FEHÉR/FEKETE*

a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztályának lapja

Templomunk felújított Szent Alajos oltára.

(Kovács Ottó tanár úr felvétele)

Lékai Jusztin atya irányításával kezdődött el a Szent Bernát templomunk felújítása. Elsőként a Szent Alajos oltár készült el. A jobb leghátsó oltár **Kilián Dániel** kanonok adományából készült 1742–1744 között. Az oltárkép érdekessége, hogy a szent liliumot oszt az előtte hódoló és korabeli viseletbe öltözött ifjaknak. A képet helybeli festő, **Michael József** festette.

A TARTALOMBÓL

Beszámoló a 2009. évi érettségi találkozóról	Ágoston Julián tanár úrra emlékezünk...
Jubilánsaink	A mi művészeink: Húsvéti Sándor
Bán Elizeus : Az élet főiskoláján – Börtönélmények 1950 – 1954	Bogdán Kálmán : Az utolsó kerékpár túránk
Életutak: Veres Árpád	Károly apátúrra és Jusztin atyára emlékezünk
Ez történt a Gárdonyiban Húsvéttól – Veni Sancte-ig	hírek...hírek...hírek...

Közös találkozó – közgyűlés

Június 13-án immár ötödik alkalommal jöttünk össze Egerben köszönteni Alma Materünket, megismerni az elmúlt tanévnek eredményeit, gondjait. Diákszövetségünk elmúlt évéről is meghallgattuk ügyvezető elnökünk beszámolóját. Szép hagyománnyá formálódik az öregdiákok és az iskola tanév végi közös találkozója, melyet először 2005-ben Pók Tibor diáktársunk javaslatára rendeztünk.

Fél tizenegy órakor a Szent Bernát templom padjaiban két osztálytalálkozó öregdiákjai mellett helyet foglaltak az iskola vezetői, „fiatalabb” és az idősebb öregdiákok is. Az oltárnál *Hervay Levente* atya zirci alperjel, és az 58. éves találkozójukat tartó osztály két öregdiákja *Jéger Károly* és *Valuch István* végezték az eucharisziát. Homíliájában Levente atya a nap szentjéről, Padovai Szent Antalról emlékezett. Sajnos egy szomorú hírt is közöltek ekkor: meghalt *Kerekes Károly* ny. zirci apátúr, aki a tavalyi találkozónkon mondogatta a találkozó közös misét.

Mise után az iskolában a volt rendház földszinti ebédlőtermében a hozzátartozókkal együtt kb. negyvenen foglaltunk helyet. Összejövetelünk egyben a Diákszövetség közgyűlésének megtartására is alkalmul szolgált.

Dr. Molnár Miklós, ügyvezető elnök bevezetőben megemlékezett váratlanul elhunyt elnökünkről, *Lékai Jusztin* atyáról. Temetésén diákszövetségünk is képviseltette magát, kivánságának megfelelően a koszorúra szánt összeget a szerzetes növendékek nevelésének támogatására juttattuk el. Jelezte, hogy 100 ezer forinttal támogattuk *Kerekes Károly* atya verses kötetének megjelenését, mely éppen a napokban került ki a nyomdából. Diákszövetségünk ez évben is pénzt jutalmat adott az iskolavezetés által kijelölt hat diáknak, akik tanulmányi eredményeik és példaadó valláserköles magatartásuk alapján kiérdemelték. A jutalmakat Molnár Miklós elnök a ballagási ünnepélyen adta át *Tóth Ágnes* 12. B, *Borbás Szilvia* 12. C, *Urbán Márta* 13. A, *Dávid Eszter*, *Kónya Zsófia*, *Lőrök Lilla* 13. K osztályos tanulóknak. Támogatta szövetségünk azt a pályázatot, melyet a Katolikus Pedagógiai Szervezési és Továbbképzési Intézet a középiskolák és kollégiumok tanulói részére történelem témában írt ki az egyházi iskolák államosításáról. *Jakab Nikoletta* 10. A osztályos tanuló vállalkozott erre a feladatra, melyet azonban határidőre családi okokból elkészíteni nem tudott. Szövetségünk biztatására dolgozatát befejezte, s ezt a közgyűlésen „*A Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium államosítása az 1948. évi XXXIII. Törvénycikk alapján*” címmel ismertette.– (A szeptemberi elnökségi ülésen a dolgozatot szövetségünk 6 ezer Ft-os könyvtalvánnyal jutalmazta.)

Ezután *dr. Pisákné Balogh Éva*, az iskola igazgatója tartott igen érdekes, sok képpel és adattal illusztrált előadást az iskola elmúlt tanévről. Mindenek előtt *Kerekes Károly* atyáról emlékezett meg, ki az iskolának növendéke, majd tanára volt, s az újraindulás után is minden formában segítette az iskola munkáját. Képeket láthattunk Károly atya 90. éves születésnapján tartott iskolai ünnepségről.

Örömmel számolt be a szép tanulmányi eredményekről: a négy osztályban 118 diájkuk fejezte be sikeresen középiskolai tanulmányait. A végzős diákok osztályátlaga minden eddiginél kiemelkedőbb: 4,38. A 118 diák közül 33-an kitűnő és jeles eredménnyel fejezték be tanulmányaikat, és 82-en már nyelvvizsgát szereztek, vannak, akik kettő, s vannak olyan diákjaik, akik három nyelvvizsgát is tettek. Számos olyan tanulója van az iskolának, aki az elmúlt évek folyamán országos versenyeken öregbítette az iskola hírnevét.

Mindnyájan láthattuk, hogy a tornaterem építése befejezéséhez közeleg. Az igazgatóasszony beszámolt az építkezés számos nehézségéről, de reményei szerint az épület az őszi folyamán elkészül, és a tornaterem átadására az október 21-i, az elsők fogadalomtételének ünnepségével egyidejűen kerül sor. Erre meghívta a ciszterci öregdiákokat is.

A közgyűlés befejezése után került sor az 58. és a 65. éves érettségi találkozókra.

Közgyűlés résztvevői az ebédlőben

Az igazgatóasszony tájékoztatója

JUBILÁNSAINK

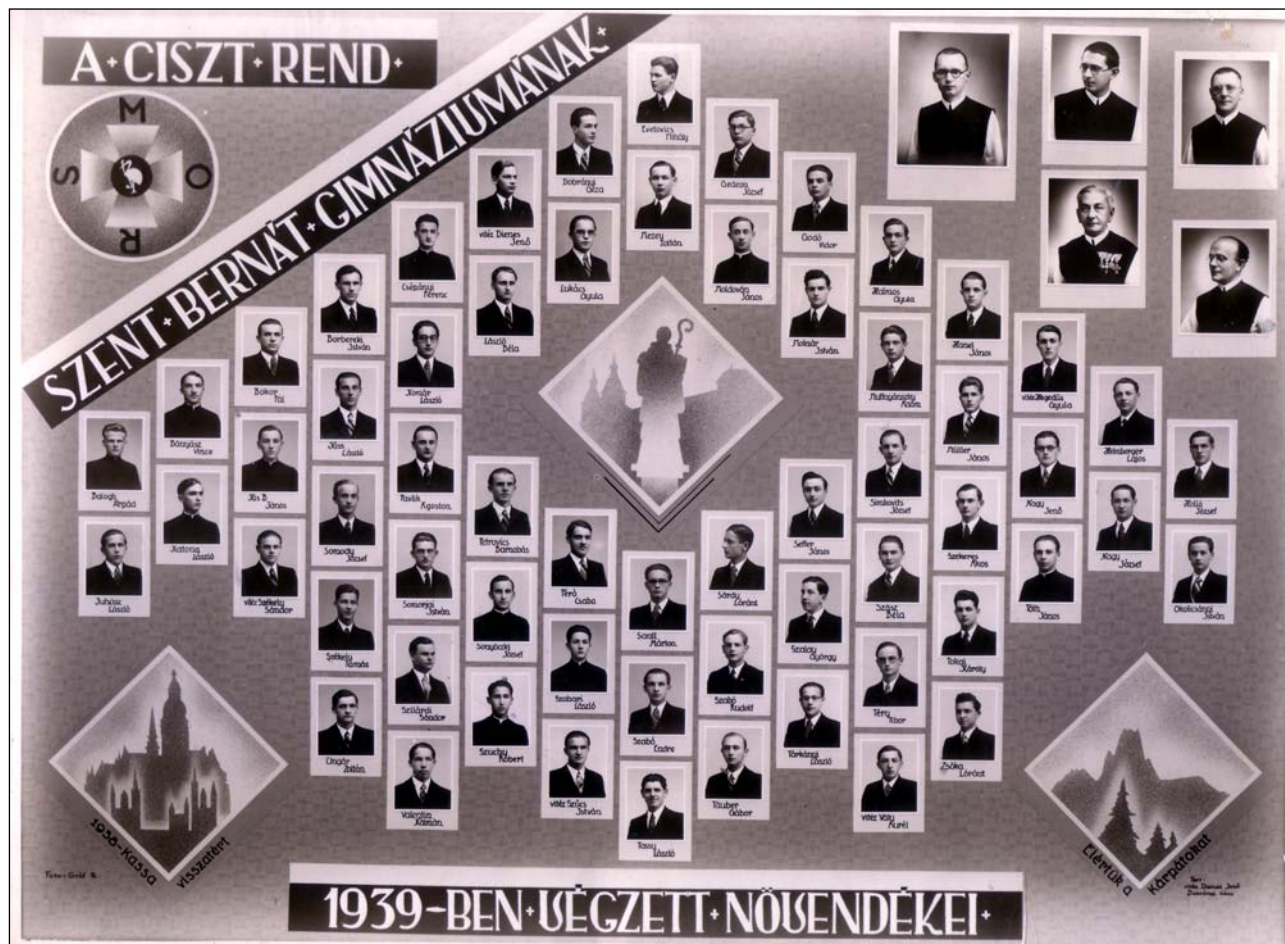
A múlt évekhez hasonlóan megemlékezünk a jubiláns osztályokról, számba véve és köszöntve ma is élő tagjaikat.

A **75** éve érettségizett osztálynak két élő tagjáról tudunk. Szeretettel köszöntjük **Dr. Fischer (Faluhelyi) János** (Wiesbaden, Németország) és **Nagy László** ny. plébános (Nyíregyháza) diáktársainkat.

Osztályfőnökeik voltak **dr. Hegyi Kapisztrán** (I–II.), **Varga Bennó** (III–IV.) és **dr. Pataki Vidor** (V–VIII).

* * *

A **70** éve végzetek – osztályfőnökeik **dr. László Vince**, **dr. Palos Bernardin** és **Vajk (Wáger) Atanáz** voltak – hét élő osztálytársukról tudnak: **Godó Vidor**, **Komár László**, **Sárdy Lóránt**, **dr. Székely Tamás**, **Tárkányi László**, és **dr. Várhelyi (Ungár) Zoltán**, valamint hat esztendőn át velük járt **Zárai (Zelenák) György**.

Tanáraik voltak:

Ciszterciak:

Ágoston Julián dr. – latin VI.
Erdélyi Guidó – történelem VIII.
Gonda Keresztély – francia VIII.
László Vince dr. – magyar I–V., latin I–V., német II–III.
Mészáros Ervin – földrajz I–III., természetrajz I–II.
Palos Bernardin dr. – német IV–VII., magyar VI–VIII., filoz. VIII.
Pataki Vidor dr. történelem – IV., VII., földrajz VII.
Károly (Peszeszér) Asztrik – fizika III.
Rácssy Paulin – ének I–II., mennyiségtan II–VIII., fizika VII–VIII.
Székely Artúr – görög V–VI.
Tobákos Kilit – görög VII–VIII.

Tóth János – hittan I–VIII.
Varga Bennó – földrajz IV., természetrajz IV–VI.
Vajk (Wáger) Atanáz – latin VII–VIII., német VIII.

Világiak:

Divínyi Mihály – francia V–VI.
Ócsvár Géza – matematika I., rajz I., IV., gyorsírás IV–V.,
Oltai Rudolf – testnevelés VIII.
vitész Szabó Ferenc – testnevelés I–VII.
Szilágyi József dr. – egészségtan VII–VIII.
Takács Tibor dr. – francia VII.
Troján Alfonz – matematika I., rajz I. (1931.12.15-ig)

A 65 éve érettségizettek közül – osztályfőnökeik *Székely Artúr* (I. o.), *Varga Bennó* (II. o.), és *Falubíró Győző* voltak – a következő, ma élő diáktársainkról tudunk: *dr. Intze István*, *dr. Juhász Tibor*, *Kalapos József*, *Kékési György*, *Kiss István*, *Lieszkovszky Gyula*, *Mohi György*, *Oláh Elemér*, *Oláh Gyula*, *Sági Lajos*, *Sávoly Miklós*, *dr. Sávoly Titusz*, *dr. Szabó Gábor*, *dr. Székely György*, *Szemerédi Dénes*, *Tóth Albin*, *dr. Tóth Ferenc*, *dr. Turcsányi Tibor*; és akik együtt jártak, de nem érettségiztek az osztállyal: *Fügedi István*, *Lőcsey Iván*, *Várent Gyula*.

Közülük hatan jöttek össze Egerben, a 65. éves találkozón.

Tanáraik voltak:

Ciszterciek:

Ágoston Julián dr. – latin II.
Baghy Osvát – magyar III–VI.
Erdélyi Guidó – földrajz I., III., gazdaságtan VI.
Falubíró Győző – ének III., latin III–VIII., tört. III.–VIII., honv. ism. VIII.
Gonda Keresztély – ének II.
Hegyi Kapisztrán dr. – bölselet VIII.
Kádár Antal – honvédelmi ismeretek VII.
Kerekes Sándor – német III.
Lékai Lajos dr. – földrajz VII.
Rássy Paulin – matematika II–VIII., fizika III., VII–VIII.
vitész Rédey Gerő – görög V–VIII.
Rédei Rezső – testnevelés VI–VIII.
Révész Amadé dr. – francia V–VIII.

Szabó Tihamér – hittan V–VII.

Székely Artúr – magyar I., latin I., szépírás I., ének I.

Tobákos Kilit – görög VII. (1943.03.01-ig)

Tóth János dr. – hittan I–IV.

Vajk (Wágner) Atanáz – német IV–VIII.

Varga Bennó – természet. I–II., IV–V., földrajz II., vegytan VI.

Világiak:

Habis György – magyar VII–VIII.

Ócsvár Géza – matemat. I., szépír. II., rajz I–IV., VII–VIII., gyorsír. IV.

vitész Szabó Ferenc – testnevelés I–V.

Sziklay Árpád dr. – egészségtan IV., VIII.

Szilágyi József dr. – egészségtan IV.

Beszámolók a 2009. évi érettségi találkozóról

Az egész ciszterci pedagógiánknak a családiasság volt az alapja. Gyerekek, tanár összetartoztak, egy nagy familiát alkottak. Természetes, ami beléjük szívódott, azt sugározták és innen származik az a még ma is nagy összetartás a volt diákok és a volt tanárok között, hogy ők magukat egy nagy család tagjainak érzik, melyeknek közösek az eszményeik és közösek az értékeik...

Palos Bernardin szavai 1989 májusában, Egerben

65 évesek – (1936–1944) – *Falubíró Győző* osztályának érettségi találkozója június 13-án volt Egerben. Örültünk egymásnak, hálát adva Istennek, hogy ezt megélhettük. Hatan jöttünk össze, de még kilencen adtak hírt magukról.

Akik itt voltak: *Lieszkovszky Gyula* és felesége *Marcsi* (Budapest), *Mohi György* (Budapest), *Oláh Gyula* és felesége *Mandi* (Budapest), *Sági Lajos* és felesége *Jolika* (München–Zánka), *Szemerédi Dénes*, lányával, vejével (*Tatabánya*) és *dr. Tóth Ferenc* (Eger).

Akik hírt adtak magukról:

Fügedi Pista telefonon keresett meg: hosszú éveken keresztül elzarándokolt Egerbe, de már nem mert nekivágni a hosszú útnak; *Intze Pista* telefonon mindig hűségeen köszönti a találkozó résztvevőit, sajnos izületi és egyéb panaszai miatt nagyobb távolságok megtételére már nem vállalkozhat; *Juhász Tibi* a nizzai remeteségéből küldte minden osztálytársának szíves köszöntését; *Kis Pista*, aki a hosszú évek vándorlása után itthon, Soponyán telepedett le, szintén csak telefonon köszöntött bennünket. Habár ő még aktív „dolgozó”, de a lábai miatt nem vállalkozhatott hosszabb útra; *Sávoly Titi* a találkozó időpontjában Hévízen tartózkodott és hosszabb levélben számolt be sorsáról, és küldte üdvözlését. Levélben *Miklós* öccséről is írt, aki Németországban él, s nyaranta egy pár hetet a Balatonon tölt el; *Székely Gyurka* a frissen műtött szemét féltve nem tudott eljönni, ígérete szerint jövőre pótolja (ha még szervezünk találkozót?); *Turcsányi Tibi* már tavaly sem tudta vállalni az egri utazást, s idén is csak telefonon küldte köszöntését a résztvevőnek; *Lőcsey Iván* kedves levélben üdvözölte a találkozóra összegyűjtöket, ő csak az alsó három osztályban járt velünk, de levél-kapcsolat azóta sem szakadt meg vele.

Sajnos több osztálytársunktól nem kaptunk hírt, de szeretettel gondoltunk *Kalapos Jóskára*, *Kékesi Gyurkára*, *Szabó Gabira*, *Oláh Elemérre*, *Tóth Albinra*, abban a reményben, hogy még a „koruknak megfelelő” egészségben élnek életüket. Hírt kaptunk a *Tatabányán* élő két osztálytársunktól, hogy e városban él *Válint Gyuszi*, aki a négy alsó osztályban járt velünk, majd a „keri”-be ment át és ott érettségizett, de eddig még nem kerültünk vele kapcsolatba.

Ez évben csatlakoztunk a már ötödik alkalommal megtartott tanévvégi egri ciszterci öregdiák találkozóhoz. Fél tizenegykor a templomunkban találkoztunk, mely a „diákmisére” majdnem megtelt különböző évfolyamok öregdiákjaival. A misét *Hervay Levente* ciszterci atya, zirci alperjel celebrálta, két, 1951-ben végzett pap-diáktársunk közreműködésével.

Mise után mindnyájan, öregek és még öregebbek (volt aki 1935-ben, s aki 1954-ben érettségizett), a volt rendház – ma kollégium – földszinten levő ebédlőjébe mentünk, ahol a Diákszövetség elnökének, *dr. Molnár Miklós*nak a beszámolóját hallgattuk meg, majd vendéglátónk, *dr. Pisákné Balogh Éva*, a gimnázium igazgatója mondott érdekes, vetített képekkel illusztrált beszámolót a gimnázium elmúlt tanévének fontosabb eseményeiről. Megtudtuk, hogy ez év őszére átadásra kerül a kétszintes tornaterem, melynek avatására ezúttal meghívta az öregdiákokat.

Déli egy óra körül ballagtunk az iskola szomszédságában levő Szantofér étterembe. Sajnos *Tóth Feri* már ide nem kísérhetett el bennünket, nem jött velünk *Szemerédi Dini* sem. Így az eléggé leapadt létszámmal ültünk asztalhoz. Jól esett a beszélgetés itt Egerben, talán ilyen találkozóra a jövőben már nemigen tudunk összegyűlni.

Mi 1936/37 és 1943/44 között az egri Szent Bernát Gimnáziumban végeztük a nyolc gimnáziumot, ez alatt 106 diák járt együtt osztályunkba, ki egy-két, sokan – harmincan – nyolc éven keresztül. Közülük 21-ről tudunk. 1944-ben 53-an érettségiztünk s 18-an vagyunk még életben.

O. Gy.

60 évesek – (1941–1949) – 2009 május 16-án tartottuk azoknak a diáktársaknak az éves találkozóját, akikkel az 1941–48-as tanévekben a ciszterci gimnáziumban jártunk együtt, illetve akikkel 1949-ben (hatvan éve) érettségiztünk. A találkozó időpontját és programját ez év január 29-én a Budapesten lakó diáktársainkkal egyeztetettük a Kárpátia étteremben. A programról megállapítottuk, hogy nincs különösebb indokunk a korábbi évek gyakorlatán változtatni. A kerek évfordulóra tekintettel viszont felbátorodtunk arra, hogy az esemény ünnepélyességét emelendő felkérjük a Zircen élő *Hervay Levente* tanár urunkat a részvételre, valamint a szentmise megtartására. Örömkre a felkérésünket elfogadta és fáradságot nem kímélve Egerbe utazott és a megemlékező ünnepségen végig részt vett. Ezúton is hálásan köszönjük!

A találkozó a Dobó téren volt 10 órakor. Ott köszönthettük – mint már évek óta – szeretett tanárunk és osztályfőnökünk, *dr. Habis György* tanár úr kedves feleségét, *Magda* asszonyt, akivel együtt helyeztük el virágunkat férjének a minorita altemplomban lévő sírjánál. Tanáraink iránti hálánkról diáktársunk, *Veres Árpád* pápai preláthus barátunk emlékezett meg egy nagyon kedves és tartalmas beszéd keretében.

Ezután visszasétáltunk a ciszterci templomba, ahol *Hervay* tanár és a két pap-diáktársunk – *Veres Árpád* és *Zsurkai János* – koncelebrálásával, *Hervay* tanár úr szentbeszédével mondott énekes szentmise a régi diákmisék hangulatát idézte vissza.

Mise után átmentünk a gimnázium épületébe, megnéztük a tablókat, megcsodáltuk a majdnem kész emeletes új tornacsarnokot. Szomorú szívvel, de a helyreállításban reménykedve láttuk a „nagyudvari” csataképet és a volt „orgonást”. Örömmel konstatáltuk, hogy a gimnázium épülete belül újra szép és gondozott. Eltűntek az „állami” barkácsolás nyomai. Látszik a jó gazda jelenléte a patinás épületen.

Egy rövid beszélgetésre a nagyon szépen átalakított (régirajz-) díszterembe mentünk, ahol *Hervay* tanár úr rövid áttekintést adott a rend személyi állapotáról. (Itt az örömhírekre még láthatólag várni kell!) Ezt követően régi hűséges diáktársunk – *Nickl Károly* – egy rövid vitétését láthattuk a budai Szent Imre gimnázium életéről, és *Briukner Ákos* OCist atya beszédét a rend mai helyzetéről. A szentmisén és a díszterembe velünk jött *Csák György* tanár úr, aki a jelenlegi tanári kart szimbolizálta. Köszönjük a jelenlétét.

Ezután kerestük fel az iskola szomszédságában lévő Szanthofer éttermet, ahol közös ebédet vettünk részt és vettünk búcsút egymástól a jövő évi viszontlátás reményében.

Az ünnepségen részt vettek: *Dr. Habis Györgyné Magda* asszony meghívott vendég, *Hervay Levente* OCiszt, volt tanárunk, *Veres Árpád* és *Zsurkai János* pap-diáktársaink, *v. Botár Sándor*, *Bene István*, *Böjthe László* és felesége, *Fecske László* és felesége, *Kékesy Tibor*, *Kovács Géza* és felesége Svájcból, *Kovács Jenő*, *Lakatos István* és felesége, *Nickl Károly* és felesége Hollandiából, *Póta Béla*, *Szalmási Pál*, *Szedlacek József*, *v. Szemző Gyula*.

Betegsége miatt kimentették magukat: *Fikár László*, *Gyulai György*, *Homonnai Tibor*, *Molnár László*, *Pozder Miklós* és *Tanyi László*. Nekik gyógyulást kívánunk és bízunk a velük való találkozásban.

A találkozó szervezésében *Kékesy Tibor*, *Kovács Jenő* és *Veres Árpád* vett részt.

A szervezésben való részvételt köszöni, a beszámolót összeállította: *Póta Béla*.

* * *

58 évesek (1943-1951) – osztályfőnökeink *dr. Ágoston Julián*, *dr. Mikó Sándor*, *dr. Örsi András* voltak. Korábbi elhatározásunk szerint a közös Ciszterci Öregdiák találkozó napján – június 13-án – jöttünk össze.

A találkozó szentmiséjét az általunk meghívott *Hervay Levente* OCist mutatott be osztálytársaink *Jéger Károly* és *Valuch István* kanonokok koncelebrálásával. Mise után részt vettünk a közgyűlésen, majd az iskola ebédlőjében *Kovácsné Ilnoka* asszony jóvoltából jóízű, finom ebédben volt részük, előtte és utána a cserkész táborokra emlékezve énekeltük el az asztali áldást. Az elmúlt évhez hasonlóan, *Kovács Béla* (*Kovax*) telefonjainak eredményeként aránylag szép számmal jöttünk össze.

VIII. osztály.

Osztályfőnök: Dr. Habis György.

A tanuló neve	T a n t á r g y a k										Általános tanulmányi eredmény				
	Magviselés	Hittan	Magyar nyelv	Történelem	Gazdálkodás	Latin nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Bölcsezet	Természettan		Mennyiségtan	Rajz	Testnevelés	Egészségtan
Barta alsó Szilárd	3	7	6	6	6	6	6	—	7	6	5	6	7	7	Jeles
Barta Izsike Alfonz	3	7	7	6	6	6	6	—	7	7	7	7	7	7	kitűnő
Bene István	3	6	6	7	7	5	5	—	6	6	5	6	7	6	Jeles
Boros László	3	5	4	5	5	4	4	—	4	4	4	5	7	4	Jó
5 Böjthe László	3	7	7	7	7	7	7	—	7	7	7	7	6	7	kitűnő
Csányi Lajos	3	7	6	6	6	4	—	5	4	6	5	5	7	6	Jeles
Csordás Imre	3	7	5	5	5	4	—	6	5	5	4	5	5	6	Jó
Domán Péter	3	7	7	7	7	7	—	7	7	7	7	7	7	7	kitűnő
Fecske László	3	7	4	5	5	3	—	3	5	4	6	7	5	7	Jó
10 Fikár László	3	7	7	7	7	7	—	7	7	6	6	7	7	7	kitűnő
Gyulai György	3	7	7	7	7	7	—	7	7	7	7	7	7	7	kitűnő
Haffner Ferenc	3	6	4	4	4	4	—	4	5	4	4	6	7	5	Jó
Homonnay Tibor	3	6	3	4	4	3	—	3	3	3	3	5	4	4	közepes
Huszár Dezső	3	5	3	4	4	3	—	3	3	3	4	fm.	4	5	közepes
15 Juhász András	3	7	4	4	4	3	—	3	3	3	3	5	6	4	közepes
Kékesy Tibor	3	7	7	7	7	7	—	7	7	7	7	7	7	7	kitűnő
Kovács Béla	3	7	5	6	6	4	—	4	5	5	6	5	6	7	Jó
Kovács Géza	3	7	7	7	7	6	—	6	7	6	6	6	7	7	kitűnő
Kovács Jenő	3	7	6	6	6	5	—	7	7	6	6	7	5	7	Jeles
20 Kulcsár Viktor	3	6	4	7	7	3	—	3	5	5	7	fm.	6	6	Jó
Ladányi Jenő	2	7	3	4	5	4	—	3	4	3	6	7	4	5	közepes
Ligeti Rudolf	2	5	7	6	6	5	—	5	6	6	7	6	7	7	Jeles
Ludányi Béla	2	5	4	5	5	3	—	3	3	3	5	fm.	4	5	közepes
Miterli György	3	7	3	5	5	3	—	3	5	4	5	4	4	5	közepes
25 Mlincó István	2	4	4	5	5	3	—	3	4	3	4	5	5	5	közepes
Molnár máté László	3	6	5	5	5	5	—	5	5	4	6	7	6	7	Jó
Nádai Kálmán	3	7	7	6	6	7	—	7	7	7	7	7	7	7	kitűnő
Nagymihályi István	3	7	7	7	7	7	—	7	7	7	7	6	7	7	kitűnő
Oláh Sándor	3	7	6	7	6	6	—	7	6	6	7	6	7	7	Jeles
30 Póta Béla	3	7	4	5	5	4	—	5	5	5	6	6	6	7	Jó
Pozder Miklós	2	7	7	5	5	6	—	7	6	6	7	5	7	7	Jeles
Rokfalussy Dezső	3	7	5	5	5	3	—	3	3	5	6	5	6	7	Jó
Ruttkay Vilmos	3	7	6	7	7	5	—	7	7	5	7	7	7	7	Jeles
Ruzsin Győző	2	4	6	5	5	5	—	4	4	5	7	5	6	7	Jó
35 Sölyom József	3	7	6	6	7	7	—	7	7	7	7	6	7	7	kitűnő
Sumi András	3	7	6	5	5	4	—	6	6	5	7	5	7	7	Jeles
Szalmási Pál	3	7	7	6	6	7	—	5	6	6	7	6	7	7	kitűnő
Szamosvölgyi Ottó	3	7	6	5	5	4	—	4	5	7	6	6	6	7	Jeles
Szedlacek József	3	7	4	5	5	4	—	3	7	6	6	6	5	6	Jó
40 Székfi Ottó	3	7	6	5	5	5	—	7	7	6	5	fm.	7	6	Jeles
Szemeréy László	2	7	3	4	4	3	—	3	3	3	5	4	4	6	közepes
Szemző Gyula	3	6	5	5	6	5	—	4	5	5	5	6	7	7	Jeles
Sziklai László	3	6	5	5	5	4	—	3	5	5	6	6	6	7	Jó
Tanyi László	3	7	5	5	5	3	—	3	6	5	5	6	6	7	Jó
45 Tarnai Andor	3	7	7	6	7	6	—	7	6	6	6	6	7	7	kitűnő
Varga Béla	3	7	6	7	7	6	—	7	6	6	6	6	7	7	kitűnő
Veres Miklós	2	7	5	5	5	5	—	4	5	5	6	6	6	7	Jeles
Zsurkai János	3	7	6	6	6	6	—	7	7	6	6	6	fm.	7	Jeles
Mitru Miklós mt.	—	6	3	4	4	4	—	5	6	7	6	5	5	7	Jó
50 Veres Árpád	—	7	6	6	6	7	—	7	7	7	7	6	7	7	kitűnő

Beiratkozott: 51. — Kimaradt: 1. — Bizonyítványt kapott: 50.

Egy lap az iskola 1948/49-es évkönyvéből

(Az érdemjegyek mai szemmel nézve kissé szokatlanok.)

DEMETER LÁSZLÓ:

Öreg bohém imádsága

Uram, köszönöm eddigi életem,
 Hogy mindig szeretek s én is szerethettem.
 Bár földi javakban sosem dúskálhattam,
 Mégszem szűkölködtem, sőt másnak is adtam.
 Túl a hatvanötösön megérhettem végre,
 Saját kis kertemből nézhetek az égre.
 Köszönöm a fákat, a környező hegyeket,
 Nyíló virágokat, csalogány-éneket...
 Neked köszönhetem, hogy elépedt vagyok,
 Tudom, többet emél alig kívánhatok -
 Nem is kérek tőled sikert, gazdagodást,
 Csak mit magam körül most is találhatok.
 Uram, adj nekem még egy csöppnyi békét,
 S tiszta levegőt, mit lélegezhetek;
 Napsütést, virágot és dalos esteket,
 Vidám társaságot, értékes perceket.
 Tudom, megbocsájtod, hisz Te szabod ki énrám,
 Hogy lényem ily lenye, könnyed, mediterrán...
 Te adtad szememnek pajzán csillogását,
 Csapongó szívemnek örök lángolását,
 Te oltottad belém az élet szeretetét,
 Széprépiert rajongást, igazság igényét,
 Engedj hát lángolni, s rajongni még kicsit,
 Szemvedni, alkotni, s szeretni mindenkét...
 És hogzha majd eljön az utolsó pillanat,
 Fogadd be tekerlő, de hozzád hű fiadat.
 Amen!

Szomolya, 2009. április

Jelen voltak: Bartha István és felesége, Bene Attila és felesége, Bogdán Kálmán és felesége, dr. Csikváry István, Demeter László és felesége, Gödl Károly, Jáger Károly, dr. Jobbágy Aladár és felesége, Kádár János és felesége, Kárpáti Jenő és felesége, dr. Kilián István, Kocsis Antal és felesége, Kovács barna István és felesége, Magyarai Béla, Rozgonyi László és felesége, Szemző János, Tilless Béla, Ujvári Ernő, Valuch István, Vargha Pál.

Többen egészségi okokra hivatkozva jelezték távolladásukat és kérték, hogy továbbítsuk osztálytársi üdvözlőket: így dr. Csányi László, Czapek József, Deák Sándor, Gulyás Andor, Krisztof László, Kovács Béla (Kovax), Vargha László. Demeter László (Cuki) szeretettel köszöntötte a megjelenteket, kiemelve Hervay Levente tanár urat, aki sokunk számára életre szóló emléket hagyott Vele eltöltött cserkész-táborokról. A Tanár úr megköszönve a jókívánságokat elmondta, hogy eddigi élete során, közel 100 cserkész-táborban vett részt.

Az utolsó élő hittantanárunk, Hölvényi György dísz-táviratban üdvözölte találkozóink résztvevőit: „Ciszterci közösségek táborüzét ki-aludni ne engedjétek”. A Tanár úr Szent Bernát-i szeretet elvén alapuló emlékező sorait közös levélben köszön-

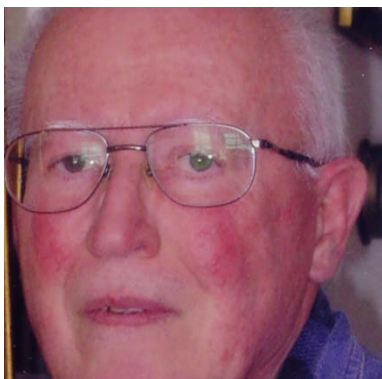
tük meg: „A régi diák-tanár iránti tisztelettel kérjük a Mindenhatót, adjon számára még imádságot, jó egészséget és lelki békét. Tisztelettel 18 volt tanítványa.”

Cuki barátunk mély együttérzéssel, és a régi diáktársi szeretettel emlékezett meg egyenként 29, már az örökkévalóságba távozott osztálytársainkról, és a fenti kedves versével fejezte ki mindnyájunk életérzését. Dr. Kilián István szeretett osztályfőnökünkre, dr. Ágoston Juliánra meleg szavakkal emlékeztetett bennünket.

Jó volt a régi iskolánk megszépült falai között 58 év után újra találkozni és emlékezni, bizva abban, hogy jövőre ismét találkozhatunk.

v. Bartha István

A mi művészeink...

Husvéti Sándor 1945-ben érettségizett Baghy Osvát osztályában. Már kora gyermekkorától szeretett rajzolni és festeni. Kezdeti próbálkozásait látva Ócsvár Géza tanár úr néhány külön rajz leckére méltatta.

1952-ben orvosi diplomát nyert. Tagja lett annak a munkacsoportnak, amely bevezette a nyitott szívműtétet Magyarországon. Több nemzetközi sebész kongresszuson vett részt és hosszabb tanulmányutat tett Nagy-Britanniában. A sebészi tapasztalatsere mellett kihasználta az alkalmat a helyi múzeumok és galériák anyagának beható tanulmányozására Itáliában, Németországban és Angliában. A hazai művészek alkotásait is figyelemmel kísérte; minden jelentős kiállítást megtekintett.

1970-ben kivándorolt Kanadába, ahol általános orvosi és szülészeti gyakorlatot folytatott és oktatott a Torontói Egyetemen. Tovább folytatta az autodidakta képzést és kiterjesztette a grafika és szobrászat területére is. Munkáinak elbírálása alapján hivatásos művészi egyesületek tagjaik közé választották (Kanadai Szobrász Szövetség; Észak-Amerikai Fametszők, Éremszobrászok; Kanadai Magyar Képzőművészek). Ezekkel a szervezetekkel több nemzetközi és hazai kiállításon vett részt (Weimar, Paris, Budapest, Portugália, Colorado Springs és több kanadai és amerikai városban). Fametszeteit kanadai, észak-amerikai és világ-antológiák ismertették. Képei akrilát- és olaj-

Önarckép
Akrilát (30x25 cm) – 1976.

Bartók Béla
Olaj, masolite alapon (41x51 cm) – 2004.

festmények, vagy fametszetről nyomtatott grafikai kompozíciók. Szobrászati munkáinak anyaga fa, bronz, cement és üvegrost. Egy bronz emlékérem sorozatot is készített híres művészek, zeneszerzők, tudósok portréjával.

Műveinek túlnyomó többsége figurális kompozíció. Eredeti, egyéni stílusában gyakran alkalmazza a belső szervek ábrázolását a testfelszín anatómiájával egyidejűleg. Orvosi tapasztalatai tükröződnek olyan témakörök választásában, amelyek nem, vagy csak ritkán szerepeltek művészi feldolgozásban, mint pl. szülés, betegség, műtét, stb. Időnként absztrakt vagy conceptuális területekre merészkedik.

Szent-Györgyi Albert
Bronz medál; elő- és hátlap (átm. 10 cm) – 2001.

Munkái kanadai, magyar, német, francia, brit és amerikai gyűjteményekben találhatóak.

(Husvéti S.: Curriculum Vitae-jéből)

Pygmalion
Bronz dombormű (11x14 cm) – 2002.

100 éve született Ágoston Julián tanár úr

1909. augusztus 29-én Kalocsán, és már negyven éve, 1969. március 18-án hunyt el Budapesten.

Diákszövetségünk a gimnáziummal közös szervezésben szeptember 30-án tartott ünnepélyen emlékezik meg kedves tanárunkról.

* * *

Lehetett volna kiváló irodalomtörténész. Kaffka Margitról írt disszertációja nagyszerű kezdet volt.

Csillagnak indult a magyar líra egén, méltó társaként a harmadik nemzedék költőinek. Egyetlen verseskötete, a *Fekete remeteségem* áradó, látomásos szabad verseivel semmivel sem rosszabb kezdet, mint a többieké, akiket ma klaszszikusokként tisztelünk.

Az a türelem, nyugalom, amely a prózáírásához elengedhetetlen, hiányzott belőle. Lángolt, lobogott, tervezgetett. Az *Esteván* mégis mintha ellentmondana ennek a vélekedésnek. Hibátlan, érdekes regény.

Minden tehetsége megvolt, hogy nagy hitszónok legyen. Elbűvölő előadó volt, szellemes, változatos, azt csinált hallgatóságával, amit csak akart.

Tanár lett. Kivételes hatású, nagy tanár. Aztán börtöntöltelék lett. Egy szám a többi közül. Szegény és számkivetett.

Ha hihetünk az ígéreteknek, most angyal. Körülötte ülnek társai és elbűvölve hallgatják gyöngyöző nevetését.

(Rónay László: *Leletmentés* – Bp. 2008. Szent István T.)

* * *

Európai történetünk nem más, mint örök küzdelem: mintha ma is csudaszarvasokat kergetnénk, — csakhogy a csudaszarvas nem ősi mocsarak mélyén kísértő lidércfény, nem eredetmagyarázatunk tetszetős jelképe többé, hanem egy mindig elérhetetlen magyar ábránd: — mindannak megvalósítása, amiben mások előttünk jártak, önmagunk meghurcolt lelkiségének kiépítése egy messziről integető szebb jövő reményének fényei mellett.

Bármennyire megkeresztelt is bennünket az élet, alapjában véve nem lett más a lelkünk. Örök tünődés ünnepel szavainkon, örök tünődés önmagunk szebbre- és jobbra-hivatottságán. Nem tudunk elszabadulni sem a multtól, sem a jövődtől. Nem tudunk ellendülni olyan repeső örömmel a földtől a végtelenbe, mint más boldogabb és szerencsésebb népek, — nekünk az a sorsunk, hogy örökké vissza-visszaessünk önmagunk zárt világának titkai közé. ...

(*A századforduló költészete – Előszófele* — UJ MAGYAR MUSEUM 1943.)

ILLANÓ NAPJAIM

Uram a halál kapujából kelnek
feléd most vérző szavaim
hallgasd meg hangját húnyó életemnek
sok a félelem sok a kín

a dermedtarcú napok eltakarnak
belőlem mindig valamit
s nem tudom elmondani önmagamnak
kevés volt-e vagy sok a hit

testem palástja fojtotta-e lelkem
hogy annyiszor neked szaladt
szent vágy hevített-e ha vezekeltem
vagy csak a legyűrt indulat

összekúszálódott már minden bennem
a lét és nemlét peremén
egyedül vagyok egyedül kell lennem
ha a folyón átlépek én

lehet hogy most visszaengedsz élni
egy-két évre vagy napra tán
hogy összelopjak valamit tenyérnyi
és illó napjaim során

köszönöm ezt s Te tudod miért van
idő és kín és gondolat
és ez az egész zűrzavar mért van
hisz beléd futnak az utak.

Megjelent a *Katolikus Szó* 1969. jan. 26.-i számában

ÉLETUTAK...

Veres Árpád érseki tanácsos, c. kanonok, pápai prelátus diáktársunk 1937–44 között végezte a gimnázium hét osztályát iskolánkban. A háborús események megakadályozták tanulmányai folytatását s csak 1949-ben, a már államosított gimnáziumban érettségizett, majd a papi hivatást választotta.

1976–88 között templomunkban is végezte szolgálatát.

Pelbárt és Jusztin ciszterci atyák elhalálózása után újra vállalta a Szent Bernát templom vezetését.

Veres Árpád diáktársunkat a szeptemberi rendkívüli közgyűlés diákszövetségünk elnökévé választotta.

Az egri Szent István rádióban *Simon György* főszerkesztő a múlt év végén több adásban is interjút készített Veres Árpáddal. Kérésünkre a főszerkesztő úr az elhangzottakról készült CD lemezt rendelkezésünkre bocsátotta, s így folytatásokban mi is megismerhetjük diáktársunknak az elmúlt jó háromnegyed század lenyomatát magán viselő, papi hivatásának élő, az egyház szolgálatában tevékenykedő ember életútját.

Egy nagyon hosszú és mozgalmas életút. Hol is kezdődött?

Szívesen gondolok vissza mindig a szülőfalumra. Besenyőtelek nagy nevelőereje azért olyan fontos, mert ott születtem. Ismertem jól a lakosait, még mint kisgyermek. Szüleim kereskedők voltak és sokan megfordultak az üzletben, ahol mint kisegítő kis inasféle találkoztam az emberekkel. Így kezdődött 1926. november 18-án.

Milyen indítást kapott Árpád atya a szüleitől?

Édesapám nem volt gazdag, és nem tudott sok iskolát végezni, de olyan született tehetsége volt, hogy jól tudott az emberekkel bánni. Édesanyám odahaza dolgoztatott a konyhában, és a házkörüli feladatokat végezte el.

Később kitudódott, hogy édesapámnak nagy terveik voltak velem, Ő egy kiskereskedő volt, és természetesen azt szerette volna, hogy a fiából komoly közgazdasági ember lesz, majd kitanulja ezt a szakmát és mindent. Édesanyám és – mint később megtudtam – főleg édesanyám szülei, az én nagyszüleim, nagyon szerették volna, ha pap leszek. Bár ezt akkor nekem nem mondták.

Az elemi iskolai éveket Besenyőtelken töltötte Árpád atya?

Négy elemi Besenyőtelken végeztem, mert utána gimnáziumba pályáztam. Az elemi iskolába szívesen jártam. A tanítók külön figyeltek engem, szeretettel bántak velem,

Közel laktunk a templomhoz – a szomszédban volt –, így én mindig kéznél voltam, ha ministráns kellett, nekem szóltak. Szerettem ministrálni.

Ez azt jelenti, hogy a ministrálás természetes dolog volt Árpád atya számára?

Néha édesapám mondta: mindig csak téged hívnak. Nem csak engem – mondtam –, de hát én itthon vagyok. Szóval ez természetes volt számomra.

Otthonról is kapott hitbeli útmutatást?

Édesapámnak a természetes erényeket követelte meg: becsületesség, őszinteség, szorgalom. Én nagyon vonzódtam hozzá.

Édesanyám az imádságokra tanított: Miatyánk, Üdvözlégy, Hiszekegy, a rózsafüzérre is. Nagyon boldog volt, mikor látta, hogy ministrálok. A katekizmust is mindig kikérdezte. Amikor elsőáldozó lettem, és nagyon nehéz volt az első lelkiismeretvizsgálat, ebben is segített nekem: – „ne félj fiam, majd együtt megcsináljuk”.

Árpád atya hol folytatta tanulmányait az elemi iskolát követően?

Kezdetről fogva az volt a kívánság, hogy az egri ciszterci gimnáziumban. Volt a faluban egy ciszterci atya, ő nagyon imponált nekem, sokat beszélgettem vele, de egyébként is nagyon jó híre volt az egri ciszterci gimnáziumnak. Édesapám is úgy gondolta, hogy mindenképp odamenjek.

Nehéz volt elhagyni a szülőföldet?

Érdekes, hogy nem. Annyira izgultam, hogy lesz, amint lesz, és szinte észre sem vettem, hogy elhagytam a szülőfalumat. A nyolc év folyamán különböző helyeken laktam itt Egerben. Az első két évben kosztos diák voltam egy családnál, akik mintegy második szülőként szerepeltek. Így sokkal könnyebb volt az átállás. A Szent József Internátusban is laktam. Később, mint nagydiák, már nem éreztem olyan erős vonzódást a személyekhez, vagy falumhoz. Egyébként a szüneteket mindig otthon töltöttem, nem kerültem oly távolra.

Milyen elfoglaltság volt az iskolában, voltak délutáni foglalkozások?

Délutáni elfoglaltságok inkább a felsőbb osztályokban voltak. Nagyon szerettem a híradós-levente szolgálatot. Ez azt jelentette, hogy a levente mozgalmon belül technikai dolgokkal – telefonnal, rádióval és mindennel, ami ehhez tartozott – lehetett foglalkozni. Ez nagyon érdekelt, itt sokat tanultam, és ez befolyásolta később a sorsomat is.

A gimnáziumban voltak különböző ifjúsági egyesületek: Önképzőkör, Mária-kongregáció, alsó osztályban az Eucharisztikus Szövetség.

Árpád atya említette a technika iránti érdeklődését. Mi volt a kedvenc tárgya?

Matematika, fizika, kémia.

Mennyi volt a heti óraszám, naponta hány órájuk volt?

Általában reggel nyolctól délután egy óráig tartottak az órák és szombaton is volt tanítás.

Hogyan emlékszik osztálytársaira?

Közel voltunk egymáshoz lélekben. Most, hogy még vannak érettségi találkozóik, nekem nincs meg a helyem, mert amikor hivatalosan érettségizni kellett volna, nem voltam itthon. Utána pedig – mint magántanuló érettségiztem – már másokkal voltam együtt.

Ciszterci diáknak lenni fogalom volt ebben az időben, nemcsak azért mert a képzés, teljesítmény, a tanulási

színvonal magas volt, hanem mert országosan öt ciszterci gimnázium volt ebben az időben és ezek vitték a prímet – ahogy mondani szokás –, és ha már egyszer bekerült az ember, akkor tartani kellett a színvonalát.

Az atyának nehéz volt?

Először nehéz volt, főleg az első osztály, hiszen a különböző tanárokhöz hozzá kellett szokni. Az, hogy gimnazista diák vagyok, egész más életmódot kívánt meg, mint egy elemista gyerektől. Azután nehezebb feladatok elé kerültünk. Jöttek a nyelvek: latin, német, majd a görög vagy a francia. Nem volt könnyű, sok időt elvett, de aztán nagy hasznát vettem ennek is.

Említette, hogy nem együtt érettségizett a többiekkel.

Tulajdonképpen 1945 júniusában kellett volna érettségiznem a többiekkel együtt. De hát telibe talált a front, a frontesemények. Magát a gimnázium épületét is lefoglalták, először a németek. Az iskola a liceumban kapott provizórikus termeket, néhányat, nem eleget. Nehéz volt így a tanítás is. Azután a tanárok egy része sem volt ott. Szóval minden olyan zavaros volt. Végül is ekkor nem tudtam érettségizni, életem egészen másképpen alakult, ettől az osztálytól elszakadtam.

És hát atyának nem sikerült ekkor érettségiznie, mi volt az ok?

Akkoriban volt a levente intézmény. Önmagában véve értelmes dolog volt, valláserkölcsi alapon építették fel, és – hűség a nemzethez – tehát nemzeti alapon. Én is ezt szívtam magamba, több nyáron keresztül voltam ifjúvezetőképző táborban. Aztán cserkész is voltam, nyári táborokban. Külön a ciszterciek által szervezett országos tiszti táborok is voltak a Bervában. Ezek a dolgok már kifelé vitték az embert az iskola padjaiból. És a háborús idők teljesen lehetetlenné tették, hogy én érettségizzek. '44 őszén sok minden történt. Elkerültem innen Egerből, a falumból is, a leventék útján. Mert hát háború volt, egyre közelebb a front... Félttem nagyon az oroszoktól. Voltak ezek a nagy jelszavak: „Győzelem vagy Szibéria” stb. Belénk nevelődött, hogy ott nagyon embertelen a helyzet. Elmenekültem otthonról.

Emlékszem arra, amikor Besenyőtelek „felszabadítása” volt – így mondták annak idején – majd Füzesabony, Kerecsend, később Eger „felszabadítása”, én mindig úton voltam, az oroszok elől menekültem. Szent András napján, november 30-án foglalták el Egert, és akkor minden megváltozott, minden más lett. Egerből is menekülnöm kellett, már az előző napon. Ekkor voltam legközelebb az oroszokhoz. Közben a leventéknél is bejelentkeztem. Minden rendszer a fiatalokat akarta megszerezni, a nyilasok, a németek is és tulajdonképpen az oroszok is. Ez elől menekülni kellett, nem volt más megoldás.

Végülis hogy sikerült átvészelnie ezt az időszakot?

Nem volt rá időm gondolkozni rajta. Mindig ez állt előttem: jaj Istenem, csak ezt kibírjam! Mikor például Kerecsendről menekültem Egerbe, az úton gyalog mentem, és oldalról ágyúval lőttek meg rakétával, arra gondoltam: jaj Istenem, csak Egerbe érjek. És ez így ment lépésről-lépésre. Ezért is említettem az elején: én mindent Istennek köszönhetek, mindenhol kézzelfoghatóan megsegített. Tehát volt úgy, hogy minden probléma nélkül, fényesen ment, volt úgy, hogy nagyon nehezen sikerült. A

nagy tömegben mindenki ezt csinálta. Menekültek az emberek. Fiatalok kódorogtak mindenfelé, itt is, ott is egy-egy katonacsoport.

Volt néhány megható történet is. Eszembe jut, ami Balaton nevű faluban történt. Egerből menekülve úgy gondoltam, hogy eltöltök egy-két napot ebben a faluban. Itt minden házban katonák voltak: magyarok, németek. Egyik házba térve kérdezi a bácsi tőlem: mit akarsz itt fiam? – Volt nálam egy hátizsák, semmi más. Diáksapka volt rajtam, amin rajta volt a ciszterci címer. Mint kiderült, a bácsi ismerte ezt, a fia is a ciszterciekhez járt. – Egy éjszakára szállást. – Jaj fiam, itt minden tömve van, de várjál csak. A házba menve mondja a feleségének, hogy éjszakára kimegy az istállóba és átadja ágját ennek a szegény fiúnak. Hát ilyen dolgot! Ahol szükség, ott a segítség!

Többször volt ilyen megható segítség. Istenben bízva nagy szükség volt a bizalomra. Nem csak egy hónapra nem lehetett előre látni, de még egy napra sem.

Egy másik történet. Egerben két hetet tudtam eltölteni. Elhagyva Eger városát, ahol a patak van a Berva felé, a Felnémetre vezető út mellett egy csendes helyre mentem. Volt egy imakönyvem, sétáltam és olvastam. Odajön hozzám egy férfi: – Nézd, fiam, most jövök Egerből, elbúcsúztam a szüleimtől. Te is Egerből való vagy, csatlakozzunk egymáshoz. – Nagyon szívesen, mondtam. A nevét már elfelejtettem, a közigazgatásban dolgozott. Tovább menve Bátor környékén, már ágyúztak, menekültek az emberek. Úgy adta ki, hogy a testvére vagyok, és kaptunk szállást. Amikor elváltunk egymástól, egy térképet adott Parádról. Mondja: itt van rajta a mi házunk, Írtam néhány sort, hogyha odaérsz, kérd el a kulcsot ettől meg ettől, és nyugodtan foglald el a házunkat. Lakjál ott, a spádz tele van. Nagyon meghatódtam, megköszöntem, elváltunk. Soha többet nem találkoztam, később érdeklődtem, vajon ki lehetett.

Ezek szerint az emberek akkor igyekeztek segíteni egymást?

A legmesszebbmenőkig.

Meddig tartott ez a vándorlás, vagy nem is tudom minek nevezem?

Nekem az volt a tervem, mivel Kassa mellett Kisidán laktak rokonaik, hogy oda eljussak, és majd ott leszek egy darabig. Az is olyan kalandos volt, ahogy eljutottam Kassára. Végül sikerült megérkezni rokonaimhoz. Nagy szeretettel fogadtak. A nagybátyám erdész volt Kisidán, ismerte jól az egész környéket. Befogadtak mint gyermeküket, sőt talán még jobban is szerettek, segítettek. Nagyon kedves idők jöttek. A karácsony estét még ott töltöttem, igyekeztek pótolni az otthoniakat. Nem hallottunk akkor már semmit, sem Egerről, sem Besenyőtelekről.

Szülei semmit sem tudtak Árpád atyáról, hogyan gondolkodtak ebben az időben?

Nagyon sírtak utánam. A különböző állomásokról ment a hír vissza. Megadtam a címüket, sokan ismerték őket.

Hogyan került sor a fogságra?

A karácsonyt Kisidán töltöttem, majd jött egy parancs: Mindenkinek be kell vonulni. A rokonaik szereztek nekem Kassáról egy nemzetőri igazolványt, tehát

nekem jogom volt egy ideig otthon maradnom, még ha a lakosság be is vonult. De jött a telefon, hogy mindenkinek be kell vonulnia, nekem is a leventékhez Kassa és Rozsnyó között. Beosztásunk fogatos csoport volt a katonaság mellett, egy székely tizedes vezetésével. Roppant jó szándékú, kedves ember volt. Ez még magyar katonaság volt. Majd átadtak minket egy másik oszlopnak, mely ugyancsak magyar katonasághoz tartozott. Ott gyalogosan mentünk. Feladatunk volt, hogy a Kárpátokon átjutva Csehszlovákiába menjünk. A Kis-Kárpátok szerpentinjein gyalogoltunk. Ekkor éreztem, hogy nem szabad itt maradni a leventéknél, mert a helyzetünk nem megbízható. S akkor összetalálkoztunk egy magyar katonai osztaggal, ők is visszavonulóban voltak, éspedig az 1. hegyidandár híradós zászlóaljának a rádiós százada. Ekkor hasznát vehettem, hogy a leventében morzézni tanultam. A bakon ült két katona, az egyikük egy jóképű, mosolygós képű azt mondja nekem: Hová mégy öcsém, hová gyalogolsz? Mondom: magam sem tudom. Ül fel és gyere velünk. Szétnéztem, gondoltam, valóban ez nekem jó lesz. – Ez megint a Gondviselés! – Befogadtak maguk közé, ettől kezdve én már ennek a századnak a katonája voltam, leventéktől megszabadultam. Igenám, de még ott a serpentineken utolért az a bizonyos levente oszlop, és kiabál a parancsnoka: Halló, mit gondol maga, szálljon le onnan. De rákiabáltak a katonáim: Menjen innen, semmi köze ehhez az emberhez! Erre ő: legalább a névsort adja ide! – ugyanis nálam volt a leventeoszlop névsora. – No jó, azt odaadom. Így át tudtam menni a hegyidandárhoz, meghozzá a rádiósokhoz. Ez kivételes nagy segítség volt számomra. Volt egy rádiós típusgépkocsi, annak négy, ún. távirás volt a legénysége, és a parancsnok meg a sofőr. Én idetartozhattam.

Először Morvaországba mentünk. Ott jó dolgunk volt. A morvák szeretik a magyarokat. Látszott rajtuk, ezek nem csehek. Azután átkerültünk Csehországba. Közbe mondták nekem: – látjuk te értesz a morzéhoz, de hát erről papírt is kell szerezni. Be kellett vonulnom 10 napra egy tanfolyamra, ahol rádiótávírásnak képeztek ki. Tíz nap múlva – akkor még lőni sem tudtam – már mint hivatalos rádiótávírász szerepeltem. Ez a hegyidandár zászlóalj, ill. század áttelelt Morvaországban. Akkor ki volt adva a jelszó a magyar honvédségnél, hogy készüljünk fel a tavaszi felszabadító hadjáratra. Tehát Magyarországot felszabadítjuk az oroszok hatalma, megszállása alól. Akkor már lövészetre is kiképeztek, és mint rádiótávírász is egyre jobban értettem a dolgom. Így kerültünk Lébény mellé egy faluba – Enese, Bezi –, és már közeledett a húsvét. Jöttek a hírek, hogy az oroszok közelednek nagy erővel, nem lehetett ellenállni, nem hogy visszaverjük őket. A lébényi hatalmas kettős templomtoronyba volt felszerelve a rádiós antennánk, Mosonmagyaróvár mellett. A rádiós kocsin felállt az útvonalba, az útra. Ott roppant nehéz helyzetbe kerültünk. Egyik oldalról az oroszok lőttek aknákkal, a másik oldalról a németek az ún. „hitlerkutyákkal”, ez tulajdonképpen valami gránátféle volt. A kettő közé került a kocsin, és be lehetett mérni. Közben a rádión keresztül tartottuk a kapcsolatot a győriekkel, akik kis brigádokba oszolva próbálták még a várost tartani, és a parancsnoksággal. Mi voltunk tulajdonképpen

a kulcspozícióban. (Ekkor történt Apor püspök úr lelövése.) Nagyon nehéz volt a helyzet, de a gránátok és egyebek kikerülték a rádiós kocsit.

És akkor jószérivel ez a társaság sem a németek sem az oroszok oldalán nem állt?

Ez önálló magyar hadsereg, magyar parancsnoksággal, felszabadító hadjárata volt. A németek az 1. hegyidandárnak önállóságot adtak, egészen a főparancsnokságtól kezdve lefelé. Nem tartoztunk egyik blokkhoz sem.

Akkor úgy tűnt, hogy ennek van reális esélye?

Kezdetől fogva látható volt, hogy ennek semmi realitása nincsen. Valláserkölcsi alapon igyekeztek belénk pumpálni: milyen szép dolog felszabadítani Magyarországot, ismét visszaadni a templomokat stb. Volt egyhetes lelki képzés is, de nem volt semmi realitása, az oroszok akkora fölényben voltak mindenben, páncélosokban, fegyverekben, egyedül repülőben nem, emberekben. Rengeteg volt a katona, Győrt úgy megszállták, hogy meg se lehetett mozdulni. Lébényt elhagytuk, fölvetődött a nagy kérdés köztünk katonák között: átmegyünk-e Németországba, elhagyjuk-e Magyarországot. Erről szavazni kellett. Érdekes, milyen demokratikus volt, maguknak a katonáknak, tiszteltől lefelé szavazniok kellett, hogyan gondolják. Végül is nem volt mit tenni, azt mondtuk menjünk át. Rajkánál mentünk át az osztrák-német határon. Ott egy német katonai csoport megállított és azonnal igazoltatás kezdődött. Nehéz helyzet alakult, úgy bántak velünk, mint katonaszökevényekkel. Később megtudtuk, miről volt szó. Összetévesztették az 1. hegyidandárt az 1. hadsereggel. Az 1. hadsereg a Donnál visszavonult, szétzilálódott, demoralizálódott, de az 1. hegyidandár sose. Teljesen külön csoport voltunk. Tiltakoztunk, majd telefonálgatás után ez tisztázódott, bocsánatot kértek. Visszakaptuk a rádiós kocsit és mentünk tovább Ausztrián keresztül. Hát még messze van az orosz fogság.

Nagyon érdekes kalandunk volt Csehországban egy *Týn nad Vltavou* nevű – németül Moldautein – városban. Még mindig birtokában voltunk a rádióknak. Ez volt a szerencsénk.

A rádiós autót már nem tudtuk vinni magunkkal, mert nem volt üzemanyag, lovas kocsin mentünk tovább. Az orosz csapatok egyre közeledtek, mindig a nyomunkban voltak. Ebben a városkában, Prága alatt, már várták az oroszokat. Ekkor még német megszállás alatt voltak. A csehek gyűlöltek a németeket. A mi feladatunk kettős volt. Az egyik: a rádiókkal együtt beköltöztünk a városházára és tartottuk a kapcsolatot a helyi partizánok és a szovjetek között. A másik feladatunk, hogy fegyveresen megvédjük a város lakosságát a visszavonuló német SS-ektől, akik Prágában, nagyon-nagyon véresen verték le a felkelést.

A téren szólt a zene, már csak egy félóra, a téren gyülekezett a fogadóbizottság, hogy a tényleg felszabadító szovjeteket fogadják. Mikor megérkeztek, közölték, hogy a mi küldetésünk lejárt. A város mindegyikünknek egy külön névre szóló igazolást adott: A mi jelenlétünknek köszönhetően a város megmenekült a németektől, és a partizánokkal nagyon jó kapcsolatunk volt. Ezt három nyelven – csehül, németül és oroszul – írták. Akkor igen

fontosnak látszott. Az oroszok akkor még tényleg a fel-szabadítók szerepében jártak, igen kedvesek voltak, ölel-gettek, minden szép volt. Néhány nap telt el, jött a nagy csalódás. Akkor mi elhatároztuk, hogy visszaindulunk Magyarországra. Nincs mit tenni. A mi osztagunk 1200 emberből állott. Nemcsak a rádiósok, volt ott, gyalogság, tüzéség stb.

Hogyan volt a visszaút, járműn vagy gyalog?

Gyalog, volt két autónk, de azt is ló húzta. Ez volt a tisztí kocsí. Nagyszombat felé jártunk, már közeledtünk Érsekújvárhoz. Katonai térkép alapján mindig a dűlőuta-kon mentünk, hogy kikerüljünk az oroszokat. Az egyik helyen mégis át kellett menni egy főúton. Ott állt egy szlovák kerékpáros férfi, egy nemzetőr és igazoltni akart bennünket. Mit képzelsz maga! – mondták a tisztek –, és félretolták. Ez megsértődött, bekarikázott a várospa-rancsnokságra és feljelentett bennünket, hogy mi dezertál-ni akarunk. Az orosz parancsnokságon már vártak ben-nünket. Elővette mindenki az igazolványát, az iratát. Ne-vettek egy nagyot, széttépték, és eldobták. Ekkor kerül-tünk fogságba. Bekísértek bennünket Nyitrára, egy kis tüzéségi laktanyába. Egy éjszakát töltöttünk ott. Másnap átkísértek Nagyszombatra. Itt már elszedtek tőlünk min-dent, amit a foglyoktól el szoktak szedni. Tehát ez már szabályos fogság volt.

Hogyan emlékszel a vagonos utazásokra? Tudtátok-e, hogy hová mentek?

Egyik legnehezebb volt, hogy senki sem tudott sem-mit. Azt sem tudtuk, hogy otthon mi van a szülői házban.

Nem tudtuk, hová megyünk, meddig maradunk kinn. Ez a nagy tudatlanság rátelepedett az emberre, és meg lehet-ősen rossz hangulatot váltott ki. A bajtársak – így hívtuk egymást, a fogoly a fogolynak bajtársa volt – ingerültek voltak, nem tudtuk mi lesz velünk. Állandóan ez járt az eszünkben.

Nyilván az is nagyon nehéz volt, hogy az otthoniakról nem volt hír.

Semmit sem tudtunk az otthoniakról, és mi se tudtunk hírt adni magunkról, habár minden alkalmat felhasználtunk.

Már bevagoníroztak minket Pozsonyban, a fogolyvo-natban, elhagytuk Budapestet, mentünk Vác felé. Nagynehezen hozzájutottam egy darab papírhoz meg ceruzához, írtam haza üzenetet. Csináltam egy kis gala-csint belőle, és a vonat WC nyílásába dobtam. A többit rábíztam a Jóistenre. Mikor hazasegített, visszajöve meg-találtam otthon a kis cédulát, mellette egy levél. Azt írta benne egy váci kislány: – Én minden fogolyvonathoz kimegyek, mert annyira sajnálom a foglyokat. Így talál-tam meg Árpádnak a levelét, a címet s így tudom továbbbí-tani. – A szüleim erről is értesültek. Írtam, hogy jól va-gyok, hál' Istennek nincs semmi bajom (valóban nem volt), nem tudom, hogy hová, merre megyünk.

Később, mikor visszajöttem és felgöngyöltük az élmé-nyeket, megtudtam, hogy a szüleim mindent elkövettek, hogy utánam érdeklődjenek, engem kiszabadítsanak, de nem tudtak semmit. Sem ők, sem mások a faluban.

Folytatjuk

Az utolsó kerékpár túránk

Anyári szünidőben természetes dolog volt, hogy valahova elmentünk dolgozni, vállaltunk fizikai munkát az erdőszetnél, festettük a berendezéseket a Tejipar begyűjtő helyein, mert kellett a kis plusz pénz a terveinkhez, amely terveket a család pénztárcája nem tudta fedezni. – Így volt ez 1949 nyarán is, amikor Egerben az akkori Tűzoltó Lak-tanya mellett hidat építetett a város az Eger patakon keresztül, és az építők segéd munkásokat kerestek az ún. cölöpverő munkákhoz.

Jelentkeztünk négyen (a Zsan – Kádár János, a Berci – Czapek József, a Jocó – Ficzer József és én – Bogdán Kálmán), mint kis legénykék, hogy majdan a megkeresett pénzből az egyik álmunkat meg tudjuk valósítani. Mégpedig azt, hogy Egerből kerékpárral elmegyünk Budapestre, onnan Székesfehérvárra, majd Bakonyba, Zircra, innen le, a Balatonhoz, aztán Keszthelyen át megkerüljük, és a Déli oldalon Zamárdin, Székesfehérváron át vissza Budapestre, onnan pedig haza Egerbe. – Ezt teljesítettük is...

Kemény munka volt az ún. hidépítés, mert 8 órán ke-resztül felváltva húztuk fel a 150 kg-os kost, amely

leesve a cölöpöt ütötte be a talajba. Munkánk végeztével a pénzünket megkaptuk, és felkészültünk az indulásra.

Dr. Hegyi Kapisztrán igazgató úr eligazított ben-nünket, hogy minden városban, ahol még van Ciszterci Rendház, jelentkezünk, mert ott biztosan kapunk szállást. Annak idején ugyanis még kempingek nem léteztek, más szállásra pedig pénzünk nem volt. – Így is tettünk. (Ő nem mondta, de biztos, hogy már előre tele-phonon intézkedett az érdekünkben, mert mindenhol kedvesen fogadtak bennünket.)

Indulás előtti este, amikor összeültünk megbeszélni az utazásunk teendőit, Jocó keserűen mondta, hogy ő nem tud eljönni, mert a két felnőtt bátyja elkérte tőle az összes keresetét: „Legyen nyugodt, majd Budapestre utána fogják küldeni.” – (Azóta is küldik.) – Nincs mese – volt a válaszuk –, együtt dolgoztunk, a hármunk pénze elég lesz négyünknek. Gyere csak, nem marad-hatsz itthon. – El is jött. (Az élet viharában ő az Egye-sült Államokba került, és ezt a tettünket sose felejtette el. Valahányszor telefonon beszélgettünk, vagy itthon találkoztunk, mindig nagy hálával emlegette: „Istenem, hogy tudnám én ezt visszaadni nektek?” – Ma már Jocó

jó helyen van, a mennyben kerékpározik, 2007-ben meghalt, hamvait a Csendes Óceánba szórták.)

Az első állomásunk 135 km-es út után Budapest volt. Úgy cselekedtünk, ahogy igazgató úr mondta, és a bemutatkozásunk után azonnal kaptunk is szállást a cisztercieknél, majd egy nagyot sétáltunk a városban. Másnap tovább Székesfehérvárig. Ott is, hasonlóan, mint Budán, a Ciszterci Rendházban jelentkeztünk és meg is kaptuk a szállást. Egy tornateremben aludtunk. Egy kicsit fáradtak voltunk, de azért elhatároztuk, hogy felderítjük a Magyar Királyok Városát. El is mentünk csavarogni, megnéztük az országalmát, a romkertet és a belváros szép épületeit, utána már nem kellett altatni bennünket. A következő nap volt a legnehezebb, mert Zircig szinte mindig csak felfele kellett hajtanunk. Veszprémet elhagyva Kádártán, Gyulafirátóton és Eplényen át már csak vánszorogtunk a sok emelkedő miatt. Zirc előtt már csak toltuk a bicikliket, mert annyi erőnk sem volt, hogy ráüljünk. Így estünk be félholtan az Apátságba.

Itt aztán minden megváltozott. Már várt bennünket Zsan legidősebb bátyja, *Kádár Gábor Laci* (a későbbi egri érsek). Akkor már itt készült a ciszterci szerzetesnári pályára. Azonnal kézbe vette a sorsunk irányítását: megfürdöttünk, megvacsoráztatott, és mielőtt ágyba dugott volna bennünket, az apátsági templomba hívott, ahol részt vettünk az esti kompletóriumon. (Ez különlegesen szép és látványos esemény volt számunkra. Egy kis baki is történt, de mivel a templomban egész hátul ültünk, ezt rajtunk kívül nem vette észre senki. A fáradtság miatt az egyikünknek lekókadott a feje és elaludt. Észrevettük, de hagytuk, mert nem zavart mindaddig, míg hirtelen horkolni kezdett. Zsan ült mellette, abban a pillanatban oda nyúlt, és befogta az orrát... – sikerrel..)

Endrédy Vendel apát úr engedélyével három nagyon szép napot tölthettünk az Apátságban. Sportolhattunk, kosárlabdáztunk, sétáltunk a csodaszép arborétumban. Kádár Laci megmutatta a híres könyvtárt, egyszerűen remekül éreztük magunkat. A negyedik napi indulásunknál Laci jól felpakolt ennivalóval, és Isten áldásával útra engedte a kis csapatunkat. – (Akkor még nem is gondoltuk, hogy csak évtizedek múlva fogunk újra ide visszajönni)

Keszthelyig mentünk. Zircről Balatonig szinte csak fékezni kellett, mert mindig partról lefelé gurultunk, majd kipihenve tekertünk végig a Balaton északi oldalán, közben többször megálltunk fürödni (Tihanynál, Badacsonynál), és estére értünk Keszthelyre. A főtéren bekopogtattunk a premonstreiek rendházába, bemutatkoztunk, és ők is befogadtak bennünket. Szállást kaptunk, a gimnázium tornatermében aludhattunk. A Feste-

tics Kastély akkor még romokban hevert, így a városnéző sétánk csak az ó városra terjedhetett.

A Balatont megkerülve folytattuk utunkat Zamárdiig, mert akkor ott volt tanítónő-édesanyám az egri iskolájának gyerekeivel nyári táborozáson. Abban az időben az iskolák az Egyesült Államokból ún. UNRA csomagokat kaptak, melyben élelmiszereket is küldtek a segítők. Így ehettünk – életünkben először (én utoljára) – szójababból készült ételt. Megettük, mert éhesek voltunk, mint farkasok, de egyöntetűen megállapítottuk, hogy azért ez nem az igazi. Jó nagyot fürdöttünk a gyerekekkel, aludtunk, majd másnap búcsút vettünk édesanyáméktól, és Siófokon, Székesfehérváron, Agárdon keresztül felhajtottunk Budapestig.

Akkoriban a főutakon messze nem volt olyan nagy forgalom, mint manapság, így néhányszor el-elkaptuk egy-egy lassan döcögő teherautó hátsó raklapját és húztuk magunkat. – Ezt csináltuk Agárdnál is, de a sofőrnek ez nem tetszett, hirtelen jobbra-balra rántva a kormányt, mi egymásnak mentünk, és egy kupacba zuhanva elestünk. A sofőr a tettével elégedetten elhajtott – a tükörből biztos mindent látott –, mi pedig bekéredzkedtünk a legközelebbi házba és a kerti kútnál lemostuk vérző tagjainkat, bekötöttük sebeinket. Berci sérült meg legjobban, de azért rövid szünet után folytattuk utunkat Budapestig.

A korábbi szálláshelyünkön a ciszterci tanárok ismét szívesen láttak vendégül bennünket, és így a nagy város sűrűjében teljes biztonságban voltunk (Ők viszont ekkor már a legnagyobb bizonytalanságban éltek.)

Ekkortáj volt Budapesten az ún. Világ Ifjúsági Találkozó, amit nekünk természetesen meg kellett néznünk. A Margit-szigetre menve elvegyültünk a tömegben. Ruházatunk olyan volt mint egy átlagos szegényebb külföldi gyereké, ezért már a Sziget bejáratánál elhatároztuk, hogy nem fogunk magyarul beszélni. Az összes memoritert amit – latinból, németből, franciából tanultunk – felváltva mondtuk egymásnak – ebben Jocó jeleskedett –, és csak néztek bennünket: vajon honnan a csudából szalasztották ide ezt a négy fickót? Mi pedig jókat nevettünk, és egész délelőtt nagyon jól szórakoztunk.

De hát mindennek vége lesz egyszer, így a mi túránknak is. Kora délután hálás szívvel mindent megköszönve szállásadóinknak, elindultunk haza, Egerbe. Az esti órákban egy életre való élménnyel a hátunk mögött épségben, egészségben meg is érkeztünk. Amikor a kerecsendi nagypartról lefutottunk, az aljában az Eger táblánál megálltunk, hálát adtunk a Jóistennek, hogy már rögtön az elején küldött hozzánk négy őrangyalt, akik egész úton felettünk bicikliztek és vigyáztak ránk.

Bogdán Kálmán, dr. Ágoston Julián osztályából

EZ TÖRTÉNT A GÁRDONYIBAN A 2008/09-ES TANÉVBEN HÚSVÉTTÓL VENI SANCTE-IG ...

ÁPRILIS

8. Lelki nap a Gárdonyiban. Az előadók *Sípos Gyula*, a Szeretet földje alapítvány vezetője és a Zarándok honlap szerkesztője, *Brückner Ákos Előd* ciszterci atya, *Maczkó Mária* népdalénekes és a szalézi nővérek voltak. A helyszíneken *Balogh Attila* tanár úr osztálya egy színdarabot, *dr. Loboczkyné Hársasi Ibolya* tanárnő színjátkozó csoportja pedig egy passiójátékot mutatott be.
22. A holokauszt emléknap alkalmából iskolánk volt diákja, *Székely Gábor* megemlékezést tartott a 11. évfolyam diákjai számára, akik a Jób lázadása című filmet is megtekintették.
28. Ballagási ünnepély a kollégiumban. A kollégiumi ballagás *Lékai Jusztin* atya elbocsátó gondolataival kezdődött a kápolnában: *„Itt állunk a tanév végét jelölő esemény, a ballagás kezdetén. Az ember azt veszi észre, hogy karácsony volt, aztán húsvét, most itt a ballagás, majd itt lesz az őszi újra kezdés, s majd ismét a karácsony. Az élet szalad. S ezt a rövid életet valamiképpen nekünk hasznosan kell kitölteni, mert mindenkinek küldetése van. Talán most még nem érzitek azt, hogy tapasztalni fogjátok, mindnyájatokat fel akar az Úr Jézus használni valamire. S ezt próbáljátok meglátni s ezt teljesíteni. Ha ezt a feladatot megtaláljátok, teljesítitek, akkor boldogok lesztek. S boldogan fogtok egykor számot adni arról, amikor az Úristen előtt megjelentek. Talán kissé furcsa az, hogy már ilyen messzire néztek. De sose tudjátok azt, hogy ki mikor kapja a lehetőséget az ottani megjelenésre. Nem behívó, hanem lehetőség, mert örömmel kell készülni arra, hogy oda jussunk. ...”*

MÁJUS

1. A végzős évfolyamok tanulóinak ballagási ünnepe. Az „osztályfőnöki óra” után az osztályok a kisharang jelzésére elindultak az iskola folyosóin az udvaron keresztül végig a Széchenyi utcán a bazilikába. Menetünk élén az iskola lobogója haladt, négytagú fúvós zenekarral, amely ballagási dalokat játszott. Útjukat a diáktársaik sorfala jelezte.
14. Ünnepi szentmise a bazilikában Eger város katolikus iskoláinak részvételével, amelyen *dr. Ternyák Csaba* érsek atya megjutalmazta az iskolák által ajánlott tanulókat.
21. Kazinczy Ferenc író, költő, műfordító nyelvújító és irodalomszervező születésének 250. évfordulója alkalmából meghirdetett Kazinczy-emlékév egri rendezvényét az egri vár Dobó-bástyájában tartották, amelyen az emlékező műsort *Ballagóné Csernyák Éva* tanárnő készítette. A műsor szereplői az ünnepeltről és a magyar nyelvről szóló művekből idéztek.
28. Kultúrdélután. — Nagyon örvendetés, de kevés nézőt – főleg szülőket – vonzott iskolánk dísztermében *Bisztriczki Zoltán* és *Balogh Attila* tanár urak által szervezett előadás. A program első részében a kamarazenekar és az énekkar műsorát hallhattuk. A második részben a 6. C osztály tanulói a Szent Margitról szóló színdarabjukat mutattak be az érdeklődő szülőknél.
29. A csíksomlyói búcsún vett részt *Köves Eszter* tanárnő szervezésében *Köböl Zsolt* nevelési igazgatóhelyettes úr vezetésével 17 tanuló. Jártak még Farkaslakán Tamás Áron, Sejkefürdön Orbán Balázs sírjánál; Segesvárott, Petőfi nyomában; Kolozsvárott Mátyás király szülőházánál is.

JÚNIUS

5. Bisztriczki Zoltán tanár úr diplomahangversenye a Szent Bernát templomban volt, amelyen közreműködött az iskola kamarazene kara és kamarakórusa.
- 15–24. Szóbeli érettségi vizsgák.
19. Te Deum – a bazilikában. Jézus Szívének ünnepén tartotta meg iskolánk a tanévzáró, ünnepi szentmiséjét, melyet Soós Tamás atya celebrált. A szentmise végén *Tóth Eszter* (11. A) szavalt, *Király Judit* (9. A) és *Szabó Lilla* (9. E) pedig fuvalázott. *Dr. Pisákné Balogh Éva* igazgatónő tanévet záró gondolati közül a számvetés mondatait idézzük: *„... A tanév végén 25 osztályban 839 diákot értékeltünk. Az iskolai átlag az elmúlt évek átlagához képest – talán minden eddiginél magasabb – 4,24. A legjobb osztályátlag 4,65. Gratulálok nekik, s ami igen biztató, hogy egyetlen osztálynak van négyes alatti tanulmányi átlaga 3,96-tal. ... Kitűnő tanulóink száma 87, a jeles tanulóink száma 85. Elmondhatom tehát, hogy diákjainknak több mint 20%-a kiválóan teljesített. ... Sajnálatos, hogy 6 tanuló nem teljesítette a tanulmányi követelményeket. Itt szeretném őket figyelmeztetni arra, hogy ha a pótvizsgán nem tudnak javítani, úgy el kell hagyniuk az iskolát. Nem lehetnek ciszterci diákok. A tantárgyak közül a matematika átlaga a legalacsonyabb. Gondolom, számos diákunknak okoz ez nehézséget, de még statisztikai szinten elfogadható a 3,92-es matematika átlag.”* — Könyvjutalomban 22 tanuló részesült.

„EZ TÖRTÉNT A GÁRDONYIBAN” oldalait az iskolában havonta megjelenő (**MAG – Mindennapok A Gárdonyiban**) diákújságból állítottuk össze Kovács Ottó tanár úr szíves közreműködése segítségével.
Az iskola életéről részletes beszámoló az iskola honlapján
– <http://www.gardonyi-eger.sulinet.hu> - AKTUALITÁSOK, INFORMÁCIÓK, linken – olvasható.

Érdemes volt... — emlékek a bükki lelkigyakorlatos táborokról

Károly apát úr írásai között tallózva, többször találhattunk utalást azokra a táborokra, melyeket a diáklányok részre szerveztek az Eger környéki Bükkben a '48-'49 években, – „amikor még lehetett nyári lelkigyakorlatos táborokat szervezni, ahol nemcsak jámborkodtunk, hanem „embernyi emberségre” is akartunk jutni” – írja erre emlékezve. – Kerestük azokat, akik vele együtt voltak ezeken a lelkigyakorlatokon. Köszönet az egykori angol-kisasszony-növendékeknek, akik nagyon halványuló emlékeiket kérésünkre papírra vetették.

Mónosbéli napok (1948 nyarán)

Hatvan év távlatából kell felidézni azokat a napokat, amiket „mónosbéli napok”-nak neveztem el magamban. Emlékeim már csupán emlékképek, amelyek nem állnak össze egybefüggő történeté. Naplót soha sem vezettem, ahonnan kiolvashatnám az előadások szövegét, vagy a napirendet, amely szerint teltek napjaink.

Ami élesen megmaradt bennem az a szép természet. A patak csobogása, a víz kristálytisztasága, a fenyők illata, susogása s félhomálya. Mindez nagy nyugalmat jelentett számunkra. Még a harang is másként szólt. Ilyen környezet vett körül ott minket.

Kitörölhetetlen emlék maradt a belpátfalvi ciszterci apátsági templom meglátogatása. Ekkor jártam ott először. Itt hallottam először a ciszterci építészeti stílusról, a rend középkori reformtörékvéseiről. Az itt elhangzottak segítettek belelátni a kora-középkor Európájába, a fennálló feszültségekbe. Mindezen túl a templomban tartózkodva megérintett azoknak a szerzeteseknek a lelkisége, akik évszázadokkal ezelőtt elhagyták hazájukat, hogy nálunk letelepedve munkálkodjanak értünk, magyarokért.

Mónosbélben ismertem meg késő utódaikat: *Kerekes Károlyt* és *Ferenczy Csabát*. Nap mint nap hallgattam kifejtett gondolataikat. Ezek nem voltak oktatások, távol-

ságtartó előadások, hanem beszélgetések. Utólag összegezve a hallottakat, ezek felkészítések voltak a felnőtt életre.

A felnőttek már tudták, milyen éveknek nézünk elébe. Felismerték azt, hogy nekünk nőknek komoly szerepünk van a társadalomban, különösen a családban. Az itt felvázolt nő-ideál a művelt családanya volt. Olyan nő, aki nem csupán a háztartás vezetésében, a gyermekek nevelésében tájékozott, hanem az élet különböző területén is megállja helyét.

Ferenczy Csaba atya lelkesen vázolta fel a szerinte ideális asszonyt. Kerekes atya sokkal elvontabb témákkal foglalkozott. Az emberi lélek fejlődésével, a társadalmi változások egyénre gyakorolt hatásával stb. Őt mindig az egyén érdekelte. Foglalkozott ez egyén vallásos fejlődésével is. Kedvenc időtöltése volt a grafológia. Mint mondta, az írás a személyiség lenyomata. Minden kezébe került írást kianalizált. Mindezt kedvesen, humorosan tette, senkit meg nem sértve.

Orosz Pál atyát sem szabad kifelejtenem. Úgy tudtuk, Ő biztosította a tábor anyagi alapját. Szép szál alakja, állandó jókedve mindenkit öröme hangolt.

Felejthetetlenek azok a tábortűzek, amik mellett számtalan népdalt tanultunk, s nap mint nap énekeltünk.

Jó volt itt lennünk, kiszakadva a mindennapok gondjából, útmutatást kapva az elkövetkező időkre.

Maróti Klári Koncz Attiláné

Boldogasszony vára — emlékfoszlányok (Felsőtárkány Szamassa-ház 1949. augusztus)

1948 tavaszán, érettségünk után nem csak iskolánknak, de szerzetes tanárnőinknek is búcsút mondtunk. Az Angolkisasszonyok egri iskoláját is államosították. Apáca tanárnőink még az intézet egy részben maradhattak, beszorulhattak a földszinti „sötét folyosóra”, kapcsolatotuk nem szűnt meg velük, gyakran kerestük fel őket. Egyik alkalommal örömmel mondták: – Ifjúsági tábort szerveznek a Bükkben, a Szamassa-házban, – lehet jelentkezni.

Korcsoportok szerint osztották be a jelentkezőket, három részletben. Úgy emlékszünk, hogy az érsekség támogatta a tábort, az akkoriban Magyarországra érkező amerikai szeretetsomagokból oldották meg az ellátást.

Volt tanáraink jöttek velünk: Máter *Erdős*, Máter *Bodolay* és Máter *Hirtelen*. Két segítő nővér – „sveszerke” – intézte az étkeztetést. A lelkigyakorlatot három pap vezette: *Kerekes Károly*, *Hölvényi György Olaf* ciszterci atyák és *Orosz Pál*, aki egyházmegyés pap volt.

A ház középső nagy termében és egy kisebb szobában volt a hálóterem. Az apácák az ebből nyíló szobában laktak. Egy kis szoba volt a kápolna. A ház végében a külön bejárattal a konyha, mellette az atyák szobája. A ház mögött kezdődött az erdő, a szélén két szép fenyő

alatt a tábori oltár. A ház előtti tisztáson étkezéshez hosszú asztalt állítottak lócákkal. – Egy-egy csoportban 20–25 főt lehetett elhelyezni, ennyi fekvőhely volt.

A nap szentmisével kezdődött, evangéliumkor az első szentbeszéd, majd reggeli. Dél előtt és ebéd után ismét szentbeszéd útmutató gondolatokkal. Napközben felváltva segítettünk a konyhában. Szabad óráinkban a fák között sétálgatva beszélgettünk, az erdő csendjében elméledtünk. Egyik nap kirándulás volt a Tarkőre. Szentbeszédék itt is voltak. Csak késő este jött be a csoport.

A nap zárása a tábortűz volt. Egy kis dombon kényelmesen körülülhettük a tüzet. Innen hangzottak el gyakran többszólamú kórusok, és sok-sok kedves régi népdal, cserkészsnóta. A tábortűz mellett Kerekes atya gondolatébresztő elméledései után meghitt beszélgetések alakultak ki. Útravalót kaptunk. Következetesen – talán úgy mondhatnánk, hogy jövőbelátó bölcsességgel – adta, adták azt az alapot, ami a későbbi nehéz években mindig segített a megmaradásban, túlélésben. Nagy szükségünk volt ezekre. Hosszú évtizedekig sokaknak ez volt az utolsó lelkigyakorlat.

„Bárhogy lesz is: Isten akkor is dicsértessék!” – írta Kerekes atya a tőle kapott szentképre.

„Ami nehéz, az lesz édes, azt megtenni üdvösséges!” – így írta Orosz atya.

Simonyi Ilona Urbán Sándorné és Vasas Ella dr. Csank Istvánné

Az élet főiskoláján (Börtönélmények 1950 – 1954)

Folytatjuk és ebben a számban befejezzük Bán Elizeus atya, zirci perjel írását a nyolc ciszterci (Lékai Imre Anyos, Bán Zoltán Elizeus, Biczó Ferenc Emmerám, Haraszi Béla Xavér, Hegedűs József Albin, Katona Ferenc Farkas, Petkó Tamás Tarján, Kis Horváth Mihály Paszkál) 1950. szeptemberi sikertelen meneküléséről.

A második kategóriában a papokat említem. Az első nagy letartóztatási hullám az iskolák államosítása idején, 1948-ban kezdődött. Akkor még „izgatás” volt az ítéletek indoklása, és 3 évet szabtak ki ilyenféle büntényekért: a plébános nem fogadja el keresztapának Rákosi elvtársat, nem áldja meg a Magyar Nők Demokratikus Szövetsége zászlóját, felolvassa a primás körlevelét stb. Később emelkedett a tarifa 5 évre, és az indoklás: összeesküvés. Egyik jó barátomat, egy ötgyerekes pravoszláv papot nagypénteken ragadták ki családja köréből, mert „összeesküvést szőtt” egy hívével, egy Ausztráliába évekkel előbb kivándorolt öregasszonnyal a demokrácia megdöntésére. A Grösz-perhez kapcsolatosan elítélték a Pálos rend csaknem minden tagját, velünk voltak a börtönben. Több jezsuitával is együtt voltam. Nevezetes esemény volt Tüll atyának és két társának megpróbáltatása: 96 óra kurtavasat kaptak fegyelmi büntetésül szabotázsra való felbujtás címén. Ezt 6–6 órás részletekben kellett letölteniük minden második napon, a közbülső napokon pedig csak kenyeret és vizet adtak nekik enni. Az igazi ok nem tudható, de teljesen mondvacsínált. Zárkájukba belépett a „felügyelő úr”, és rájuk rivallt: „Mít röhögnek?” Ők védekeztek: „Nem röhögünk”. „Még visszafógnak?” És ezzel megvolt a jogalap a példás büntetésre. Egy ferences házfőnököt azért ítélték el 6 évre, mert rejtegetni merészelt egy egyházmegyes papot, akit újságcikkeiért köröztek. Érthetetlen a logikájuk: az elfogott bujkáló pap csak 3 évet kapott. Imponáló volt egy fiatal szerzetespap álláspontja: „Akár csinál valamit az ember, akár nem, előbb-utóbb számíthat a kurtavasra. Akkor hát inkább csináljon valamit”. Ez a valami a lelkipásztori munkát jelentette. Volt egy világi pap, aki nem mert gyóntatni, mikor megkérte valaki, mert félt, hogy csak provokálják. Mégis kurtavasat kapott azzal a váddal, hogy gyóntatott. Annál rámenősebb volt egy ferences atya, aki a séták (azaz a napi kötelező menetelések a zárt udvaron körbe-körbe), sorakozók alkalmával, a munkahelyen, fürdéskor a zuhany alatt, mindenütt bátran kockáztatott, hogy egy-egy rabtársat meggyóntasson. Sohasem bukott le. Egyszer én is fel akartam használni az alkalmat szentgyónásra, amikor kihallgatásra várakozva arccal a fál felé fordulva egy jámbor képű ismeretlen pap mellett álltam. Megkérdeztem, gyónhatnak-e. Bizonytalanul rázta a fejét. Újra kérdeztem: „Talán nincs jurisdikeiód?” Újra csak nemet intett. Végre odasúgta: „Zsidó rabbi vagyok”. Később elmondtam ezt másoknak is, és a derék rabbit csak úgy

emlegették: az Elizeus lelkiatyja. Ő és egy másik rabbi inkább vállalták a kurtavasat, de a hosszúnapijukon semmi szín alatt nem voltak hajlandók munkára menni. Hasonlóan hős volt az a fiatal gyerek, aki reformátusból Jehova tanúja lett, és ebben a szektában „gyülekezet-szolgáivá” (lelkipásztor) emelkedett. Azért ült köztünk 5 évre ítélve, mert vallási meggyőződésből megtagadta a katonáskodást. Vidám, rendes, jó pajtásnak bizonyult. – Sajnos, ellenpéldák is adódtak a papok közt, például olyanok, akik nem tudtak megbocsátani ávós öreinknek a durvaságaikért, vagy egymással is haragban voltak (sokszor idegi alapon), vagy a börtönből szabadulva aposztatáltak.

A harmadik kategória azok a fiatal összeesküvők, akik valóban megpróbálták felvenni a harcot ezzel az átkos rendszerrel, bár nem erőszakos módon, fegyverrel, inkább szellemi összefogással. Bencés diákok Budapestről, Pannonhalmáról, vasutas szervezkedők az Alföldről, és ami különösen érdekes: ávósok, katonák, pártemberek. Itt is találunk ártatlanul elítélteket, pl. a már említett olasz déligyümölcs-kereskedő, 5 gyermek apja, aki csupán azért kapott 4 évet, mert egyetlen esetben szívességből elvitte a pálos tartományfőnök levelét Rómába a főelöljárónak. Ettől a Vincenzotól tanultam meg, hogy még 20 fillért sem lehet úgy elbliccelni, hogy rövidesen ne veszítené el az ember a százsorosát. Szabadulása után kitoloncolták az országból, s ő vitte meg hírünket a római generálsházba. Egy fiatal báró 7 évet kapott, mert egy barátjával elutazott Szombathelyre a menyasszonyához. A barátja az ő tudtán kívül disszidálni próbált, lebukott, és a kihallgatásakor elkottyantotta az ő nevét is. Ő szegény a légynek sem ártott, a nyelvtanulás volt egyetlen ambíciója, és bent is csendesen tűrte a váratlanul rászakadt megpróbáltatást. Valaki ezt a tanulságot szűrte le az ő 7 évével kapcsolatban: „A népidemokratikus bíraskodásban az alap a származás. Aki népi vagy munkásszármazású, az ezért 3 évet érdemel; az értelmiségi 5 évet, a főnemesi 7 évet. Ha ezen felül még csinált is valamit, akkor az természetesen progresszíve hozzászámítandó”. Egy fiatal végzős repülőtiszt-jelölt csupán annak köszönhetette, hogy föl nem akasztották, hogy pár nappal a hadnaggyá-avatás és eskütétel előtt bukott le. Nem csinált ugyan semmit, de a már régebben külföldre szökött bátyja titokban hazajött látogatóba a családhoz, és a hatóság ezt valahogy megtudta. Azt nem tudták elfogni, hát az öccsét tartóztatták le azzal a váddal, hogy biztosan beépítették amerikai kémnek. 15 évet kapott. Eskütétel után hűtlenség és hazaárulás címén halálra ítélték volna. Ekkoriban sokan kerültek erre a sorsra, mert ha Jugoszlávia felé disszidáltak, a „láncos kutya” (Tito) csak azzal a feltétellel engedte őket tovább nyugatra, ha előbb visszatérnek Magyarországra, és bizonyos ideig kémkednek. Ha mint katonák vállaltak kémkedést, felhúzták őket. A legalacsonyabb büntetés katonáknak, ha nem minősült cselekményük hazaárulás bün-

tették, 10 év volt. Egy meggyőződéses kommunista repülőzredesnek is meg kellett kóstonia a rabkosztot. Rendes embernek ismertük, jóban voltunk vele. Később kiengedték az elvtársai és rehabilitálták. A lebukott ávosok csalódott falusi fiúk voltak, akiket szép ígéretekkel toboroztak a „nép” szolgálatára. Amikor rádöbentek arra, hogy nem bíznak bennük, sőt egymás ellen kell jelentéseket tenniük, elment a kedvük, és szervezkedni kezdtek. 10 éveket kaptak. Egy kedves naiv fiúcska szintén hitt a boldogító eszmének és ávos lett. Buzgóságában annyira vitte, hogy megtették az ávos egység párttitkárának. Hamarosan kinyílt a szeme, mert egyrészt látta, hogyan teszi tönkre a rendszer a falusi népet, így az ő szüleit is, másrészt az elvtársak kicsapongó élete mélysegesen felborzolta erkölcsi érzékét. Amikor mint párttitkár szóvá tette az alezredes elvtárs részegeskedését, és jó példaadásra szólította fel egy gyűlésen, lecsapták, és 15 évet kapott.

1952 elején áthelyeztek a Bal 1. osztályra új zárkatársak közé. Négyünkre csak két szalmazsák állt rendelkezésre (az is teljesen lapos), ezért keresztben feküdtünk az összetolt szalmazsákokon, lábunk, pedig lelógott róluk. Hogy ne fázzunk, a levetett téli (szúmán = pokrócszövet) nadrágunkat lábzsák gyanánt használtuk. Olyan szorosan voltunk egymás mellett, hogy oldalra fordulva csak úgy fértünk el, ha mind a négyen egy irányban feküdtünk. Ha éjjel valaki fordulni akart, a többieknek szintén fordulniuk kellett. Békében összefértünk. Itt a gombüzemben dolgoztunk. Két fajta gombot gyártott az üzem: csontgombot és halalit-, azaz túróból készült műanyagombot. A marhacsontot a vágóhídról hozták, sokszor még rajta voltak mocsingfoszlányok, és az éhes rabok képesek voltak leenni róla. A csontot kifőzték, szárították, géppel darabokra vágták, úgynevezett koronafűrővel kis korongokat szabtak ki belőle, automata géppel lyukakat fúrtak és fazont adtak a korongoknak, majd kb. fél méter átmérőjű forgó rongykoronghoz szorítva fényezték. Ez utóbbi nagyon poros munkafázis, és olyan meleget fejleszt, hogy télen is nyitott ablaknál dolgoztak a rabok. Reumát lehetett kapni tőle, mert arcukat, kezüket meleg érte, hátukra meg jött a hideg. A galalit gombokat kb. 50 x 70 cm-es színes galalit táblából kellett kimetszeni koronafűrővel. Munkapadok előtt álltunk egymás mellett hónunk alatt a táblával, amelyet gyors egymásutánban egy kar segítségével a csőalakú és fűrészfogú forgó fűrőhöz nyomtunk, amely pillanatok alatt kivágott egy kis korongot. A korong a csőben maradt, és a következő korong tolta hátrább, míg végül a kb. 20 cm-es cső túlsó végén kipottyant, bele egy kis ládikába. Koronafűrőnek hívták, mert a fűrészfogak a cső végén egy korona ágaira emlékeztettek. Két feltétele volt a termelékeny munkának: minél gazdaságosabban, vagyis sűrűn egymás mellett kivágni a korongokat, és minél gyorsabban. Transzmissziós tengelyről gépszíj hajtotta a fűrőgépet. A nagy zajban hangosan énekelhettünk, még a szomszédunk, vagy az őr sem hallotta. Az ebédszünetet és a műszak végét fényvillanásokkal jelezték, majd kikapcsolták a transzmissziós tengelyt mozgásban tartó motort. Az általunk kivágott korongok további feldolgozása ugyan csak automatikus: fazon, lyukfúrás, polírozás, minőségi

ellenőrzés. Tetszett ez a munka, de nem sokáig tartott: nyár elején elszállítottak Vácra.

Majdnem egy évet a váci MZ-n (emzé, magánzárka osztály) töltöttünk, amely egy négyemeletes épületrész, és a fegyház eredeti épülettömbjével keskeny négyszögletes udvart zár körül. Ebben úgy megszorult a nyári hőség, hogy a zárkában csak vízbe lógatott kézzel bírtuk ki valahogy. A földszint ekkor a papok számára volt fenntartva, általában 4 embernek egy-egy kis cella. Én először egy fiatal plébánossal és két szerzetes atyával voltam együtt, majd amikor azok karácsony előtt amnesztiával szabadultak, áttettek a szomszéd zárkába 3 idősebb plébános mellé. Felületesen szemlélve unalmasan teltek napjaink, mert csak az számított eseménynek, amikor sétára sorakoztattak, meg amikor jött a „xilofon” hangja, vagyis azoknak a rudaknak a koppanása, melyekkel hozták az ételeket tartalmazó kondérokot. Valójában itt is jól felhasználtuk az időt. Egész délelőtt szent csendben elmélkedtünk és imádkoztunk. Délután egyik plébánostól németül tanultam a katekizmust. Beszélgetve tanultam a teológia és a lelkipásztorkodás sok csínját-bínját. Egyik már régebb óta bent levő társamtól hallottam, milyen élet folyt itt, mielőtt az ÁVO vette kézbe a börtönöket. A negyvenes évek végén a politikai elítéltek megtehették, hogy hazulról hozhatták a kosztjukat. Leküldhették a smasszerokat a boltba cigarettáért, nyálánságokért, hiszen maguknál tarthatták a pénzüket. Levelezhettek. Volt olyan is, aki behozta a papagáját a zárkájába. Mindezeknek máról-holnapra vége lett 1950-ben. Az MZ öreg parancsnoka, aki fiatalon még önéreztelen visszautasította, hogy volt főnökét, Tasnádi Nagy András igazságügyi minisztert kellő szigorral kezelje, s ezért büntetésből nem haladt előre a ranglétrán, végre „megértette az idők szavát”, felvette a kellő hangnemet, s most ávos törzsőrmesteri egyenruhában feszít, mint osztályvezető. Ezt is a régiiek mesélték el. Ebben az időben már gondoskodtak szellemi fejlődésünkről is: hetenként kaptunk olvasásra könyveket. Egy-kettő megmaradt emlékezetemben: Lagerlöf Z.: Egy udvarház története, Vas Zoltán visszaemlékezései börtönéveire, egy orvos könyve az alkoholizmusról, a Maurer-féle szőlőművelés, a Kneip-kúra, az orosz Sahmati folyóirat (sakk-újság), Tolsztoj: Feltámadás stb.

1953 tavaszán meghalt Sztálin. Valahogy megtudtuk mi is. Egy reggel a fegyőrök szürke ruhában nyitották ki a zárkánkat. Az öreg osztályvezető is szürke smasszer egyenruhában. Egyelőre mást nem tapasztaltunk. Zárkatársam pesszimistán idézte a német szólásmondást: „Dieselbe Schweinheiten durch dieselbe Schweine weitergetrieben” (ugyanazokat a disznóságokat ugyanazok a disznók végzik tovább). Hozzátette, hogy egyes javíthatatlan optimisták mindenben jó jelet látnak: ha szépen szólnak hozzánk az őrok: „Látjátok, már döngölöznek”, ha durváskodnak: „Már vesztüket érzik. Guggolva is kibírjuk már”. Pedig valóban enyhülés következett be. Az MZ szigorúságából átvittek minket az ún. Nagyosztályra, ahol 10–12 fős szobákba kerülünk. Mind egyháziak voltunk, nagyon kedves kis közösség. Vasárnaponként szárazmisét mondtunk és felváltva prédikáltunk (a laikus testvérek és a kispapok is). Hétköznap a

volt börtön-kápolna karzatán asztalnál ülve csillámot fejtettünk. Napi 22 dkg volt a norma. Mindenki kapott egy ládikát és bele egy jó marokra való csillámpalát. Ezeket a 6-8 négyzetcenti felületű fél centi vastagságú réteges ásványdarabokat kellett borotvaéles hegyes kés-félével szétfejteni a cigarettapapírnál is vékonyabb átlátzó lapocskákra. Egy-egy kövecske olyan sok lapra volt széjjelbontható, hogy a műszak végére tele lett vele a ládika. Jó munka volt, közben csendben beszélgethettünk, néha nótáztunk is. Ebédszünet alatt, vagy a műszak után napozhattunk a szép nagy udvaron. A fegyőrök nem háborgattak. Reggel az ör kedvesen beköszönt: „Jó reggelt, emberek!” – Egyik vasárnap kivezényeltek minket, hogy egy terméskővel megrakott uszályt rakjunk ki. Szép látványt nyújtott a szervezett munka: egyik pallón szakadatlanul áramlott befelé az üres talicskák sora, a hajó fenekén megrakták őket, és már jöttek is vissza a másik pallón. Edzés nélkül azonban igen nehéz volt. Ki is dőltem hamar, mert eleinte a forró napsütésben minden forduló után sok vizet ittam, és ez túlterhelte a szívemet. Szerencsére Albin volt a váltótársam, és helyettem is dolgozott. Este még a zárkában is megittam néhány csajka vizet. Ez a közmunka azért is nevezetes lett, mert hallatlan dolog történt: egy rab mindenki szeme láttára hasba rúgta az intézet vezetőjét, Lehota alezredest. Jött ugyanis egy sétahajó, és arról integettek a raboknak. Erre az I. V. visszaparancsolt mindenkit a börtönfalak mögé, de igen vonakodva engedelmeskedtek. Ekkor történt az incidens a hajó utasainak szeme előtt. Nem tudom, mi lett a megtorlás. De még súlyosabb volt az az eset, hogy este a létszámenőrzésnél hiányzott egy fő. Sok keresés után kiderült, hogy az egyik írnok tűnt el. Az írnokoknak nem kellett csikos rabruhában járniuk, így ez is fehér vászonnadrágban járt. Hogy hová tűnt, csak akkor tudták meg, amikor személyesen üzent Amerikából Vácra rádió. Vácott átúszott a szigetre a Pokol-csárdához, onnan valahogy Csehszlovákiába jutott, és sikerült nyugatra szöknie.

1953 augusztusában orvosi vizsgálatra vittek minket, majd néhány nap múlva elindultak velünk a meseautók Tatabányára, hogy a legrangosabbnak tartott munkával építsük a népidemokráciát. A XIV. akna mellett négy barakk állt kettős drótkerítéssel körülvéve: az új otthonunk. Mindegyik barakk kettő + kettő teremből és közöttük mosdóhelyiségből állt (hosszú bádogyályú sok kifolyó csappal) 160 személy befogadására. Ez a 160 fő tette ki 1 műszak dolgozóit. Három barakkban minket, politikai foglyokat helyeztek el, a negyedikben közbüntényesek voltak, akiket közöttünk elosztottak a három műszakra. A munkavezetőink: az aknászok (körzetvezetők), a lőmesterek (művezetők) és a vajúrok civil emberek voltak, megbecsültek minket, s rajtuk keresztül sikerült zsemlehez és szőlőhöz jutnunk, hogy titokban misézhesenek a köztünk levő papok. A rabok számára is rendeztek vajúr-tanfolyamot, sokan jelentkeztek is rá, hogy több legyen majd a bérük. A bánya 200 m mélyen húzó-dó szénréteg kitermelését végezte. A szénréteg nem vízszintes, hanem nagyjából követi a földfelszín domborzatát, hegyeit-völgyeit, hiszen sok-sok millió évvel ezelőtt együtt gyűrődött ez a hajdani tengerfenék a tek-

tonikus erők hatására. [...] A Sívölgyi-aknát évekkel előbb egészen elöntötte egy „tengerszemből” beáradó víz, és csak, miután cementes-zsákokkal sikerült eltorlaszolni a víz útját, és kiszivattyúzni a rengeteg vizet, akkor tudták végre kimenteni a gépeket és csilléket jól megrozsdásodva.

Mikor azon az augusztusi délutánon megérkeztünk Tatabányára, és névsor szerint elhelyeztek minket a barakkokba, kellemes meglepetésként jó vacsorát kaptunk: egy teli csajka gulyáslevest és ugyancsak teli csajka mákos metéltet mézzel jól megöntözve. Csak nagyon óvatosan mertünk enni a sovány börtönkoszt után. Hála Istennek, nem ártott meg. Megtudtuk, hogy mint bányászok I. oszt. ételnormában részesülünk. Mindennap volt hús, hetenként többször sütemény, sőt tortaszelet is, és mindig jó nagy adag. Kedvezményként havonta levelezőlapot válthattunk hozzátartozóinkkal. Vásárolhattunk fűzetet, ceruzát. Behozhattunk hangszert. Időnként látogatót fogadhattunk. A kettős kb. 5 m magas drótkerítésen belül szabadon mozoghattunk. Ha feljöttünk a bányából, heverészhettünk, napozhattunk és sportolhattunk, egymáshoz látogatóba mehettünk. Sok régi ismerőssel kerültünk újra össze. Itt láttam viszont rendtársaim közül Farkas, Xavér és Albin testvért; Emmerámmal pedig közös hálóban is laktam. Szerencsére több pap is volt köztünk, így 3 év után újra szentmisében és szentáldozásban részesülhettem, mégpedig mindennap. A szentmisét a pálos Miklós atyával úgy oldottuk meg, hogy alkalmas időben vagy az emeletes ágy alsó szintjén egymás mellett feküdve én előremondtam neki a kánon latin szövegét, mintha élő misekönyv lettem volna, ő pedig papi hatalmával átváltoztatta a zsemlyéből szeletelt kis kockákat, meg a szőlőfürtből kinyomkodott, és egy kis orvosságos fiolában megerjesztett lét, vagy a barakkok közt sétálva végeztük ugyanezt. Ugyancsak csodálkozhatott a drótkerítés egyik sarkánál álló őrtoronyban (a „galambdúcban”) őrködő „gitáros” őrszem, hogy miért sétál két kótyagos ürge a hideg, szeles, havas esős időben félórát fel-alá, de nem szólt érte.

Ha délelőttös műszakra mentünk, hajnali 4-kor kelünk, 5-kor sorakoztunk a bányához vezető drótfolyosónál, mert beletelt egy órába, mire a „solni” (a kas) mindenkit leszállított. Mindnyájan a piszkosabbik csikos ruhánkban voltunk, gumicsizma a lábunkon, kemény műanyagból védősisak, ún. „stabi” a fejünkön, felvételeztük a frissen feltöltött, erős fényvel világító bányászlámpát, és 6-kor felváltottuk az éjszakás társainkat. Engem a szállításhoz osztottak be: a 16-os siklónál lettem először kuplis, majd fékes. Minthogy ezen a területen a termelő csapatok (egy csapat: 1 vajúr és 2 „csillés”) 120 %-ot is elértek, ezért az őket kiszolgáló „uraságiaknak”, a szállítóknak is ugyanennyi százalékot számoltak el. Csak a végén tudtam meg, mennyire előnyös lett ez nekem: nem csak többet kerestem, olyannyira, hogy ebből a keresményemből le tudták vonni 4 évre a rabtartási költséget, és még maradt is pénzem, hanem az is, hogy minden 100 %-on felüli 2 %-ért a kiszabott büntetésből elengedtek havonta 1 napot. Nekem a 20 % túlteljesítésért havi 10 napot. A munka csak eleinte volt nehéz, utóbb vígan bírtam. Jó kollektívával dolgoztam

együtt. A civil főnökök is szerettek. Amikor éppen pangott a termelés, társaim álomra hajtották fejüket, én meg örököttem felettük a patkányok miatt. Az volt néha kellemetlen, ha kisiklott egy teli csille, és másképp nem tudtuk újra sínre tenni, mint hogy kiborítottuk a tartalmát, üresen sínre tettük, és újra telelapátoltuk. – Egyszer baleset ért. Míg gyanútlanul felfelé mentem a siklóban, valaki elindította a szerkezetet, és engem egy teli csille sarka hozzányomott egyik tartóoszlophoz mellmagasságban, a kereke pedig átment a lábam fején. Nagyobb baj nem történt, de percekig nem jött ki hang a torkomon, a lábfejem pedig nagyon megdagadt. Talán nem is kellett akkor kiiratnom magam a munkából. Volt rá eset, hogy megfáztam, és lázasan kellett végigdolgoznom a 8 órát. A raborvos csak 38 fok feletti láznál menthetett fel a munkától. Úgy emlékszem, csupán akkor mentem orvoshoz, amikor másnapos kifőtt-tésztától ételmérgezést kaptam, de akkor nagyon rosszul voltam. Egy napra kimaradtam a munkából.

A műszak után felmarkoltuk a tiszta ruhánkat, és siettünk a fürdőbe, utána jöhetett az étkezés, majd az alvás. Valóságos kék, amikor az ember az éjszakai műszak után megtisztálkodva felvételezi a tele csajka (1 l) tejeskávét, és azt már csak elalvás előtt az ágyban ereszti le a torkán. Nagy szellemi kék volt, hogy egy kis tanítványom akadt, aki matematikát akart tanulni tőlem. Hála jó tanárainak, szinte mindent vissza tudtam idézni emlékezetembe, amit csak tanultam, pedig 4 éve már nem foglalkoztam vele. Öröm volt az is, hogy korombeli fiatalokkal filozofáltunk az élet kérdéseiről. A lelki-életemet nem csak a napi szentáldozás táplálta, hanem az elmélkedés is, ami különféle témákra épült. Kedvező keretet adott hozzá a bánya csendje egy-egy vasárnapi éjszakai műszak alkalmával. Szívesen vállalkoztam volna még karácsony éjszakáján is, hiszen igazabban lehetett átélni a betlehemi éjszakát ott a bánya sötétjében. A nagy kegyelmek közé tartozott, hogy egy téli vasárnapon látogatóba jött hozzám az öcsém, akit 4 éve kisgyerekként hagytam otthon, s most nyúlánk fiatalemberként láttam viszont. Akkor tudtam csak meg, hogy kispap Budapesten. Hála a jó Istennek, őt is elhívta!

1953. karácsonyára a körletparancsnokság felszereltetett minden teremben hangszórót, és a parancsnoki irodából szórakoztatott minket rádióval és hanglemezzel. Mikor Szilveszter-estén a rádió bemutatta az új év slágerait („Sétahajó...” stb.), a fiatalok úgy fellelkesedtek, hogy táncra perdültek egymással. Sok nótának és slágernek is a szövege megragadt bennem, és megtermékenyítette imáimat. Itt jöttem rá, hogy a jó Isten mindenfelől tud hozzánk szólni. A legszebb elmélkedést a „Hawaiiban jártam...” kezdetű dal nyújtotta nekem.

1954. zimankós telén sokszor hallottuk a patetikus felhívást: „Termelj többet! Kevés a szén. Állnak a vonatok. A gyerekek nem tudnak iskolába menni.” Bár a pótműszakot jól megfizették, a vasárnapot meg kétszerezsen, nem mindig akadt rá önként vállalkozó. Egyszer a körletparancsnok hadnagy sorakoztatott minket, és felszólított önkéntes jelentkezésre, de nyomaték kedvéért magával hozott két gitáros őr is. 1954-ben azonban ez már nem ijesztett meg senkit. Egyszer két fiatalember

jelentkezett vasárnapi éjszakai pótműszakra. Lent, mihelyt elcsendesedett a jövés-menés, a felügyelő őr is bevette magát a gépházba, ahol jó meleg volt, a két fiatal visszatért a függőáknához, és annak a falához erősített létrafokokon feljöttek 200 m mélységből. Fent a civil aknacsatlós is szundikált, így sikerült a szökésük – néhány napra. Átfésülték értük az egész környéket, végül is kézre kerültek. Egy napig ott kellett ülniük a kapunál megláncolva, hogy mindenki lássa: nem érdemes szökni.

A többtermelésre való ösztönzésnek kapóra jött a híres nyári futball-világbajnokság. [...] Az utolsó forduló előtt előre kinyomatták a tábori újságban: „Légy méltó világbajnok futballistáinkhoz: nyerd meg a szénecsátát!” Mikor focistáink az utolsó mérkőzést elvesztették, az újság nem jelenhetett meg, és elmaradt az ünnepi „nagytermelés”. Szólásmondás lett: „Megnyertük a szénecsátát: a szén alul maradt”. A nagy termelés különben annyit jelentett, hogy a lecsődített sok bányász ácsolás, biztosítás nélkül „rabolta” a szenet. Egy ilyen nagytermelés után az aknászok rémülten látták, hogy a vízbetörés ellen biztonságul hagyott szénfalat is megvékonyították a lelkes termelők. Ekkor ugyan nem lett tragédia, de bennfulladhattunk volna könnyen. Más balesetet is sikerült megúsznunk: öngyulladás állt be az egyik légvágatban, azaz szellőző folyosóban, amelytől felrobbanhatott volna a süjtőlég, ezért azonnal ki kellett menekülnünk. Akkor füst lepert el mindent, hogy csak tapogatózva találtuk meg a kiutat. Két öreg civil bányász elvesztette a tájékozódását, és rossz irányba menekültek, de a többiek kimentették őket. Máskor másik két öreg széndioxidtól fulladt meg.

Nyáron közölték, hogy aki már negyedre vagy nyolcadra jogosult (vagyis büntetésének végén jár), kérvényezheti a hátralevő rész elengedését. Én is megkérvényeztem. Néhány hét múlva Farkas, Emmerám, Xavér és Albin megkapták, és szabadultak, nekem az illetékes Esztergomi Ügyészség indoklás nélkül elutasította. Mindenki sajnált, és azt gondolta, hogy vizsgálatatlan vagyok, pedig nyugodtan el tudtam fogadni mint Isten akaratát. Hamarosan megértettem, hogy még várt rám egy feladat: valakinek a becsületét tisztára kellett mosnom. Néhány hét múlva esedékessé vált a normán felüli teljesítményért járó kedvezményes szabadulás. Ezt már megadták. Éppen éjszakai műszakra készülődtünk, amikor a rab táborparancsnok bekiabált a szobába: „A 141-es nem száll le”. Boldogan feküdtem le aludni, másnap pedig csak „lebegtem”: búcsúzkodtam mindhárom műszakbeli barátoktól, végrendelkeztem frissen tömött szalmazsákomról, saját-gyártmányú fapapucsomról, és vártam a parancsnokság hívását. Július 24-e volt. Este hívtak. Megkaptam személyi holmimat, civilbe öltöztem, átadták a szabadulócédulát és az elszámolt keresetemet (kb. 430 forintot), elköszöntünk egymástól, és kiballagtam a Tatabánya-felső vasútállomásra. Hamarosan jött a budapesti vonat. Kelenföldön átszálltam a pécsire, és reggel 5 óra tájban toppantam be szüleim lakásába. Vasárnap volt, 1954. júl. 25. Egy nagyon szép kaland befejeződött, hogy jöjjön az újabb. Istennek hála!

Vége

hírek...hírek...hírek...

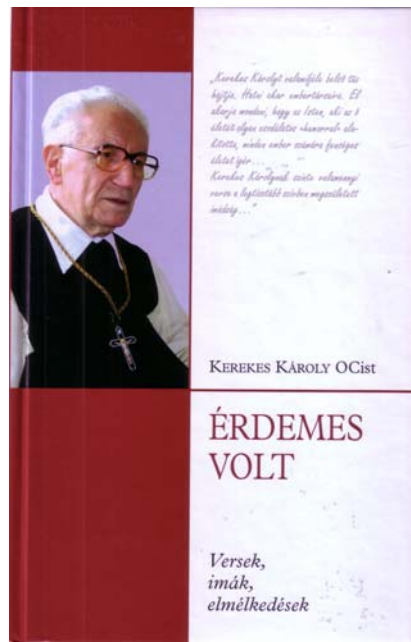
- **DIÁKSZÖVETSÉGÜNK ELNÖKÉNEK VERES ÁRPÁD** érseki tanácsos, pápai prelátus diák-társunkat választották meg a nemrég elhunyt Jusztin atya után a szeptember 8-i rendkívüli közgyűlésen.

Veres Árpád 1937–44 között végezte a gimnázium hét osztályát iskolánkban. A háborús események megakadályozták tanulmányai folytatását s közel négy éves oroszországi hadifogság után csak 1949-ben, a már állami Gárdonyi Géza gimnáziumban érettségizett. A papi hivatást választotta és 1954-ben szentelték pappá. Négyévi kápláni szolgálat után; a szemináriumban lett gondnok, majd 1978-tól a Papnevelő Intézet vicerektora. Közben 1976–1988 között a Szent Bernát templomunkban volt templomigazgató. 1988-tól plébánossá nevezték ki az egri Fájdalmas Anya (Serviták) plébániára. 1990-től 2002-ig volt a bécsi Pázmáneum rektora. 2002-től vonult nyugállományba. Jelenleg ismét kinevezést kapott a Szent Bernát templom templomigazgatói teendőinek ellátására.

- **ÉRDEMES VOLT** — *Versek, imák, elmélkedések* címmel jelent meg dr. Kerekes Károly ny. zirci apátúr munkája, sajnos postumus kötetként. 90. születésnapjára már kézbe vehette a gyűjteményt, de könyvalakban csak halála utáni napokban került ki a nyomdából. Sokan fogtak össze a ciszterci családban, hogy a gyűjteményből könyv lehessen, ebben Diákszövetségünk és a Gárdonyi Gimnázium is segített.

Kilián István diáktársunk írja a könyv záró tanulmányában: „...Kerekes Károlyt valamiféle belső tűz hajtja. Hatni akar embertársaira. El akarja mondani, hogy az Isten, aki az ő életét olyan csodálatos „humorral” alakította, minden ember számára fenséges életet ígér. S ezt az ígéretet meg kell hallani, s ebben az ígéretben bízni kell. Az imádkozó ember, az elmélkedő pap, a prédikáló lelkész és a ciszterci életet a szétszórtság után újjászervező apát szólal meg ezekben a költeményekben – a biblikus professzor tökéletesen tájékozott ismereteivel, olykor a dogmatika súlyos szavaival, máskor a teológus precízen kidolgozott gondolatmenetével és szakkifejezéseivel akarja bizonyítani az Isten feltétlen jóságát. Ezért merem állítani, hogy Kerekes Károlynak szinte valamennyi verse a legtisztább szívben megszületett imádság. Egy papköltő nyilvános imája, rímekkel és költői képekkel megrakott elmélkedése valamennyi költeménye. Ezért hát van értelme elővenni ezeket a verseket, s közelebb vinni azokhoz, akik őt szeretik, tisztelik, s akik költeményeit titokban vagy nyíltan imádságként olvassák, akik az Istent az ő versei segítségével keresik. A vers nemcsak arra való, hogy az ember legbensőbb érzelmeit kifejezze, hanem arra is mindenképpen, hogy hasson embertársainkra.”

(Szent István Társulat kiadása, 3500 Ft.)

CISZTERCI VILÁG

- **A ZIRCI CISZTERCI APÁTSÁGBAN** ünnepélyes keretek között bemutatták az 1182-ben a III. Béla király által alapított apátságfeltárt és mostanra restaurált keleti szárnyának romjait a mai kolostorépület mögötti udvaron 2009. augusztus 19-én. Az ünnepi átadást megelőzően a bazilikában *Bérczi Bernát* OCist vetített képes előadással ismertette a monostor történetét. – A középkori apátság a 13. századtól a tatárjárás, majd aztán a törökidő idején elnéptelenedett, s romjai, miután a XVIII. századi új, barokk apátság építkezéséhez szinte maradéktalanul felhasználták, feledésbe merültek. A XX. század elején *Békefi Remig* zirci apát kezdeményezésére tárták fel a középkori apátság megmaradt falait. A történelem viszontagságai majd száz évig lehetetlenné tették a feltárva hagyott egykori keleti szárny romjainak konzerválását, bemutathatóvá tételét. *Hervay Ferenc Levente* atya kezdeményezésére 2005-ben szerzetesnövendékek a romkertet kitarakták, s a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal támogatásával, majd 2007-ben sikeres pályázattal megkezdődhetett a feltárás és rekonstrukció. A mai barokk apátsági épület irányában és a 82-es út alatt található az ősi épület további maradványai is.

- **A CISZTERCI SZENT IMRE GIMNÁZIUM** közössége kapta ez évben a *Szent István Érdemérem és Díj*-at, melyet az alapítók olyan székesfehérvári személynek ítélnék oda, aki sokat tett első királyunk életművének folytatásáért, s Székesfehérvár polgárai példaértékűnek tartják munkáját. A díjat idén először kapta egy intézmény. A rendszerváltozás után 1992-ben indult az első ciszterci osztály az iskolában, mely az első nyolc évfolyamos osztály volt. A zirci apátság 1994-ben lett újból fenntartója az iskolának. A Ciszterci Szent István Gimnáziumban jelenleg nap-pali tagozaton 8 évfolyamos és hagyományos 4 évfolyamos képzés folyik összesen 20 osztályban 620 tanulóval.

- **MAGYARY JOLÁN M. ASSUMPTA** ciszterci nővér 100. születésnapját ünnepeltük május 16-án az érdi Regina Mundi ciszterci monostorban.

Assumpta nővér 1909. május 16-án született Szentgotthárdon, egy vallásos polgári család harmadik leánygyermekéként. Különösen vonzotta a zene, és 1926-ban felvételt nyert a Nemzeti Zenedébe, amely a mai Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem elődje. A Nemzeti Zenedében szerzett kitűnő minősítésű diplomával hazaérkezve zeneiskolát létesített Szentgotthárdon. 36 éves korában tizenegyedmagával 1945. december 16-án a nagyesztergári templomban magára öltötte a fehér habitust, és ezzel – 300 év után – újra megjelentek a ciszterci nővérek Magyarországon. Majd Bakonyboldogasszonyban öt évet töltöttek. A teljes ősi ciszterci liturgiát végezték és a földosztáskor kapott 50 holdon gazdálkodtak. Mire mindent szépen rendbe tettek, jött a szétszórás. 1950. november 21-én el kellett hagyni a megmunkált földet és a lakhatóvá tett házat. Ismerős családoknál kapott ideiglenesen menedéket. Végül Érdligeten találtak egy kis egyemeletes házat, ahol aztán – a hosszú évtizedek rejtőzködő élete után – a templomot és a monostort is felépítették.

Falubíró osztályfőnökünk nyomait keresve ismertem meg Assumpta nővért. Földiek voltak, és a zene közös szeretetéről, az együtt muzsikálásról mondta el emlékeit. Születésnapjára Győzöre is emlékezve fogadta kedves szeretettel és öleléssel köszöntésünket.

(Oláh Gy.)

- **KÖSZÖNET A NAGYLELKŰ ADOMÁNYOKÉRT!** *Gödl Károly* Höhr-Grenzhausen (Németország) – 10 000 Ft, *dr. Lakatos István* Budapest – 10 000 Ft, *N.N.* – 50 CAD, *dr. Tóth Sándor*(35) Gödöllő – 40 000 Ft.
- **AZ EGRI FEHÉR/FEKETE** – Interneten a www.uj.ciszterciekegerben.hu/ honlapon található **Gimnázium** linken. A honlap gondozója *Kaibás Gábor Márk*, a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnáziumban 2001-ben érettségizett diáktársunk, akinek köszönhetően újságunk 1994 óta megjelent valamennyi száma olvasható, ill. letölthető.
- **KÖSZÖNTJÜK ÚJ TAGUNKAT**, aki újságunk küldését kérte: *Szpolecsnyik Sándor* (47) Moldava Szlovákia.

HALOTTAINK

Nem történt semmi, csak átmentem a másik oldalra...

LÉKAI JUSZTIN
1932–2009

2009. április 30-án Zircen elhunyt *Lékai-Hochenburger Péter Jusztin* atya életének 78. évében. Nagy részvét mellett május 11-én temették. Az apátsági bazilikában az érte bemutatott koncelebrációs szentmisét *dr. Seregély István* ny. egri érsek vezette, a zirci temető ciszterci sírkertjében a temetési szertartást pedig *dr. Márfi Gyula* veszprémi érsek vezette.

Jusztin atya 1932-ben született Budapesten. Öt gyerek közül ő volt a harmadik. A gimnáziumot a budai Ciszterci Szent Imre Gimnáziumban végezte, majd államosítás után Petőfi Sándor Gimnáziumban, és ott is érettségizett. 1954-ben Műszaki Egyetemen gépészmérnöki oklevelet szerzett és 1965-ig a Ganz Villamosági Gyárban dolgozott. Ezután papi pályára lépett, és Egerben a Hittudományi Főiskolán tanult. Közben, mint ciszterci szerzetes 1967-ben tett örökfogadalmat. Pappá szentelték 1969 júniusában. Rövid kápláni szolgálat után prefektus lett az egri szemináriumban, majd Kádár László érseknél titkár. 1988-tól a szemináriumban gondnok és vicerektor. 1994-től már ciszterci szerzetesként a zirci ciszterci apátság gazdasági vezetője. A '90-es évek elején iskolánkban hittanár volt. Pelbárt atya után pedig a Szent Bernát templom templomigazgatója.

„Az ember már érzi lassan, hogy »a rúdja kifelé áll«, de az az Úristennek csodálatos adománya, hogy én, aki a gyerekkoromban egy ötvenéves embert már öregnek véltem, 78 éves koromban nem érzem magam vénnek – mondotta az egri Szent István Rádióban a vele beszélgető gárdonyis diákoknak – Az emberben benne van, és azt próbálom az idősekbe is beleplántálni, hogy nem a »Kaszás« jön értünk, hanem az Úrjézus. Ő azt mondta az apostoloknak, hogy »Elmegyek, helyet készíték nektek, s ha majd elkészítem, eljövök értetek, és magammal viszlek benneteket«. Tehát az Úrjézus jön értünk! Nem kell félni attól a pillanattól.” – Április 28-án, szerdán a Szent Erzsébet kollégiumban rendezték a ballagási ünnepélyt, ahol Jusztin atya útravalóval, egy kis versét adta át a diákoknak: „Legyen arcodon keresztény derű...” – írta. Majd visszament Zircre, hogy két nap múlva csütörtökön újból Egerbe jöjjön ballagásra. Már nem jött vissza...

Temetésekor dr. Seregély István érsek, aki egri papsága idején elöljárója volt, egyéniségét jellemzően idézte: „Nem történt semmi, csak átmentem a másik oldalra...”

Szíves lélekkel vállalta a diákszövetségünk elnöki tisztét is, Kovács Endre halála után. Hívásunkra eljött a budapesti-egri öregdiákokhoz is, nagy lelkesedéssel beszélt a zirci bazilika megújulásáról, és nagy reménységgel és bizakodással a Szent Bernát templomunk elkezdett felújításáról.

Aggódva kérdezzük, vajon mikor láthatunk újból fehér-fekete habitust iskolánkban?

... ez legyen szívemnek végső dobbanása: – „Érdemes volt!”

**Dr. Kerekes Károly OCist
1918–2009**

2009. június 13-án a zirci monostorban elhunyt **dr. Kerekes Károly** ny. zirci apát. Az apátsági Bazilikában június 20-án ünnepélyes szertartással vettek búcsút Károly atyánktól. A felállított ravatal előtt az engesztelő gyászmisét **dr. Bábel Balázs** kalocsai érsek mutatta be, **dr. Várszegi Asztrik** pannonhalmi főapát, püspök, **Balás Béla** kaposvári megyés püspök, **dr. Katona István** egri segédpüspök, **dr. Bán Elizeus** zirci perjel, **Hervay Levente** zirci alperjel és a jelen lévő rendtársak, világi paptestvérek koncelebrálásával. Kerekes atya áldozatos életéről **Farkasfahy Dénes** Dallas-i ciszterci apát emlékezett meg a szentbeszédben, aki a gyászszertartást is végezte. A ciszterci iskolák nevében **dr. Párdányi Miklós**, a Budai Cisztercita Szent Imre Gimnázium igazgatója búcsúzott, a Magyar Ciszterci Diákok Szövetsége képviselőjében pedig **Visontai József** egykori budai ciszterci diák. Az elhunyt apátot a Bazilika altemplomában helyezték örök nyugalomra.

Kerekes Károly 1918. március 17-én Kistályán született. Középiskolai tanulmányait 1934-ig a Ciszterci Rend egri gimnáziumában végezte, majd 1934–1937-ben, mint oblátus, a rend budai Szent Imre Gimnáziumában fejezte be. 1937. augusztus 29-én lépett a Rendbe. 1937-től Zircen, 1940-től Budapesten a rend hittudományi főiskoláján végezte teológiai tanulmányait, és a Pázmány Péter Tudományegyetemen szerzett görög-latin szakos középiskolai tanári képesítést. 65 éve, 1944. május 16-án szentelték pappá Zircen.

1945–1948 években tanár és házgondnok Egerben, 1948–50 között tanár a rend budapesti hittudományi főiskoláján. 1951 után általános iskolai tanár. 1957-ben léphetett újra egyházi szolgálatba: 1957–1973 között káplán, 1973-tól 1989-ig teológiai főiskolai tanár Szegeden, majd Budapesten. 1987-ben a Szentszék a

Zirci Kongregáció prézes apátjává nevezte ki, apátá avatását azonban az állam csak külföldön engedélyezte; ez Ausztriában a Stams-i apátságban 1987. július 14-én történt. 1989-től részben Zircen, részben Budapesten dolgozott a magyar ciszterci élet újraindításán. 1996-ban, miután lejárt apáti kinevezése, további éveit Budapesten töltötte. 2008 novemberétől, mivel egészsége meggyengült, a zirci apátságban kapott gondozást utolsó napjáig, 2009. június 13-ig.

* * *

Kilencvenedik születésnapját megünnepeltük Budán, s köszöntöttük őt Egerben is. Az egri gimnázium dísztermét érdeklődők, ismerősök töltötték meg, az első sorban az egri egyházmegye érseke, a ciszterci rend magyarországi főapátja, s a város polgármestere foglalt helyet több jeles városi képviselő kíséretében. S nem sokkal ezután megszületett az ötlet a budai és az egri ciszterci diákszövetség vezetőinek grémiumában: ki kellene adnunk Kerekes Károly apát úr költészetének legjavát. A választás rám esett, hiszen a Kerekes-versek értékét én magam már Budán és Egerben is igyekeztem meghatározni. Nyilván erre nem lett volna meg a lehetőségünk, ha Károly atya, aki a múlt század nyolcvanas éveitől nem írta, gyűjtötte volna költeményeit, s ha neki nem lettek volna olyan jólelkű gépirói.

Károly atya költeményeivel írásban is, szóban is korábban többször is találkozhattam. Előfordult, hogy egyik igen hatásos költeményét egy érettségi találkozó alkalmából prédikáció helyett olvasta fel, s ez a költemény nemcsak a jelenlévők többségét, hanem engem, e sorok íróját is meghatott. S egy egri diáktársunk munkája nyomán hamarosan kézbe kaptam Kerekes Károly összes költeményét számítógépen, s ha már ilyen változatban olvasható, kezelhető, szerkeszthető egy könyv, akkor a vele kapcsolatos munka mérhetetlenül meggyorsul.

Károly atya felett azonban az idő egyre veszedelmesebb rohamléptekkel haladt. Egyik tragédia követte a másikat, s így természetesnek tartotta mindenki, hogy budai kicsiny szobáját fel kellett cserélnie a zirci apátság betegszobájával, ahol természetesen állandó gondozásra szorult, s ahonnan egyre gyakrabban egyre rosszabb és rosszabb hírek érkeztek hozzánk.

A kötet azonban készült, a szerkesztő igyekezett munkáját mindinkább gyorsabbá tenni. A Szent István Kiadó vállalta a kötet kiadását, de a szerkesztőség költözése miatt a tényleges kiadói munkát nem tudta kézbe venni. Bízunk a lehetetlenben, reménykedtünk abban, hogy még kezébe adhatjuk a nagyon szépre tervezett kötetet. A Jóisten azonban másképp döntött. Meghalt 2009. június 13-án, s temetésére csak 20-án került sor. A kötet egyik szerkesztője, s a zárótanulmány írója június 19-én ment a nyomdába egyetlen példányért, hogy legalább a szerző temetése napján a színhelyen, Zircen legyen az értékes kötet. A zirci ház perjele átvette a kötetet, s csak annyit mondott, hogy Károly atya nagyon várta már.

E sorok írója legelőször Egerben találkozott Kerekes Károly atyával. Az akkor már tudományos képzettségű fiatal szerzetes papnak olyan munkát kellett vállalnia, amely bizony nem igényel ilyen magas előképzést. Az egri ciszterci rendház lakóit kellett ellátni a legalapvetőbb élelmiszerekkel. Hiszen a háború viharában s azután sem működött a közellátás. Kenyér talán volt Egerben, de a további alapvető élelmiszerek beszerzésére olyan embert szemelt ki az ő személyében a zirci apát, aki el tudja látni, ha szűkösen is az egész szerzetesi családot. Károly atya lett az egri rendház mindenese, háti-zsákos embere, házgondnoka, beszerző mestere. Mert mestere volt feladatának. A rend tagjainak volt ennivalójuk. Egyszer

azt is bevallotta, hogy saját rendtársai kissé megbotránkoztak azért, mert a városban, s természetesen azon túl is motorbiciklivel közlekedett. Nem kellett azonban sok idő ahhoz, hogy a fiatal, fantasztikusan energikus fiatalember, a kiválóan prédikáló pap elkerüljön Egerből oda, ahová apátja szánta, a tanárképzésben részesülő ciszterci növendékek otthonába, a Bernardinumba prefektusnak. Az iskolák államosítása, a szerzetesrendek törvénytelen feloszlata tehát őt már itt érte. A latin-görög szakos fiatalembernek, aki arra készült, hogy bibliikumot tanítson, valamiféle más munka után kellett néznie. Egerhez kötődött, hiszen szülei itt éltek Andornaktályán. Átképezte magát fantasztikusan gyorsan, s megszerezte az orosz szakos tanári képesítést, s néhány éven át tanított, Adonyban, Beloiannisban és Szomolyán. 1957-ben könyvelésvezető lett a pannonhalmi szociális otthonban, majd hamarosan a kalocsai egyházmegyébe került, s szolgált egyházát, egyházunkat Baján, Jánoshalmán, Akasztón, Dunapatajon, Bácsalmáson, Bátyán és Kalocsán. Hét egyházközség papja volt tíz év alatt. Miért? Kevesen tudják. 1956-ban valamelyest enyhült ugyan az egyház kemény felügyelete, de a szerzetességben indulók sorsa, ha egyáltalán tudta, vagy merte fogadni őket valamelyik egyházmegye, nehezebb volt azoknál, akik akartak vagy tudtak tapsolni. Ő bármilyen feddhetetlen életű, kiválóan prédikáló és igen nagy műveltségű pap is volt, a hányattatás, az ide-, odahelyeztetés várt rá. Sorsát vagy a bajszos püspök irányította vagy a félénkké nyomorított igazi. Ötvennégy évesen lett végre teológiai tanár. Majd nyugdíjaztatása után tovább tanított a levelező teológiai képzésben Budapesten.

Íme, egy teljes élet az Isten szolgálatában. Rendje azonban a felszórátásban is komolyan számított rá. Mint minden feloszlátott szerzetesrend, úgy a ciszterciek is az ötvenes években felkészültek a lehető legrosszabbra. Endrédy Vendel zirci apáturat a szerzetesrendek feloszlata után azonnal letartóztatták. Utódjául kiválasztott 'Sigmond Lóránt bámulatos energiával és tehetséggel óvta, védte inkognitóban is rendjét. S arra az esetre, ha Lóránt atya is az apátúr sorsára jutna, a második kiszemelt vezető Kerekes Károly volt. 1961-ben azonban Lóránt atyát is letartóztatták. Károly atya lett a megbízott apát ugyanazokkal a jogokkal és köteleességekkel mint a választott apát, Endrédy Vendel. Azt hiszem, hogy munkája, kötelessége valamelyest enyhült addig, amíg Endrédy apát úr élt, halála után azonban a még akkor mindig nagy létszámú, de szétszórtan élő rend irányítása teljesen rá hárult. Egyszer elmesélte, milyen különös körülmények között sikerült neki Pannonhalmára lejutnia akkor, amikor Vendel apátúrtól véglegesen búcsút kellett vennie. A Jóisten kegyelmének tulajdonította, hogy még elérhetett Pannonhalmára.

Befejeződött egy nagyon hiteles papi élet. Egész életében tanított, gyóntatott, prédikált, példásan élt, írt és szervezett. Szervezte a ciszterci rendet, átvette a gimnáziumokat, írt és fordított. Legutoljára Bartók Béla úti otthonában kerestem meg, éppen latin himnuszokkal bajlódott, s akkor megkérdeztem: Atya, éjszaka is szoktál írni? Válasza ez volt: Előfordult már, hogy munkámmal voltam elfoglalva, s elfelejtettem aludni, s csak reggel jöttem rá, hogy végigdolgoztam az egész éjszakát.

Drága Károly atya, ezeket a sorokat egy magát tanítványodnak tartó, nálad legfeljebb másfél évtizeddel fiatalabb tanár írja. Mindig példa volt előttem életed. Azt hiszem, nagyon sokszor fogsz még eszembe jutni. S felteszem magamnak a kérdést: Ezt te hogyan csinálnád? Amikor utolsó találkozásunk alkalmával elköszöntem tőled, arra kértelek, áldj meg engem, s te akkor magadhoz öleltél, s nem a szertartásos áldó szavakat mondtad, hanem akkor fogalmaztad, s azok annyira szépek voltak, hogy ezt a papi áldást, azt hiszem, míg élek, nem felejtetem el. A Jóisten áldjon meg téged is ott ahol most vagy, mondja ezt neked egy sokszoros nagypapa, aki oda tart, ahol most te vagy.

Dr. Kilián István

* * *

Badál Ede Álmos OCist. atya életének 86. évében Budapesten hunyt el 2009. július 5-én. 1942-ben lépett a rendbe, bár rendi gimnáziumokban nem taníthatott már, diplomája volt történelem, művészettörténet, könyvtáros és muzeológus egyetemi szakokból. Emlékezetesek maradnak Endrédy apátúr utolsó évtizedeiről alkotott emlékiratai. Az utolsó napokig írta finomrajzú tudósításait a ciszterci múlttról, melyek a modern történetírás iskolapéldái lehetnének. A Rend leghűségesebb krónikása volt. A zirci temető ciszterci sírkertjébe temették el július 17-én. *(Budai FehérFekete)*

* * *

Diáktársunk, akinek halálhíréről értesültünk:

Mekcsei Antal (43) – Miskolc

Kovács Béla (51) – Eger

Requiescant in pace!

Ha közölnivalód lenne, légy szíves írd meg vagy telefonáljál *Homonnay József*, 3300 Eger, *Tittel Pál u. 6. fsz. 2. tel.:* (46) 415 600 (Miskolcon) ill. *Oláh Gyula*, 1114 Budapest, *Bartók Béla út 25. III. 5/A tel.:(1) 386 2295* vagy *E-mail: olah.gyula3@chello.hu* – ÚJ CÍM!!!

Az Egri FEHÉR/FEKETE alapítója és kiadója a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztálya. (3300 Eger, Széchenyi utca 17.)

Megjelenik ez évben Húsvét, Veni Sancte és Karácsony idején.

Felelős szerkesztő: Oláh Gyula

Nyilvántartásba véve 2.9.1/571/2004. szám alatt.

EGRI FEHÉR/FEKETE

a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztályának lapja

**Minden öreg és fiatal ciszterci diáknak
boldog új esztendőt kívánunk!**

Köszönöm az idősért

Köszönöm, Uram, ezt a kis időt,
ma újból meglelt ajándékodat;
köszönöm, hogy a fenyvélből kinőtt
ágacska bennem ma új réteg fakadt.

Köszönöm, Uram, hogy még orsra szám,
talán gyümölcsöt hozok még én is;
köszönöm, hogy kocs, meddő fügefárm,
nemcsak szépen jel, áldott remény is!

Köszönöm, hogy ma szolt hozzám ajkad,
s megsejtetem a „kis idő” titkát;
és köszönöm, hogy kezembe adtad
Isten Anyjában a titkok nyitját.

Köszönöm, s én is Anyámnak hívom
Máriát, a szép menyország kulcsát;
köszönöm s most már csak órá bízom
e „kis időt”, életem útját.

Köszönöm, azaz köszönd helyettem,
Anyánk, Urunknak e „kis időmet”,
s köszönöm, hogy még megköszönhettem
talán utólagos, új esztendőmet!

Budapest, 2003. jan. 1.

Plekeskáró
D. Cist.

Molnár József
tusrája

A TARTALOMBÓL

ELKÉSZÜLT! – Beszámoló a tornaterem avatásról	Orandum est ... – A testnevelés története iskolánkban I.
Csak terv készült... – egy új iskoláról	A mi művészeink: Tilles Béla
Közös emlékezés Ágoston Juliánra	Bogdán Kálmán: Az igazi osztályharc
Veres Árpád: Életutak... II.	Dr. Czike János OCist: A mo.-i ciszterciek üldözése
Ez történt a Gárdonyiban Veni Sancte-től – Karácsonyig	Demeter László: Síkfőkúti öreg tölgyfa
hírek...hírek...hírek...	

ÉLETUTAK...II.

Veres Árpád érseki tanácsos, c. kanonok, pápai prelátus diáktársunk 1937–44 között végezte a gimnázium hét osztályát iskolánkban. A háborús események megakadályozták tanulmányai folytatását s csak 1949-ben, a már államosított gimnáziumban érettségizett, majd a papi hivatást választotta. Életútjáról az egri Szent István rádióban egy három részes interjú készült. Ennek szerkesztett változatát **Simon György** főszerkesztő úr közreműködésével közöljük. Az interjú első részét, mely a háború végi fogságba esésig szólt, a múlt számban olvashattuk.

Hogyan képzelhető el az utazás ezekben a vagonokban? Hányan voltak egy vagonban?

Egy ún. magyar marhavagonban 35-en voltunk, a nagy Pullman kocsikban, (ezt csak később kaptuk) pedig 90-en. Nagyon össze kellett szorulni, és ez is fokozta még az ingerültséget. Nem volt elegendő vizünk, nem csak mosakodni nem tudtunk, hanem ivóvíz sem volt. Előfordult, hogy olyan kosztot adtak konzervből, ami sós húst tartalmazott. Mikor megkóstoltuk, azt mondtuk, hogy ebből mi nem eszünk, mert vízhez nem tudunk jutni, és nem bírjuk ki. Inkább lemondtunk róla, ami nagyon nehéz volt.

Voltak családosok?

Általában mindenki családos volt. Ez a korosztály, akik velem jöttek, 25-től 50 éves korig derék magyar családos férfiak voltak. Folyton azon gondolkodtak, mi lehet otthon, mi van a feleséggel, gyermekeimmel, lehet, hogy ők is bajban vannak. Szerettek volna az otthoniaknak segíteni. A nagy tehetetlenség vett erőt rajtuk.

Utólagosan sikerült rekonstruálni, merre jártak, milyen városokban?

Igen, utólag sikerült kikutatni a térképekről, emlékezetből, innen-onnan érkező hírekből. Tehát, amint említettem Budapestet megkerülve Vácon keresztül ment a vonat Szolnokra. Ott várakozni kellett, valószínűleg új irányítást kapott a vonat, majd tovább Erdélyen, Brassón keresztül, a Kárpátokon át egészen Foksány városáig. Ebben a városban – ahol, mint megtudtam, az első világháborúban sok magyar hadifogoly élt – több tízezres létszámú nagy láger volt. Alig vártuk, hogy onnan kikerüljünk. Nyáron voltunk ott, nem tudtunk aludni, sok volt a poloska. Ha kiengedtek bennünket az udvarra, a szél sodorta a homokot, tele lettünk homokkal, piszokkal. Napokon keresztül szó sem volt pihenésről.

És azután megint az ismeretlenségbe.

A teljes ismeretlenségbe. Arra nagyon vigyáztak, hogy még csak véletlenül sem tudjuk meg, hol járunk. Általában éjszaka ment a vonat. Aki már tudott olvasni cirill betűket, hogy az állomás nevét kiolvassa, az se látott semmit. Emberekkel sem találkoztunk. Fogalmunk sem volt, hol vagyunk. Ez az út kb. nyolc napig tartott. Elég sokat megállt napközben a vonat, és ott vesztegeltünk különböző állomásokon. De olyan helyen állt meg, hogy nem tudtuk az állomás nevét kiolvasni.

Egyfajta várakozás töltötte be valamennyiüknek szívét. Jó lenne már valahol letáborozni. Mindegy, hogy hol, csak már ne utazzunk.

Amíg kinn voltunk, fogolyvonaton utazásra többször is sor került, utoljára, amikor hazautaztunk. Nagyon nehéz volt ezt elviselni, aki nem próbálta, nem is sejtí. Alig vártuk, hogy kirakjanak bennünket.

Szót ejtettünk arról, hogy az összezártság, a nagy meleg, a vízhiány ingerülté tett a fogságban. Sikerült valamilyen mértékben összekovácsolódnia a társaságnak, vagy széthullott a nehézségek miatt?

Nagyon összekovácsolódtunk. Különböző korúak voltunk együtt. Nem mindenki volt olyan fiatal mint társaim, voltak idősebbek 50 évig felfelé. Ezek nehezen tudtak összemelegedni, de két-három nap után eltűnt minden különbség. Mindenki bajtárs volt, mindenki segíteni akart a másoknak, és elviseltük egymást.

Nyolc nap után, mikor megérkeztek az első állomásra, milyen volt az?

Nem tudtuk, hol vagyunk. Azt láttuk, hogy ez orosz terület, egészen szegényes vidék. Falusi házak voltak ezek, még talán annak sem lehetett minősíteni. Kiszálltunk a vonatból. Ilyenkor, akár a kiszállásnál, akár a beszállásnál is az örök roppant idegesek voltak. Ordítottak, kiabáltak, néha még a levegőbe is löttek, ütöttek, püföltek. Gondolták, így féken tudják tartani az embereket, a tömeget. Ők sem szóltak semmit, hogy hol vagyunk. Kiszálltunk egy faluban, és egy kis vonatba ültettek fel bennünket, helyes kis vonat volt. Végül egy tőzegtelepen álltunk meg, itt volt a munkánk, az otthonunk egészen a nyár végéig.

Milyen volt a napirend?

Elég korán kellett kelni. Két hatalmas sındarab volt felfüggesztve, melyet kalapáccsal ütögették reggel, mikor ébresztő volt. Ezt az acélhangot meg lehetett hallani az egész lágerben. Hosszú idő telt el, amíg az ember, illetve az egész láger rendbe tette magát, s indulunk a reggeli zupáért, mert nem tejeskávét kaptunk, hanem vagy feketekávét vagy az ún. zupát. Ez egy vékony, híg, köménymagos leves. Elkészültünk a reggelizéssel, utána mindenki tudta, hogy hová fog menni aznap dolgozni. Az egyes brigádok felálltak, s mikor rendben volt a létszám, indulás, kifelé a munkahelyre.

Ezek a brigádok azon a terepen azonosak voltak, vagy közben változtak?

Változott a helyzet, voltak akik kidőlték a munkából, voltak akiket szándékosan odahoztak közénk. Nem volt stabil a brigád helyzete. Említettem, hogy a németekkel együtt voltunk: orosz fogságban vagyunk, német rabságban – mondtuk. Mit jelentett ez? A brigadérosok, tehát a brigádok fogoly-parancsnokai általában németek voltak, és ők természetesen a németeknek kedveztek. A magyar mindenhol a végére maradt, a munkánál a nehezét, élelemosztásnál a gyengébbet kapta. Szóval éreztették velünk a különbséget.

Volt-e a tábornak ellenőrzése?

Igen, évenként volt néhány ellenőrzés. Főleg egészségügyi ellenőrzés. Úgy hívták ezt: „komisszió”. Általában Moszkvából jött a komisszió, a gulag központból. Szétnéztek, szemtől-szembe figyelték a foglyokat. Nézték, milyen erőben vannak, milyen a felszerelésük. Erről akartak tájékozódni. Jó volt, hogy volt ez a komisszió, meglátszott a láger vezetőségén – ez azt jelentette, hogy izgulnak. Holnap jön a komisszió, mondták, vigyázzunk! Így a láger vezetőségének is volt valami függősége, nemcsak nekünk.

Mi az, ami motiválta a foglyokat, hogy az előírt feladatot becsülettel elvégezzék? Volt-e valami jutalmazás vagy büntetés, ha a feladatot nem végezték el?

Ez a kérdés valóban fennállott: hogyan dolgozzunk mi ott, ahol semmi joguk sincs bennünket dolgoztatni. De mindig volt egy legfőbb elv: mindenki haza akart kerülni. Nem tudni mikor, milyen állapotban, honnan, de egyszer mégis haza akarunk kerülni. Megmondták nekünk, ha nem fogunk dolgozni, nem fognak minket hazaszállítani. Ez volt a legkomolyabb ijesztgetés. Nekünk most nem volt más megoldás, amíg haza nem kerülünk, ezt átvesszeljük valahogy – gondoltuk. Ami a munkát illeti, a magyar embernek az a tulajdonsága: ha már dolgozni kell, akkor becsületesen dolgozom. Ez előbb-utóbb ott is igaznak bizonyult. Annyira, hogy azok a bizonyos normák úgy felszaladtak, hogy ezt az orosz munkások nagyon helytelenítették. Azt mondták, ti csak most vagytok itt néhány hónapig, de nekünk itt kell maradni és igen nagy követelményt támasztanak majd velünk szemben is.

Megszabott volt, hogy egy nap hány órát szabad dolgoztatni?

Az embereket osztályozták fizikai kondíció szempontjából: ki, milyen fizikummal rendelkezik. Ezt is a komisszió, az orvosi bizottság végezte el. Az 1-es számú csoport a legerősebb munkát végezhetette. A nyolc órát mindenképpen végig kellett dolgozniok, de sokszor tíz óra lett belőle. A 2-es gyöngébb fizikumúak más brigádba kerültek, könnyebb munkát végezhettek. Nem is beszélve a 3-asokról, ők legtöbbször a lágeren belül otthon dolgoztak, takarítottak stb.

Ezenkívül volt még két osztályzat: az ún. o.k. és a legutolsó a disztrófia. Az o.k. azt jelentette, hogy nem szabad őket munkára fogni, mert gyenge fizikumúak voltak, vagy valami szerzett betegségük volt. Őket tulajdonképpen lágeren belüli munkán dolgoztatták: cipészműhely, szabóműhely, borbélyműhely stb. A lágervezető megtalálta a módját, hogy mindenki munkát kapjon. A disztrófiások nemcsak végelgyengülésben voltak, hanem szervi betegséget is hordoztak: szív, tüdő stb. Őket még táplálni is jobban kellett, és dolgoztatni nem volt szabad.

Árpád atya milyen besorolást kapott?

Én sokáig a 2-esben voltam, részben mert fiatal lévén nem akartak a nehéz munkások közé vinni, és az egészségem rendben volt. Az utolsó évben jelentkeztek bizonyos egészségügyi problémák, és leminősítettek, – ennek hosszú története van –, o.k.-ás lettem. Papírt is adtak róla – „ist o.k. geschrieben” –, és akkor már csak lágeren belül használtak.

Az első állomás volt a tőzegtelep, mivel több lágerben is kellett dolgozni. Milyen munkát kellett itt végezni?

A tőzeg kitermelés először könnyű munkának látszik, de valójában azért nehéz. Ásóval, kapával kellett végezni. A talajt vízzel árasztották el, majd téglafarmájú darabokat kellett kiánsni és prizmákba rakni. Ezt állandóan csinálni nem volt könnyű. A másik munkatípus: hétrét görnyedve forgatni ezeket a téglákat, hogy száradjanak. Egész nap forgatni kellett a tőzeget. A harmadik a vagonírozás. Mikor már eléggé ki volt száradva, vagonba kellett rakni. Kosarakkal kellett rohángálni, cipelni a tőzeget. Ez is fárasztó volt.

A következő lágerben mi volt a feladatuk?

Az erdőirtás, ez másfél évig tartott. Földbe bemélyített bunkerekben laktunk, melynek csak a felső egyharmada emelkedett ki a talajból. Ez részben jó volt, mert könnyebb volt a fűtés, de a talajvíz sokszor feltört, és majdnem hogy vízben kellett fekdünnünk. A talajvizet nem tudták eltávolítani. Az elhelyezés nagyon nehéz volt és gyötrelmes.

A fakitermelés sokkal nehezebb munka volt, mint a tőzegtelepen. Általában fenyőfákat kellett kivágni, vagy nyírfákat: vágni a fát, legallyazni, a gallyakat ismét felválni megfelelő hosszra, ezeket összerakni és szállítani, vagyis a kitermelt fát kocsira, autóra kellett rakni. Ha érkezett tehervonat, azt meg kellett raknunk tűzifával. Mindezt a napi munkán kívül, kifáradtan. Ettől szinte reszkettünk, mert órákig eltartott. Ez nehezebb volt, mint az egész napi munka.

Mit tettek a fogva tartók, hogy megfelelő kondíciójuk legyen a foglyoknak, tehát tudják ezt a nehéz fizikai munkát végezni?

Megfelelő kalóriát kellett volna kapnunk ételben, italban. De ők ezt nem tették. Talán nem is tudták volna megvalósítani, hisz az a bizonyos káposztaleves, amit mindennap kaptunk, nem sok kalóriát jelentett. Ami egyáltalán kalóriát jelentett: a napi kenyéradag, és a cukor. A napi kenyéradag hivatalosan 470 gramm, legtöbbször még rátettek 20 dkg-ot az ún. nehéz munka miatt, így 67 dkg kenyéret kaptunk egy napra. De orosz kenyéret. Ha én most lemegyek az üzletbe és veszek 67 dkg „veknis” kenyéret és megpróbálom, meg tudnám-e enni, – hát nem tudnám. Az orosz kenyér sokkal súlyosabb. Téglalakú, és olyan tésztából készítve, mely nehéz, ragacsos. Azonban megjegyzem, ennél finomabbat sohasem ettem, mint este, munka után, a napi kenyéradagot szépen feldolgozva. Olyan jó volt, olyan nagyszerű! Tehát ez adta a legkomolyabb kalóriát. Minden nap kaptunk egy csapott kanállal kristálycukrot is. Nevetséges, de nekünk nagyon sokat jelentett.

Ez volt a száraz koszt, amit kaptunk. Néha egy-két konzerv is besikerült, de nagyon ritkán. A három étkezés: reggel legtöbbször zupa – köménymagos leves –, délben a káposztaleves, este pedig volt teaféle, a csája, s ehhez jött a kenyér és a cukor.

Volt-e esetleg olyan törekvés, hogy a hosszú hónapok munkája során elfáradt foglyok kondícióját növeljék? Esetleg szüneteltették munkájukat?

Igen, a „fogolytartó társaság” – akik a fogolytáborokat irányították, ez a Gulag – előtt két megoldás állt, vagy hazaszállítják a legyengült embert, vagy pedig megpróbálják felhizlalni. Ott döbrentünk rá, hogy vannak olyan lágerek is, melyek nem mások, mint hizlalólágerek. Kivá-

logatták, kiket irányítanak oda, és ott már nem kellett dolgozni, legfeljebb a lágerben kellett rendben tartani az épületeket. Sokkal erősebb kosztot adtak, közben hetenként volt orvosi vizsgálat. Így sok ember nyerte vissza a régi kondícióját, s aztán visszakerült a régi lágerbe.

Soha nem lehetett tudni, hogy mikor érkezik el az a pillanat, amikor haza lehet jutni. Mit mondtak, mikor kérdezősködtek: „mikor megyünk haza”?

Az oroszok rájöttek arra, hogy a fogoly legfőbb vágya, hogy hazakerüljön, és ezt felhasználták pszichológiai módszerként. Négy évet töltöttem kinn, de már a harmadik évben bevetették a jelszót: „szkorá domój” – nemsokára haza. Hát csak néztük, mit akarnak ezzel? Ők meg is mondták, csak dolgozzatok, dolgozzatok, ügyis eljő az ideje nemsokára, hogy hazakerültek. El lehet képzelni, mennyire hittünk ennek, vagy mennyire nem, – hát nem hittünk. Olyan sokszor becsaptak! Annyit hazudtak! Az egyik orosz parancsnokot elneveztük cigánynak, „a cigány” – folyton hazudott. De ezt el kellett viselni. Már nem volt hitelük nekik, a lágerparancsnoknak sem.

Rájöttek arra, hogy ezeket a foglyokat csak egy dologgal lehet „édesgetni”, – azzal, hogy „szkorá domój”. Még olyasmit is tettek az egyik lágerben, hogy a láger bejáratánál összerakták a vonat konyháját, tehát az üstöt, mindent, ami egy fogolyszállító vonatban szükséges. Mi ott mentünk el mindennap ki-be, nekünk mindennap látnunk kellett. Néztük és még jobban fájt a szívünk: jaj de jó lenne, ha már ebben főznék nekünk az akármilyen zupát.

Természetesen a legtöbb helyen a lágerparancsnok sem tudta, hogy a rábizott foglyok mikor kerülnek el onnan. Mikor lesz a váltás. Ez központosítva volt. Nagyon jól meg volt szervezve. A Gulagról sok mindent írnak, de tagadhatatlan, hogy óriási szervezet volt, nagyon jól szervezett valami. Ha a megfelelő parancsnokságon elhatározták, hogy ezek az emberek már nagyon le vannak gyöngülve, akkor vagy egy hizlaló láger, vagy hazavinni őket.

Majd kezdték könnyebbé tenni az egész légkört. Elkezdtek fizetést adni. Persze ez csak arra volt elég, hogy néhány kiló kenyeret vegyünk. Rubelben fizettek. Bevezették a szabadságolást, a fogoly egy évben egy hetet szabadságon tölthetett. Az csinált, amit akart, persze csak a lágeren belül. Levezésre volt lehetőség: írhattunk haza, mondjuk három hónaponként egyszer, néhány sort, mert ügyis ellenőrizték. És jöhetett otthonról levél. El lehetett képzelni, mit jelentett ez a foglyoknak. Így fokozatosan enyhült a helyzet, és a szigorúság sem volt már akkora. Éreztük, hogy itt történni fog valami.

Mikor érkezett el az a pillanat, mikor bejelentették, hogy hazamehetnek?

Többször mondogatták, hogy nemsokára jön a hazamenetel ideje. 1948 októberében már éreztették velünk, hogy közeledik ez a nap. Pontosan december 6-án történt, hogy a napiparancsban – mert katonás szervezet voltunk, napiparancsot kaptunk – a lágerparancsnok felolvasta: „Foglyok, német katonák, magyar katonák, közeledik az idő, hogy ti hazakerültök.” Volt még egy szép kis szöveg is: „Más Magyarországot fogtok találni, mint amit elhagytatok: ez már a nép Magyarországa. Ne felejtsetek el, hogy amikor már ti szabadok lesztek és utána eljöttök ide

vissza szétnézni, akkor egészen másképpen fogadunk titeket.” Ezután felolvasták a névsort, mert volt ám névsor, komolyan vezették a személyi adatokat, és azt mondták, hogy a következő napon, december 7-én, kiosztják a ruhákat – új ruhákat kaptunk –, és vonattal Moszkva mellé Mozsajszkba szállítanak. Ez meg is történt.

A hazaút is olyan hosszúnak tűnt, mint amikor a lágerbe utaztak.

Azért volt csak olyan hosszú, mert alig vártuk, hogy hazaérjünk. Mozsajszk azért volt érdekes láger, mert azt a németek építették a 2. világháború végén, ahol orosz foglyokat tartottak. Orosz foglyok építették a lágert német parancsnokság alatt. Nagyon jó elrendezésű láger volt, itt már nem kellett dolgozni, és nagyon – hogy úgy mondjam – „kedvesek”, emberségesek voltak hozzánk. Egyszer csak hallottuk, hogy holnap már itt lesz a vonat, csak föl kell szerelni: konyha kell, az ablakokat rendbe kell tenni – december volt, tél –, és akkor indulhatunk is hazafelé. Az út már nem olyan volt mint kifelé, nem vigyáztak arra, megtudjuk-e, merre járunk. Már nézegethettük az egész útvonalon, olvashattuk a városneveket az állomáson, akkor már nagyjából a cirill betűket is ismertük. Tudtuk merre járunk: Szmolenszken át a Kárpátok felé. Ha megállt a vonat az állomáson, szabad volt kikiabálni: messze van-e még a Kárpátok? és így tovább. Egyre közelebb, közelebb haladtunk. Sokkal könnyebb volt hazafelé jönni, mint kifelé. Az ellátás is jobb volt.

Eddig nem említettem a lelki vonatkozásait a fogságnak. Nagyon nehéz volt elviselni, hogy négy év alatt egyetlen egy szentmise, szentgyónás, szentáldozás sem volt. Nem tudtunk összejönni olyan helyen, ahol imádkozhattunk volna, hiszen ateista világban éltünk. Karácsony felé közeledtünk és elhatároztuk, hogy mi pedig a vagonokban énekelni fogunk karácsonyi éneket. Hozzá is fogtunk. Állj! Megállt a vonat, jöttek az örök és megmondták, hogy énekelni egyáltalán nem szabad, nem csak karácsonyi énekeket. Nem szabad tudni kik vannak a vagonokban. Ez fájdalmas volt, még karácsonyi énekeket sem lehet énekelni. Máramarosszigeten kivagoníroztak bennünket.

Közben volt még egy eset, mikor a határra érkeztünk, a Hármas-Tisza partján megállt a vonat, mindenkinek ki kellett szállni a vagonokból csomaggal együtt. Névsort olvastak, s így mehettünk sorban vissza, ki-ki a helyére. Volt ott talán három ember, akinek nevét kifelejtették a névsorból, és nem jöhetett velünk, visszavitték. Pedig csak tévedés volt az egész.

Megérkezve Máramarosszigetre egy nagyon bájos eset történt. Egy régi, még monarchiabeli laktanyába mentünk, a temetőn keresztül ment a gyalog út a vasútállomásról. Mikor a vonatunk megállt a vasútállomáson, egy néni kiabált: Józsikám, Józsikám! Itt vagy-e? – Volt köztünk egy Jóska, úgy hívták Solymos József, igazgatótanító volt a foglalkozása. Az ő nagymamája volt ez néni. Odament hozzá, – hát itt van, nagymama? – Józsikám, megjöttél, éreztem, hogy te most jönni fogsz. – Egyéb-ként minden vonathoz kiment. Sírtak szegények, sokáig nem beszélhettek egymással, mert még nem voltunk szabadok. – Egy filmre való eset.

Bekísértek a laktanyába. 24-én a karácsonyi estét

a sötétben azzal töltöttük, hogy egymást kérdeztük: Mi lesz, ha haza megyünk? Mit fogsz kezdeni odahaza? Érdekes téma volt. Mondta ki-ki a magáét: Én a régi mesterségemet folytatom, én nem bánom akármilyen lesz, csak otthon legyek.

Még Máramarosszigetről valamit: ott volt egy kormánybiztos, aki felolvasott egy újabb napi parancsot. Ebben az volt, hogy az új, demokratikus Magyarországra érkezünk haza, és tudnunk kell, milyen véleményt mondunk mi arról, hogyan bántak velünk a Szovjetunióban a „munkánk” alatt. Figyelmeztetés volt: Nem szabad elmondani. Annyira ravaszul csinálták, hogy amikor kiszálltunk az orosz fogolyszállítóból, mindenkinek alá kellett írni egy ívet: „Nagyon hálásak vagyunk az ott töltött időért. Megkaptunk mindent, amire szükségünk volt. Jól bántak velünk.” – Persze, ha nem írjuk alá, akkor ezt helyettünk megcsinálták volna.

Itt nem voltunk sokáig, talán három napig. Mindenki kapott egy levelezőlapot, és megírhatta haza szüleinek,

hogy útban van hazafelé, hogy ne érje őket váratlanul az érkezésünk. Ez volt az első konkrét értesítés, bár két héttel azután érkezett meg, mint én magam.

Máramarosszigetről már magyar tehervonaton szállítottak Debrecenbe, a debreceni Pavilon-laktanyába. Ez óriási területen fekszik, nagyon sok ember elfér benne. Csak foglyok voltak itt, katonaság nem volt. „Írásbeli feladatokat” kaptunk, mindenkiről tudni akartak két dolgot: milyen volt az életük a kiszállítás előtt, mi volt a mestersége, volt-e birtoka, földjének nagysága, volt-e háza, mik voltak a családi körülményei. Ezeket mind felírták, s utána meg kellett mondani, mivel akar az ember otthon foglalkozni. Ezt már a magyar rendőrség csinálta, nem az oroszok.

Két rendőr kikísért Debrecenben a pályaudvarra és felraktak a vonatra. Búcsút mondtunk egymásnak. Vége volt.

Folytatjuk.

Demeter László (1951)

Síkfőkúti öreg tölgyfa...

Síkfőkúti öreg tölgyfa...
Sokat ültem én alatta,
Énekelve, tábortűznél,
Boldogabban mindenkinél.
Lobbant a láng minden este,
Cserkészfiúk ülték körbe.
Zengett a dal, szólt a nóta...
De sok év telt el azóta!
Elszálltak a gyermekévek,
Felnőttek új nemzedékek,
Változott a világ, élet,
Talán jobb is, rosszabb is lett...

Ma is él az öreg tölgyfa,
Csobog forrás is alatta,
S mellette a domboldalon
Nóta hangzik minden nyáron.
Fiatalok és öregek
Itt szívesen énekelnek;
Összejönnek hívó szóra
Énekes találkozóra,
És hirdetik diadallal:
Szébb az élet vidám dallal!

Ha bánat ül a lelkenem
Csak ide kell menekednem,
Jólesik itt panaszkodni,
Vagy megértőn mosolyogni,
Hitvitákon, politikán,
A világnak ezer baján...
S a vénséges öreg tölgyfa
Mint egy kedves, szép matróna
Nem tolakszik, nem zavar,
Árnyékával betakar,
Fölém hajol, dúdolgat,
Becézget és elringat...

Tarts ki még te öreg tölgyfa!
Szükség van még árnyékodra.
Csodálattal tekintünk rád.
S élvezzük dús lombkoronád.
Ne keseregj hát sorsodon,
Az elmúlt véres évszázadon,
És hogy el kell még viselned
Elszennyezett környezetet.
Az esztelen életirtást,
Elvetemült harácsolást,
Az emberi kapzsiságot,
Az önpusztító rossz világot...

Abba kéne ezt már hagyni,
Tisztább léghőrt teremteni
Cseperedő unokáknak
És halódó vén tölgyfáknak,
Mert bizony a teremtésben
Testvérek vagyunk a létben:
Valahogyan egy a sorsunk,
Együtt élünk s együtt halunk.
De öregeken is megrokkanna,
Ám a léthez ragaszkodva
Küzdenünk kell végóránkig,
Gyökér s körömszakadtáig...

Ne add fel hát, öreg tölgyfa!
Bízzuk sorsunk utódokra;
Magjainkból lesz új élet.
Örök forgás a természet.
Búcsúzzunk hát e világtól
És készüljünk igazából
Egy egészen más életre,
S talán fordított szerepre;
Te lehetnél ember fia,
Én meg lennék sudár tölgyfa,
S nem hullunk le, mint a levél,
Mert szellemünk örökké él!
Él bennünk a lélekerő...
Így rendelte a Teremtő.

Szomolya, 2006. január

A magyarországi ciszterciek üldözése a kommunista diktatúra idején

Részlet dr. Czike János OCist a Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium 2008–2009 évkönyvében (54–55 o.) megjelent írásából.

Mint ismeretes, Magyarországon 1948 júniusa és 1989. október 23-a között kommunista diktatúra volt a megszálló csapatok támogatásával. A kommunisták már az 1945-ös választások után is próbálkoztak támadásokat indítani a szerzetesrendek ellen. A diktatúra 1948 júniusa után bontakozott ki a maga teljességében, az MKP (Magyar Kommunista Párt) és a Szociáldemokrata Párt „egyesülése”-kor. Az ekkor több szakaszban megindult és folyamatosan tartó egyházüldözés már kezdetben különös élel irányult a szerzetesrendek ellen, ezek között a Ciszterci Rend Zirci Apátsága ellen, hiszen akkor köztudott volt, hogy a kommunista állam és az egyház közötti tárgyalásokon tanúsított bátor magatartása miatt Rákosi Mátyás pártfőtítkárr különös ellenszenvvel viseltetett Endrédy Kálmán Vendel apát urunk iránt.

A diktatúra jogállam mezében tetszelgett, bár kezdettől fogva nélkülözött minden legitimitást. (1956. november 4-től dátumszerűen meghatározhatóan is!) Az csupán a rossz lelkiismeret jele volt, hogy a diktatúra mániákusan igyekezett bizonygatni legitimitását, sőt azt kényszer alkalmazásával is elismertetni. Kádár János pártfőtítkárnak 1977. június 9-én VI. Pál pápánál történt látogatása is ezt a célt szolgálta.

Volt tehát „országgyűlés”, sőt „választások” is voltak (egy párt között lehetett „választani”). Volt „alkotmány” – az 1949. évi XX. törvény, ami a dicstelen „sztálini alkotmány” szolgálai utánzataként jelent meg, voltak „törvények” és „állami szervek”, még „igazságszolgáltatás” is, tehát minden úgy nézett ki, mint egy jogállamban.

Az más kérdés, hogy minden államgépezet – még a legitimitással nem rendelkező is – ellát olyan állami feladatokat, amelyeknél az állampolgárok konszenzusát lehet védelmezni a közérdek javára mindaddig, amíg az nem diktatúrát gyakorló illegitim hatalom érdekét szolgálja igazságtalanul! Így pl. a bíróságok működése is legitimitást nyer, kivéve, ha az az önkény érdekét szolgálja.

Mi, akik tanultunk marxizmus-leninizmust, ismertük V. I. Lenin bírálatát a polgári demokratikus államról, ahol „mindent a színpalak mögött döntenek el”. Ez viszont valóság volt a diktatúra hatalomgyakorlását illetően, hiszen itt a mindenható PÁRT akaratát hajtották végre az állami szervek (csak persze ezt a pártot nem választotta meg senki sem a demokratikus választásokon...).

Azt is tudnunk kell, hogy a marxista-leninista ideológia eltorzította a jog fogalmát is. Szerintük a tárgyi jog nem más, mint az osztályuralom fenntartásának eszköze. Így a büntetőjogot is csak eszköznek tekintették, hogy megvalósíthassák uralmukat és félreállíthassák azokat, akiket ellenségeknek tekintettek. Az már további kérdés, hogy a saját maguk által alkotott vagy az átvett „jog”-ot sem tartották tiszteletben, és saját „törvény”-eiket is gátlás nélkül sértették meg.

A szerzetesrendeket kevés kivétellel feloszlatták. A ködösítést szolgálta az 1950. évi 34. sz. törvényerejű rendelet, amely az „Egyes szerzetesrendek működési engedélyéről” szól, nem említve az engedélyezettek között a legtöbb szerzetesrendet, így a Ciszterci Rend Zirci Apátságát sem. Csak a „szigorúan titkos” büntető ítéletekben írtak arról (nem is álmódva, hogy egyszer fény derül gaztetteikre), hogy pl. a Zirci Apátságot is feloszlatták. (Lásd: Budapesti Fővárosi Bíróság T. B. XVI. 9264/1961 sz., „SZIGORÚAN TITKOS” jelzésű ítélet indoklását:

„Az 1950–51. években kormányzatunk egyes vallási jellegű szervezetek FELOSZLATÁSÁT határozta el, melynek indoka az volt, hogy e szervezetek a vallás gyakorlása és hitbuzgalmi tevékenység ürügye alatt valójában a népi demokratikus államrend ellen folytatták felforgató tevékenységüket. Így került feloszlátásra a cisztercita (sic!) szerzetesrend, mely a Horthy fasizmus alatt igen komoly társadalmi és gazdasági befolyással bírt.”

Az így feloszlátott szerzetesrendek további működése, létezése – nyilvánvaló, hogy a diktatúra nem oszlatott fel jogszerűen egyetlen szerzetesrendet sem, mint ahogy nem is létesíthetett) – nemcsak irritálta a diktatúrát, hanem büntetőjogi és azon kívüli eszközökkel is üldözte azokat, így a Zirci Apátságot is. Elsősorban az előjárókkal számolt le! Ha megtartották volna saját törvényeiket, akkor legfeljebb az egyesületi joggal való visszaélés miatt lehetett volna eljárniuk azokkal a szerzetesekkel szemben, akik nem vették figyelembe a diktatúrának az emberi alapjogokat sértő intézkedéseit, a „feloszlátást”. Csakhogy ilyen módon legfeljebb pár hónap börtönbüntetést lehetett volna kiszabni a legsúlyosabb esetekben is. Ez pedig nem volt elég a diktatúra számára! Ezért kellett – amint 1989 után divat-szóvá lett – ún. „koncepció pereket” konstruálni és így üldözni „törvényesen” a szerzeteseket.

Ráczy István Perbárt rendtársunk egyéni gyűjtése alapján (1983. november 17.) rendtársainkat a diktatúra idején a következő üldözések érték (a rendtársak kora szerinti felsorolásban):

<i>Endrédy Vendel</i> apátúr	börtönbüntetés	1950. okt. 29-től – 1956. nov. 1-jéig és 1957. márc. 2-től. – szept. 14-ig.
<i>Baranyai Jusztin</i>	börtönbüntetés	1948. dec.-tól – 1956. febr.-ig.
<i>Hagyó-Kovács Gyula</i>	börtönbüntetés	1950. nov. 9-től – 1956. nov. 1-jéig és 1957. máj. 13-tól – aug. 23-ig.
<i>Mészáros Gellért</i>	internálás	1945-ben.
<i>Barta Lénárd</i>	börtönbüntetés	1953. jan. 4-től – 1956. okt. 27-ig.
<i>Papp Kelemen</i>	börtönbüntetés	1953-ban.
<i>Palos Bernardin dr.</i>	internálás	1945-ben,
	börtönbüntetés	1961. febr. 6-tól – 1963. márc. 22-ig.
<i>Ágoston Julián dr.</i>	internálás	1951. május 21. (23?)-tól – 1952. dec. 24-ig.*
<i>Kukoda Miklós</i>	internálás	1953. márc. 27-től – 1954. jan. 15-ig.
<i>Molnár Nivárd</i>	börtönbüntetés	1950. nov.-tól – 1953. szept.-ig.
<i>Halász Piusz dr.</i>	börtönbüntetés	1961. febr. 6-tól – 1963. márc. 22-ig és 1965. jan.-tól – 1968. márc. 8-ig.
<i>'Sigmond Lóránt</i>	börtönbüntetés	1961. máj.-tól – 1963. ápr.-ig.
<i>Golenszky Kandid dr.</i>	letartóztatás	1961-ben.
<i>Fehér Tamás</i>	internálás	1947-ben.
<i>Losonczy Timót</i>	börtönbüntetés	1950. okt. 29-től – 1954. szept.-ig.
<i>Merényi Engelbert</i>	börtönbüntetés	1961. máj.-tól – 1963. márc. 22-ig.
<i>Vastagh Teobald</i>	letartóztatás	1961. febr. 6-tól – 1962. febr. 7-ig.
<i>Éber Alán dr.</i>	internálás	1958-tól – 1959-ig.
<i>Hervay Levente</i>	börtönbüntetés	1961. febr. 6-tól – 1963. márc. 22-ig.
<i>Ács Kajetán</i>	internálás	1954. ápr. 5-től – aug. 5-ig.
<i>Lékai Anyos</i>	börtönbüntetés	1950. szept.-tól – 1956. okt. 27-ig.
<i>Barlay Szabolcs dr.</i>	internálás	1958-ban.
	börtönbüntetés	1961. febr. 6-tól – 1963. márc. 22-ig.
<i>Takács László</i>	internálás	1950-től – 1951-ig.
<i>Rónay Detre</i>	börtönbüntetés	1961. febr. 6-tól – 1963. márc. 22-ig.
<i>Kassa László</i>	börtönbüntetés	1952. aug.-tól – 1956. okt. 27-ig.
<i>Hölvényi Olaf dr.</i>	internálás	1950-től – 1951-ig és
	börtönbüntetés	1952. aug.17-től – 1956. aug.-ig.
<i>Rác Pelbárt</i>	börtönbüntetés	1953. márc. 27-től – 1956. júl. 3-ig.
<i>Horpácsi Illés</i>	börtönbüntetés	1955. jún. 30-tól – 1956. nov.1-jéig és 1962-től – 1964. máj.-ig.
<i>Urbán Gusztáv</i>	börtönbüntetés	1953. aug.-tól – 1955. febr.-ig.
<i>Kelety Géza</i>	börtönbüntetés	1955. febr.-tól – 1956. okt. 27-ig és 1957. jún. 20-tól – 1958. jan. 2-ig.
<i>Forgó Mike</i>	internálás	1950. júl.-tól – 1953. okt.-ig.
<i>Wöllner Ferenc</i>	internálás	1955. dec.-tól – 1956. aug.-ig és 1957. aug.-ban.
<i>Trimmer Iván</i>	internálás	1954. ápr. 5-től – 1955. máj.-ig és 1958. szept.-ben.
<i>Kis Horváth Paszkál</i>	börtönbüntetés	1950. szept.-tól – 1954. szept.-ig.
<i>Katona Farkas</i>	börtönbüntetés	1950. szept.-tól – 1954. júl.-ig.
<i>Bácskai Ottmár</i>	börtönbüntetés	1952. szept.-tól – 1955. nov.-ig.
<i>Petkó Tarján</i>	börtönbüntetés	1950. szept.-tól – 1954. júl.-ig.
<i>Alsászy Botond</i>	börtönbüntetés	1957. dec. 11-től – 1958. okt. 4-ig és 1961. ápr. 29-től – 1963. szept. 27-ig.
<i>Biczó Emmerám</i>	börtönbüntetés	1950. okt.-tól – 1954. júl.-ig.
<i>Hegedűs Albin</i>	börtönbüntetés	1950. okt.-tól – 1954. júl.-ig.
<i>Aszalós Kont</i>	börtönbüntetés	1957. szept.-tól – 1958. febr.-ig és 1961. jún. 7-től – 1964. szept.-ig.
<i>Bán Elizeus</i>	börtönbüntetés	1950. szept.-tól – 1954. júl.-ig.
<i>Haraszti Xavér</i>	börtönbüntetés	1950. szept.-tól – 1954. nov.-ig.
<i>Rosdy Ágoston</i>	börtönbüntetés	1960. febr. 8-tól – 1961. ápr.1-jéig.

* Módosítva Á. J. önéletrajza alapján – a szerk.

EZ TÖRTÉNT A GÁRDONYIBAN A 2009/10-ES TANÉVBEN

VENI SANCTE-TŐL KARÁCSONYIG ...

SZEPTEMBER

1. **Veni Sancte** – ünnepi szentmise a bazilikában, amelyet Soós Tamás atya mutatott be. A záró áldás után Gyetvai Bianka 10.K osztályos tanuló Babits Mihály Ha nem vagy ellenállás című versét mondta el. Majd dr. Pisákné Balogh Éva igazgató tanévnyitó beszéde következett. Felemelő és megható volt, hogy Kaslik Józsefné, nyugdíjas pedagógus leánya, Kaslik Gabi nevét viselő alapítványt tett. (Edit nevű leánya az iskolánkban érettségizett 1987-ben, s tragikus hirtelenséggel hunyt el 2004 februárjában apjával és testvérével autóbalesetben.) A jutalmazott tanuló felsőfokú tanulmánya idején havonta 10 000 forintnyi ösztöndíjat kap. Az első ösztöndíjas a tavasszal végzett Barta Viktória lett, aki ettől a tanévtől joghallgató az ELTÉ-n.
- 4–18. **Utazás Angliába.** Örsiné Mohl Szilvia tanárnő vezetésével három szaktanár kíséretében a 10.A, 10.C és 10.K osztályból 58 tanuló az osztályfőnökeikkel az angliai Broadstairs város Kent School iskolájában kéthetes angol nyelvi gyakorlaton vett részt.
8. **„Virágos Egerért, szép környezetért 2009”** Eger város által kiírt versenyben intézményünk kertje „Arany”-minősítést kapott, mivel már ötödször nyerte el a „Minta intézmény kert” kítüntetető címet.
21. **A „Lengyel szeptember”** program keretében e napon városunkban a lengyel napot tartottunk. Emléktáblát avattunk az Érsek utcában a volt lengyel iskola falán, koszorúztunk a Kisasszony temetőben, és megnyitottuk a Katyn kiállítást. E program részeként iskolánkba villámlátogatást tett a budapesti lengyel nagykövetség és Przemysl város önkormányzatának küldöttsége.

OKTÓBER

3. **Katolikus Ifjúsági Találkozó.** A nagymarosi ifjúsági találkozón iskolánk kb. 23 tanulója vett részt Köböl Zsolt nevelési igazgatóhelyettes úr vezetésével és két tanárnő kíséretében.
5. **Karitás gyűlés.** Iskolánkban már 6 éve működik a Szent Bernát Karitás Csoport. A csoport elsődleges célja, hogy segítse iskolánk hátrányosabb helyzetű diákjait. A karitás gyűlés végén még egy élménybeszámolót is meghallgathattunk 2 diáktársunktól, akik szüleikkel együtt nyár elején Erdélyben jártak, ahová az iskola által gyűjtött ruhákat és játékokat vitték ki a Bőjte Csaba atya által vezetett gyermekmentő hálózat egyik intézményébe
11. **Lénárt János-émléktúra a Bükkben.** Ebben a tanévben diákjaink és tanárjaink közül összesen 76-an vettek részt az évtizedes múltira visszatekintő versenyen, melyet a Megyei Természetbarát Szövetség szervezett. A 3–5 fős csapatoknak 13 km-es 400 m-es szintemelkedéssel nehezített pályán kellett végig menniük, és az 5 állomáson a természetvédelemről, a Bükk flórájáról és faunájáról készített kérdésekre kellett válaszolniuk. A magas részvétel ellenére szerényebb helyezések születtek.
18. **Gárdonyis diák első helyezése országos versenyen.** 2009. október 16–18-án Sátoraljaújhelyen rendezték meg a 37. „Édes anyanyelvünk” nyelvhasználati verseny országos döntőjét. Az idei rendezvényt különlegessé tette az, hogy 2009-ben ünnepeljük Kazinczy Ferenc születésének 250. évfordulóját. Heves megyét gimnáziumi kategóriában iskolánk 13.K osztályos tanulója, Taray Bianka képviselte. Felkészítő tanára Ballagóné Csernyák Éva tanárnő volt. A versenyen a megyei válogatók 1. és 2. helyezettjei vehettek részt. Taray Bianka a nemes vetélkedésen kimagasló teljesítményt mutatott, így elnyerte a fődíjat: Sátoraljaújhely város plakettjét. A díj ünnepélyes átadására Széphalmon a Kazincy-mauzóleum előtt került sor.
21. **Fogadalomtétel.** 5. és 9. évfolyamos diákok ünnepélyes fogadalomtétele volt a bazilikában. Polikárp zirci főapát úr köszöntötte iskolánk új ciszterci diákjait. A szentmise után dr. Molnár Miklós a Diákszövetség ü.v. elnöke jutalmat adott át Jakab Nikoletta 12.A osztályos tanulónak azért a munkájáért, amelyben feldolgozta iskolánk államosításának történetét.
Ezen a napon volt az új tornacsarnok felavatása is.

NOVEMBER

11. **Népművészeti vetélkedő.** Immár harmadik alkalommal tartottunk népművészeti vetélkedőt a város kollégiumai között, az idén a palóc népviselet, rítus és folklór témakörben.
13. **Gárdonyi-nap.** Gárdonyi Géza halálának 87. évfordulóján az iskolarádiós megemlékezést Tóthné Török Anna tanárnő készítette. Az iskolánk magyar munkaközössége által szervezett Gárdonyi-vetélkedőre 18

csapat jelentkezett Eger és környéke általános iskoláiból. A zsűri tagjai között köszönhetjük *Jókai Anna* írónt és *Valaczka András* tankönyvíró.

27. **Bemutakozó műsora** volt az 5. és a 9. osztályosoknak a díszteremben, és ismerkedési bált rendeztek a kollégium ebédlőjében.

DECEMBER

3. **Mikulás** Ezen a napon délután a 11.E osztály tanulói egy kis színdarabbal kedveskedtek az iskolai dolgozók gyermekeinek.
7. **Internetes konferenciát** tartottunk a lengyel program részeként a przemysli testvériskolánkkal. E programban résztvevő diákok bemutatkoztak egymásnak, és a karácsonyi népszokásokról tartottak néhány mondatos előadásokat.
A székesfehérvári Szent István Ciszterci Gimnázium vendéggátéka iskolánkban. A *Sem kő, sem habarcs* című két felvonásos színművet *Ferenczy Noémi* tanárnő írta és rendezte Szent Ferenc életéről.
11. **Koszorúzás** az iskolánk előtti téren az 1956. december 12-i egri sortűz áldozatainak emlékére rendezett ünnepségen.
17. **Lelki nap** a 12. évfolyam osztályai számára, amelyen megtekintették a kollégista tanulók táncjátékát Szent Erzsébetről. A művet *Kelemenné Oravecz Julianna* és *Salamné Szilágyi Júlia* nevelőnők rendezték. A diákok meghallgatták *dr. Rass Csaba* atya előadásait.

17-én karácsonyi koncert a Szent Bernát templomban

18. **Lelki nap a Gárdonyiban** Az idei lelki napon már az új tornateremben is voltak programok: a felső szinten a 12. A, B, és E osztály kapott helyet. Itt hallgatták meg *Szabó József* atyának, az Egri Érseki Hittudományi Főiskola spirituálisának előadását. A tornaterem alsó szintjén *Soós Tamás* atya, iskolánk lelki vezetője beszélt a 11. évfolyam diákjainak. A 10. évfolyamosok a díszteremben kaptak helyet, ők *Hugyecz János* atyával töltötték a lelki napot.
Már hagyomány, hogy az 5., 6. és 7. évfolyamos kislányok a Segítő Szűz Mária Főiskolai Leánykollégium szerzeteseivel és néhány diákkal együtt készülhettek a karácsonyra a fizikai előadóban. A kollégium diákjai gitáros énekekkel teremtették meg a nap ünnepi hangulatát.
A 8. és 9. évfolyamos tanulók a Bartakovits Béla Művelődési Házban *Demkó Balázs* görög katolikus lelkész előadásán vehettek részt.
18. **Gombavató.**
19. **Koncert a Dobó téren.** Iskolánk kamarakórusa advent 4. vasárnapján – a nagy hidegben –, mikor *dr. Ternyák Csaba* érsek atya meggyújtotta az adventi koszorún az utolsó gyertyát, *Bisztriczki Zoltán* tanár úr vezetésével karácsonyi dalokból összeállított rövid koncertet adott elő.

„EZ TÖRTÉNT A GÁRDONYIBAN” oldalait az iskolában havonta megjelenő (**MAG – Mindennapok A Gárdonyiban**) internetes diákújságból állítottuk össze *Kovács Ottó* tanár úr szíves közreműködésével.

Az iskola életéről részletesebb beszámoló az iskola honlapján
– <http://www.gardonyi-eger.sulinet.hu> - AKTUALITÁSOK, INFORMÁCIÓK, *linken* – olvasható.

A mi művészeink...

Tilless Béla 1943-ban iratkozott be a Szent Bernát gimnáziumba, ahol államosításig öt esztendő telt. A háború utáni évek a család számára egyre súlyosabb megpróbáltatásokat jelentettek, végül mint magántanuló érettségizett.

Életéről és munkásságáról a 2008-ban megjelent, alkotásait bemutató reprezentatív kiállítású kötetben olvashatunk „*Vonzódások és történések*” címmel:

Kozmosz – sorozat: In memoriam Tscheligi Lajos
(1994–2007); olaj, vászon 90x160 cm

szet szabadságában, a minden materializmus fölötti értékekben való hitet, és a szakmai felkészültség alapjait adta át nekem.

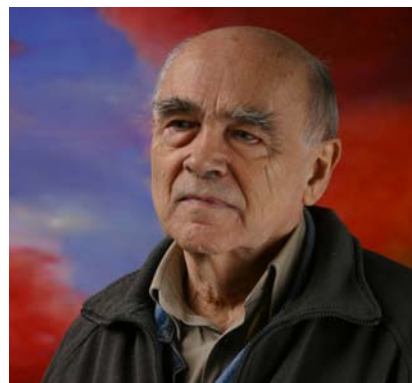
18 éves koromban tudtam, hogy mi akarok lenni...

1950-ben apámat két év börtönre ítélték – valós oka az volt, hogy a Barankovics párt választási megbízottjaként leleplezte a „kék cédulás” családfenntartásra kényszerített a helyzet, az építőiparban dolgoztam Bervában és Sirokon. Aztán 2 évre katona lettem, „dombelhárító” (munkaszolgálatos), majd Nagy Imre idején utásznak helyeztek át bennünket. Leszerelés után Budapesten (fizikai munka mellett) Szetiványi Lajos szakkörében tanultam.

Egerbe visszatérve a kollektív műteremben kaptam lehetőséget rajzolásra, festésre. 1959-ben Pécsen volt az első országos kiállítás, melyen részt vettem. – 1962-től 20 évig Debrecenben éltem. 1969–80. években az. Egyetem Galéria művészeti vezetője voltam.

Kozmosz – sorozat: Csillagvirágok
(1994–2007); olaj, vászon 100x100 cm

Szüleimen kívül két ember volt mellettem azokban a fontos pillanatokban amikor formát kezdtem öltetni. Az első Ágoston Julián, osztályfőnököm, aki a szellemi nyitottságra, a tisztességre és a valódi értékek megkülönböztetésére adott példát.

A második Tscheligi Lajos festőművész, aki a művé-

Kettős-spirál-mobil
alumínium+elktromotor, 100 cm

Böszörményi – makett
fa, 75 cm

1965-ben volt az első egyéni kiállításom Budapesten a Mednyánszky teremben, Máig 45 egyéni kiállításom volt, az utolsó a Karinthy Szalonban

1975-ben felállítottam az ország első köztéri mobilját Debrecenben. Ezen felül 14 egyéb köztéri munkát készítettem (Budapest, Miskolc, Nyíregyháza, Hajdúszoboszló, Szolnok, stb.)

1982 és '89 között Nyíregyházán éltem, 1989-től Budapesten.

Munkáságomban csaknem 20 éven át a szobrászat dominált, amíg közel 15 éve rám tört a színészség és az új dimenziók iránti vonzódás. Azóta ismét rendszeresen festek. Mindeközben cikkeket írtam/írok a kollégák munkáiról.

A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségében megalakítottuk az Interdiszciplináris Szakosztályt, melynek vezetője lettem: az épített környezet köztéri vizuális arculatának problémáiról 8 éve rendezünk konferenciákat.

2008-ban két társammal elkészítettük Pécs vizuális arculatának koncepciótervét.

Feleségem, aki előadóművész és magyartanár, valamint hat gyermekem meglepő türelemmel viseli azt a periférikus létezését, amely ma a nem-kommersz művésznek kijut.

Egyébként Szihalmón születtem 1932. december 19-én. Magyarországon.

AZ IGAZI OSZTÁLYHARC

Annak idején a negyvenes években mi még ún. nyolcosztályos gimnáziumba jártunk. – Harmadikosok voltunk, 52-en egy osztályban és dr. Ágoston Julián volt az osztályfőnökünk.

Őszi esős idő volt és így a szünetben nem mehettünk ki a nagyudvarra (a primusz volt a felsősöké, a nagyudvar az alsósöké), emiatt minden alsós osztály a folyosón sürgött-forgott.

Hogy hogyan történt, azt már itt a földön nem fogjuk megtudni, de az biztos, hogy a másik osztályból az egyik negyedikes visszaüött. – No erre aztán elindult a haddelhadd. Pillanatok alatt egymásnak veselkedtünk, csattantak a pofonok, a gyomorszájasok, rúgtuk, vágtuk, ütöttük egymást, ahogy csak bírtuk.

Voltak erős fiúk az osztályunkban: *Tóth Andor* (alias Pocsék, a későbbi testnevelő tanár), *Marczis Demeter* (alias Döme, a későbbi operaénekes), *Jéger Karcsi* (akiből később a Jóisten papot faragott) és – nem utolsó sorban – *Szabó Aladár* (a későbbi országos vízipólós válogatott). – Mindezek ellenére a másik osztályból *Besznyák Pista* (alias Szibe, a későbbi orvosprofesszor) vezette csapat a tornász *Hajnády* testvérekkel, *Schultheisz Zolival* (a későbbi egyetemi professzorral) szép lassan felülkerekedtek, és mire jöttek az ügyeletes felsősök, addigra már beszorítottak bennünket az osztályterembe. Ránk csukták az ajtót, mi pedig odabent dúltunk-fúltunk mérgünkben, de a játszmánknak így keserű szájjal vége szakadt... – gondoltuk.

Aznap az osztályfőnök úr nem volt otthon, így mi befejezettnek hittük az esetet. De jött a másnap reggel,

amikor Ő rendkívüli osztályfőnöki órát hirdetett meg.

Nyílt az ajtó, berepült a fekete kalap, majd sietve jött Ő, és felült a katedrára.

– Hallottam mit csináltatok, tudok mindent! – kezdte az osztályfőnöki órát nagyon kemény hangon.

– Álljanak ide, akik tegnap hiányoztak! – Ketten oldalra álltak.

– Álljanak ide azok, akik az osztályteremben maradtak! Ketten-hárman oda álltak.

– Álljanak ide azok, akik a folyosón csak nézték, de nem verekedtek! Ez már nehezebben ment, de azért egy-kettő oda állt.

– Nos akkor most pedig akik részt vettek a verekezésben, azok mind ideálljanak! Odaálltunk, mondván, lesz ami lesz.

És ekkor Osztályfőnök úr az ő bőséges szókincsével elkezdte a dorgálást: Hogy mit képzeltek, kik vagytok ti, hogy a mi iskolánkban ilyet mertek tenni! – Mi lenne, ha a nagyok is ezt csinálnák! Így rombolni az iskola hírnevét a városban! stb. stb.

Nem tartott sokáig, de ez a fejmosás rosszabb volt, mint a tegnapi két pofon.

Majd felállt, a szúrós fekete szemével végigmért bennünket, és befejezésül azt mondta:

Különben pedig szégyelljétek magatokat, hogy kikaptatok, legyőztek benneteket!!!

– Ezzel kiment az osztályból.

Emlékezésül szeretett Osztályfőnök Úrra
Bogdán Kálmán
Dr. Ágoston Julián osztályából

Az új tornacsarnok a díszburkolattal ellátott nagyudvar felől

Ünnepség a díszteremben (a volt rajzterem)

A felsőszint (Kép: T. Pesty Ágnes tanárnő)

ELKÉSZÜLT!

Két évvel ezelőtt indult a gimnázium új kétszintes tornacsarnokának építése. A kiegészítő helyiségekkel is ellátott épület ünnepélyes átadása 2009. október 21-én volt.

Az ünnepség a második emeleti díszteremben kezdődött, ahol megjelent dr. Ternyák Csaba egri érsek, dr. Mauro Esteva Alsina generális apát, dr. Zakar Ferenc Polikárp zirci főapát, Habis László, Eger város polgármestere, a megyei és városi közoktatási iroda vezetői és munkatársai, a testvér ciszterci iskolák és az egri iskolák igazgatói, a tornaterem építésében közreműködő tervezők és építetők, az iskola tanárai, volt és jelenlegi ciszterci diákok.

Dr. Pisákné Balogh Éva igazgatónő köszöntő szavai után a „kicsik” kórusát majd a kamarazenekart hallhattuk. Deák Máté 11.K-s diák Kerekes Károly atya: Jó életritmus és Varga Júlia 8. D osztályos tanuló Kosztolányi versét szavalta el. Kiss Alma a 13.A-ból Caccini: Ave Maria-ját énekelte el, zongorán kísérte Hajdú Dávid 10.C. A vegyes kar éneke után népi táncosok szatmári táncokat adtak elő. A műsor után az igazgatónő szöveg a tornaterem építéséről:

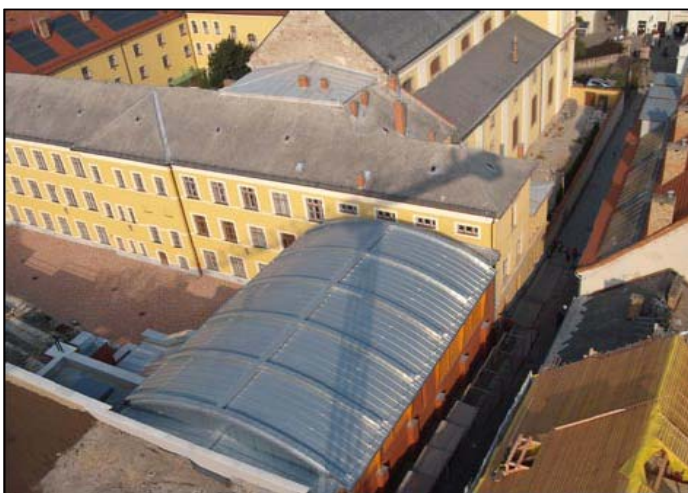
„... A tornaterem építésének szükségessége már több mint harminc évvel ezelőtt megfogalmazódott. Az előző tornatermet több mint 100 évvel ezelőtt építették a ciszterci atyák. S most az iskola újraindítása után 12 évvel ismét a ciszterci atyák építettek egy tornatermet. Ha azt kérdezik hogyan lehetséges ez a mai válságos pénzügyi helyzetben lévő világban. Azt mondhatom Önöknek, hogy keresztény ember számára a válasz egyszerű és világos. Hozzáértéssel, kitartó munkával és hittel, erős hittel. Az építés folyamán meg kellett küzdeni az építészeti hatóságokkal, a műemlékvédelmi hatóságokkal, de meg kell küzdeni a vízzel, a klímával és a helyszűkösséggel. ... Magunkénak valljuk Szent-Györgyi Albert Nobel-díjas tudósunk 1930-ban, Szegeden, az Országos Testnevelési Kongresszuson elmondott szavait: „A sport elsősorban szellemi fogalom. Egy sportcsapat a társadalomnak kicsinyített képe, a mérkőzés az életért való nemes küzdelem szimbóluma. Itt a játék alatt tanítja meg a sport az embert rövid idő alatt a legfontosabb önfeláldozásra, az egyéni érdek teljes alárendelésére, a kitartásra, a tettekre, a gyors elhatározásra, az önálló megítélésre, az abszolút tisztességre és mindenekelőtt a „fair play”, a nemes küzdelem szabályaira Vendégek közül

először dr. Ternyák Csaba egri érsek szöveg a jelenlévőkhez: „Büszke vagyok ebben a pillanatban, hogy egri érsek lehetek, mert olyan dokumentummal gazdagodott a katolikus egyház, amely méltó a büszkeségre. ... Azért tanulunk, dolgozunk, hogy folytassuk az Ő teremtő művét. És ez az alkotás, ami most létre jött, valóban hozzásegít mindannyiunkat ... hogy társai lehetünk a teremtés művében. S ennek az alkotásnak a létrehozói, a ciszterci atyák, az igazgatónő, s mindenki, aki bármit is tett ebben a munkában az Isten munkatársaivá váltak. S ez az ember legnagyobb kitüntetése. ... Nagyon hálásan köszönöm elsősorban igazgatónőnek, mert ő az, aki mindennek a motorja volt. Az Isten éltesse sokáig!”

Szeleczi János, Eger alpolgármestere azt emelte ki beszédében, hogy „... A Gárdonyi Géza Gimnázium Eger város oktatásügyének mindig is erős bástyája volt, és ma is az. Nagyon sok szép sport eredménye van, amelyre nemcsak az

Polikárp főapátúr átvágja a szalagot...

Az iskola a hozzáépült új tornacsarnokkal, felülnézetben

még a plébániát és a rendházat is. Sajnos, Egerben nem épített, pedig egri igazgatóként lett zirci apát. Igaz, Pécsen se volt tornaterem, s ez már a második tornaterem, amit szolgálatom ideje alatt felépült. Pécsnél kénytelen voltam a kiegészítő támogatás 30%-át – nem hosszú ideig – elvenni a többi iskolától. Itt Egerben erre nem került sor, de egy kicsit többel járultunk hozzá, mint Pécsen.

Azt kell tehát mondanom, hogy az egész igazából az igazgatónő kitartása, hozzáértése, munkája és hite. Valahányszor az építésre és Egerre gondoltam, mindig eszembe jutott az Úr Jézus szava, amit egészen más kontextusban mondott: „Asszony, nagy a te hited, s a hiteddel győzni fogsz!”. S mikor egy pillanatban minden megtorpant, akkor is minden egykettőre helyre jött, s íme, itt is van egy gyönyörű tornaterem. Persze van még mit tenni ebben az iskolában is, mert ez az iskola elhanyagolt volt már 48-ban, de 97-ben is, amikor én a városvezetéstől megkaptam. Bevallom, hogy a többi iskolánál nem ijedtem meg, de Egernél megijedtem. De szépen mennek a dolgok. Mindig azt mondom, hogy nekem nem sokat kell jönnöm Egerbe, mert itt minden rendben van.

Ma többször hallottuk a kifejezést: ép testben ép lélek. Ez igaz, de amikor két botomat megfogom, felteszem a kérdést, hogyan is van ez. Én nem tehetek arról, hogy nem ép a test, mert – ha jól emlékszem – 24-szer voltam altatásos operáció alatt, az idén két gerincműtétet volt. A szöveg eredetéről annyit kell tudni, hogy Juvenalis, ókori római költőtől származnak ezek a szavak, de ő másképpen fogalmazott: „Imádkozzunk azért, hogy ép lélek legyen ép testben”. Sok ember nem tehet arról, hogy nem ép a teste, s bár már az orvostudomány előrehaladásával sokat segíthetnek az emberen, de mindent meg kell tenni, hogy egészséges lélek lakozzon az egészséges testben. S ehhez ne feledkezzünk el imádkozni sem. A tornaterem megáldása alatt gondoljunk arra, hogy a test és a lélek egyensúlyát próbáljuk megeremteni, mert sérült ember testi és lelki vonalon bőven van.”

A szalagátvágást a tornaterem megáldása követte, majd a 8.C, a 8.D és a 13.A osztály leánytanulói zenés, táncos műsort adtak elő: először egy igazi amerikai folkot, aztán egy művészi torna, majd pedig RSG-bemutatót, melyet balett követett. Ezeket Kiss Csilla, Bakos Ildikó edzők és Némegy László tanár úr tanította be.

(Az iskola újságban –**Mindennapok A Gárdonyiban**, 2009. október – közölt cikk alapján. Képek uo.)

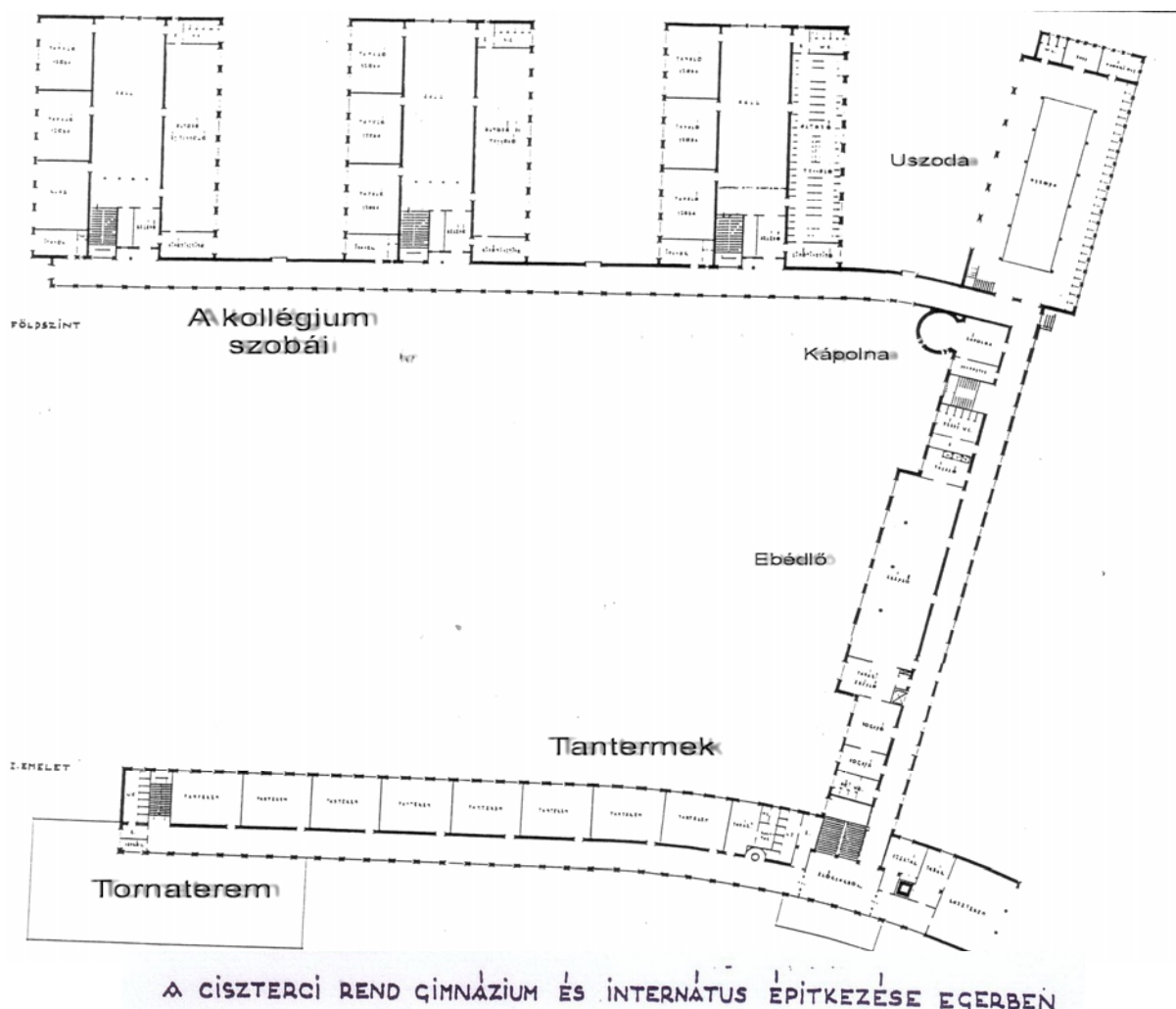
iskola, hanem Eger városa is nagyon büszke lehet. Nagyon rossz körülmények között folyt itt a munka. ... Az egyház most is és újból is bebizonyította, hogy mennyire fontosak számára a fiatalok, hiszen nagyon nagy áldozatot hoztak azért, hogy ez a két tornaterem elkészülhessen. ...

Az iskola valamennyi tanára, dolgozója és tanulói nevében Tóth Eszter 13.A-s tanuló köszönte meg igazgatónő kitartó és fáradtságos munkáját az építés szervezésében. Az ünnepség itt a „Boldogasszony Anyánk” eléneklésével zárult.

Az ünneplők ezután átvonultak a tornacsarnok épületébe, ahol az emeleti tornateremben dr. Zakar Ferenc Polikárp zirci főapátúr a nemzeti színű szalag átvágásával adta át az új létesítményt. Avató beszédében többek között ezeket mondta: „... mint öreg történész kicsit pontosítani szeretném az igazgató asszony szavait, mikor azt mondta, hogy ezt a tornatermet a ciszterci atyák építették. Az igaz, hogy én írtam alá a szerződéseket, ahol az szerepel, hogy az építető a zirci apátság. S az is igaz, hogy az első 100 milliót a zirci apátság adta, de történetesen én nem vettem részt az építésben. Legfeljebb annyiban, hogy próbáltam a lelket tartani mindenkiben, amikor tényleg baj volt. S szabadjon még egy nevet is megemlíteni, akinek érdemei vannak, noha már nincs itt közöttünk: Lékai Jusztin atya, aki április 30-án váratlanul örökre elaludt. Életének utolsó idejében nagyon-nagyon sok időt töltött Egerben, és nagyon határozottan belenyúlt az ügyekbe.

A zirci apátságnak 1948-ig öt gimnáziuma volt Baján, Budán, Egerben, Pécsen és Székesfehérváron. Az I. világháborút követő nehéz időkben Werner Adolf volt a zirci apát, előzőleg egri igazgató és házfőnök, és ő nagyon sokat tett a gimnáziumok fejlődéséért. Megújította a bajai és pécsi iskolát, felépítette a székesfehérvári és budai gimnáziumokat, sőt Budán

Csak terv készült...

A CISZTERCI REND GIMNÁZIUM ÉS INTERNÁTUS ÉPÍTKEZÉSE EGERBEN

A két világháború között a Rend felújította a bajai és pécsi iskoláit, felépítette a székesfehérvári és budai gimnáziumokat, ... Egerre azonban már nem került sor – mondotta Polikárp főapátúr az új tornacsarnok felavatásán.

Ettől függetlenül terv azért még született...

Kismarty-Lechner Kamill építészmérnök, aki 1931-ben a budai Szent Imre gimnáziumban érettségizett, s akivel a Ciszterci Diákszövetség újjáalakulása után kapcsolatba kerültünk, számolt be erről a tervről.

A '90-es évek elején kerestük fel otthonában. Elmondotta, hogy 1939-ben megbízást kapott Vendel apátúrtól (egykori az osztályfőnökétől) Egerben egy új gimnázium és internátus épületének tervezésére. Megmutatta az ötven éve készült tervrajzokat is.

A tervezés idején került kapcsolatba Palos Bernardinnal, iskolánk akkori igazgatójával. Mint elmondotta, Palos előzőleg Amerikában járt, és szóba jöttek ottani tapasztalatai az iskolaépületek funkcionális megoldását illetően. „Rossz tapasztalatait összegezve úgyszólván rákényszerített engem – az építész – arra, hogy a tervezett épületre, mint nevelési eszközre nézzek, azaz: lehetőség szerint érvényesítsem a pedagógiai szempontokat a tervek készítésekor.” – emlékezett diáktársunk. Az elképzelés szerint Egerben német nyelvű gimnázium létesült volna. Ekkortájt már volt angol nyelvű gimnázium Sárospatakon, francia nyelvű Gödöllőn, olasz Pannonhalmán.

Végül is az egri gimnázium építése akkor azért nem valósult meg, mert Vendel apát úr leállította, nehogy a német nyelvű gimnázium kezdeményezése hitleri szimpátiának tűnjön, s kitört a 2. világháború...

A rajzokról annak idején Urbán Gusztáv diáktársunk, akivel együtt kerestük fel a tervezőt, fénymásolatot készített. Az új iskola és a kollégium kétszintes épülete a ciszterciek Hajdú-hegyen levő kertjében, a domborzati viszonyokat figyelembe véve eltolt szintekkel épült volna meg.

Az itt látható az épület egyik szintjének erősen lekicsinyített rajzán az eredeti feliratok nem olvashatók, ezért egy-két lényegesebb épületrész megnevezését feltüntettük.

Kismarty-Lechner Kamill (*Kamzsi*), (1914–2002) Ybl-díjas építészmérnök, ciszterci öregdiáktársunk, számos iskolaépület tervezője, a fentiekről a Köznevelés 1994. évi 24. számában megjelent „Hogyan építsünk iskolát?” c. interjújában is megemlékezett.

KÖZÖS EMLÉKEZÉS ÁGOSTON JULIÁNRA

Molnár József diáktársunk festménye a színpadon

Az öregdiákok

Kilián István emlékezik osztályfőnökére

2009. szeptember 30-án, születésének 100. évfordulóján emlékünnepelet tartott a Gárdonyi Gimnázium és a Diák-szövetség az iskola dísztermében. Az első széksorokban az öregdiákok foglaltak helyet, mintegy 30–35-en, nagy számban az utolsó, 1943-ban induló osztályából. Megjelent az 1935–43-as évfolyam több öregdiákja is. Velük kezdte Julián tanári pályáját Egerben, 1936 szeptemberében. Az iskola mai diákjait a 9. évfolyamosok képviselték.

A műsort Kovács Ottóné tanárnő rendezte és állította össze, remek válogatást adva Ágoston tanár úr verseiből és a róla szóló emlékezésekből.

Az Igazgatónő köszöntője után az Irodalmi színpad előadásában hangzott el Ágoston Julián több verse: *Vagyunk még, testvér – Somody Zoltán 10.C; Út vagyok, sikoltás – Varga Júlia 8.D; Mindig útra készen – Mlinkó Péter 8.C; Valse triste – Tóth Eszter 13.A és Prológ – Csizmadia Benedek 6.A* osztályos tanulók nívós előadásában. A versek között *Kilián István* és *Molnár József* egykori tanítványok és *Ágoston Zsolt*, Julián unokaöccsének visszaemlékező írásaiból idézték fel a tanulók Ágoston Julián alakját.

A műsor bevezetőjeként és zárásaként az iskola kamarakórusát hallgattuk meg

A diákok műsora után Kilián István ny. egyetemi tanár diáktársunk, az egykori tanítvány emlékezett osztályfőnökére.

Drága Julián! – Így szokás ez, a halottakkal már csak tegező viszonyban vagyunk. – Itt vagyunk néhányan az osztályodból, az utolsó egri osztályodból. Nagyon sokan nagyon nagy szeretettel emlékezünk Rád. Ez az emlékezés néha fájó, néha örömteli... Ha jól emlékszem utoljára '48-ban, vagy '49-ben láttuk egymást. Akkor téged ebből a gimnáziumból elhelyezett az apátúr Pécsre. Attól kezdve nem láttunk. Egyetlen egyszer azért mégis. Már nős

ember voltam, a '60-as évek közepe tájékán lehetet, amikor hazafelé, Miskolcra tartva álltam a Bartakovics és a Vörösmarty utca sarkán a buszmegállóban. Akkor Te ott voltál, nyilván hazalátogattál. Nagyon-nagyon viselt, nagyon-nagyon öreg, egy kicsit koszos ballonkabátban. Megöleltél, kezét fogtál velem, s akkor bevallottam neked, hogy ugyanazt a pályát választottam magamnak, mint amit Te választottál: magyar-latintanár lettem. Áldjon a Jóisten érte!

Ágoston Julián tényleg rendkívüli egyéniség volt. Azt sugdostam osztálytársaimnak, mikor visszaemlékezéseim egy részét valamelyik diágyerek felolvasta, – „lelőttek” engem. De nem, hiszen Ágoston Juliánról mindig van bőséges mondanivaló. Néhány esztendővel ezelőtt a piliscsabai Katolikus Egyetemen rendeztünk egy történeti konferenciát a ciszterci rendről. Ezen Ágoston Julián munkásságáról beszéltem. Akkor valamire rádöbentem, amire diákkoromban nem is gondoltam: Ágoston Julián fantasztikusan sokat dolgozott. Ezt csak sejtettük. Valahányszor benyitottunk a szobájába, ő mindig az óriási

írógépe előtt ült, és verte a gépet. Szerintem gyorsabban tudott gépelni, mint bármelyik gépirónó. Könyvek halmaza vette körül. Nemcsak költeménye, számtalan tanulmánya, cikke, jelent meg. (Egyszer jó lenne ezek csokorba gyűjteni, és kiadni Ágoston Julián bibliográfiáját. Én már nem vállalkozhatom erre.) Az ország legkülönbözőbb pontjain tartott költői esteket, irodalomtörténeti előadásokat. Nem tudom, az akkori körülmények között hogy' tudott annyit

utazni. Ma persze könnyű, autóval minden helyet gyorsan el lehet érni. Akkor vonattal Egerből Budapestre hat óra volt a menetidő. Juliánnak nagyon ki kellett az idejét számítania.

Soha nem hiányzott óráról. Óráit mindig tisztességesen megtartotta. Nem szeretett késni órájáról. Óra közben „zongorázott” – ő nevezte így ezt a módszert: Fantasztikusan gyorsan kérdezett, és gyorsan kellett reagálni, nyújtottuk a kezünket, ránk mutatott – csodadolgokat tudott belőlünk kiszedni.

Sohasem vezetett osztálynaplót. Nem emlékszem arra, hogy bármelyikünk is tiltakozott volna azért, hogy nem igazságosan adta a félévi vagy év végi osztályzatot. Pontosan tudta, hogy mit tudunk. Magyar óráink mindig izgalmasabbak voltak. Felolvasott egy verset vagy egy prózai szöveget, magyarázott, jegyzetelt a táblára – és mi egyre jobban kezdtük megérteni az irodalmat. – Természetesen Toldiból minden órára egy versszakot is meg kellett tanulnunk. ...

Tandíjat nem fizettem. Állandó „minister” voltam, reggel 6–8 között a sekrestyében. Ha éppen nem kellett ministrálni, akkor rendetlenkedtünk. Ez a világ legtermészetesebb dolga volt. Julián sem csinált ebből problémát. Nagyon szerettem neki ministrálni, kb. 15 perc alatt fejezte be a misét – ezt be kell vallani, mea maxima culpa –, míg mások 30–35 percig. Arra emlékszem, hogy annál az oltárnál misézett, melyet mostanában sikerült felújítani. ...

Az egyik évben az iskolai karácsonyi vásáron megpillanthattuk verses kötetét, a FEKETE REMETESÉGEM-et, amely 1938-ban Egerben jelent meg. A címlapon izmos félmeztelen férjialak korbáccsal veri magát. Tervezője a gimnázium egykori híres rajztanára, Ócsvár Géza volt. Ha azt kérdeznék ma tőlem, ilyen fekete remete volt Ágoston Julián? Ő egy e világon élő, a világot tökéletesen ismerő, az embereket nagyon-nagyon szerető ember volt, ember maradt is és biztosra veszem, hogy ma is az...

Az ünnepség zárásaként dr. Pisákné Balogh Éva igazgatónő megköszönte a szervezők sikeres munkáját, az előadók nívós szereplését, s kifejezte reményét, hogy a mai iskola diákjai is olyan hálás szeretettel emlékeznek majd a tanáraikra, mint ahogy azt itt tapasztalhatták. (A képeket Kovács Ottó tanár úr készítette.)

* * *

Mindketten 100 éve születtek

„Párhuzamos életrajzok” – mindkettejüket üldözték a hovartartozása miatt.

Ágoston Julián és Radnóti Miklós is 1909-ben születtek. Amíg Julián a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem magyar-latin szakán, Radnóti a szegedi Ferenc József Tudományegyetem francia-magyar szakán szerzett diplomát. 1934-ben doktori értekezésüket mindketten Kaffka Margitról írták: (Radnóci [Radnóti] Miklós: K. M. művészi fejlődése. Doktori értekezés. Szeged 1934, M. Irodalomtörténeti Int. 104 p. – Ágoston Julián: K. M. Budapest 1934. »Kiadáért felel a szerző« 163 p.)

Radnótinak ekkor már több kötete jelent meg, Ágoston Juliánnak első kötetére még várni kellett – a Fekete Remeteségem csak 1938-ban látott napvilágot.

Figyelemre méltó, ahogyan Schöplín Aladár (1872–1950) irodalomtörténész, a Nyugat neves kritikusa ír könyveikről, és igencsak biztatón.

SCHÖPFLIN ALADÁR: KAFFKA MARGITRÓL (Részlet)

Nyugat 1935. 1. sz.

Csaknem egyidejűleg két kis könyv jelent meg Kaffka Margitról Mind a kettő fiatal, a huszadik éven nemrég átlépett ember munkája, doktori disszertáció. Az egyiket Radnóti Miklós írta, aki mint lírikus már bizonyos figyelemben részesült, a másíknak szerzője, Ágoston Julián ezzel az írásával lép először a nyilvánosság elé. Egyetemenk a háborút közvetlenül megelőző másfél évtized irodalmát úgy látszik már irodalomtörténeti tárgyalásra alkalmas anyagnak tekintik; ismételen akad a kezünkbe egy-egy részletét tárgyaló doktori értekezés.

A kettő közül Radnóti fölényesebben, hűvösebben nyúl Kaffka Margit élete munkájához és tárgyilagosabban, nyilvánvalóbb tudományos módszerrel bírálja, míg Ágoston nem titkolja, hogy szeretet és elragadtatás vezette a témához, fiatalosabban és melegebben tárgyalja, kis naivságaiban is kedvesen áradó svádával. Érdekes, hogy aki mint költő is bevált már, szárazabban szól. A Kaffkáról szóló elég sovány irodalmat mind feldolgozza bőséges idézeteiben, úgy hogy szövegének jó harmadrésze idézet. Ágoston is bizonyára ismeri ezt az irodalmat, de nem idézget; a saját ötleteit mondja, tekintet nélkül arra, hogy neki jutottak-e először eszébe. Tárgyalása részletesezőbb, nem csak elemzi Kaffka Margit művészetét, hanem ismerteti is, szempontjait a művekből veszi, nem mint Radnóti, egy adott esztétikai álláspontból; monografiát akar adni, nem kritikai esszayt. A két könyv két különböző módszert jelent – a maga nemében mind a kettő érdemes kis munka, biztató kezdése fiatal embereknek.

* * *

„Egy életmű első és utolsó sorai”

Ágoston Julián első verse nyomtatásban az aradi Vasárnap 1930. júl. 20-i számában *Zalay Zoltán* aláírásával jelent meg.

SÍRNAK A MÉLYEK

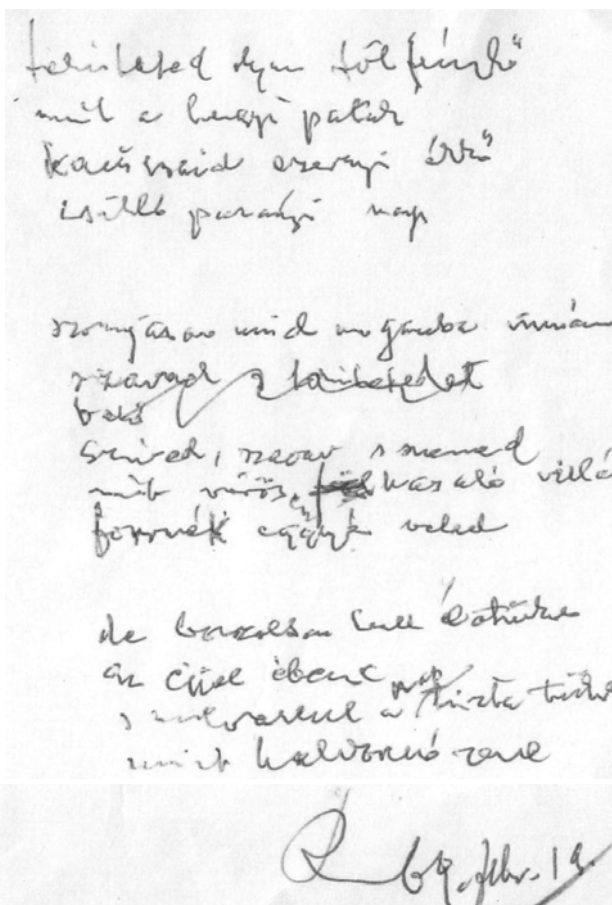
Tudjátok-e mi az, ha sírnak a mélyek;
mikor minden zokog, minden sírásra áll:
szád, szemed és szíved s békét sosem talál
benned az a gyötrött, agyongyötört lélek?

Tudjátok-e mi az, ha sírnak a mélyek;
mikor a férfi sír, bár könnye nem csorog,
mikor elszáll a dal, lányok, tüzes borok
s keserű akkorddal hörög fel az ének?

Tudjátok-e mi az, ha sírnak a mélyek;
mikor belül minden verőfény elrepül,
csak a bánat sötét madara hegedül
csontodon s remegve nekivágsz az éjnek?...

Utolsó versei Budapesten, a XIX. kerületi Álmos utcában születtek, ahol életének utolsó hónapjaiban, 1968. dec. 7-től 1969. márc. 16-ig élt betegen. Ápolója, feltehetően 1992 után adta át hagyatékát dr. Kerekes Károlynak, az akkori zirci apátnak.

Az alábbi versének kézírata is e hagyatékban található. (A kézirat néha nehezen olvasható.)

[TEKINTETED OLYAN FÖLFÉNYLŐ...]

tekinteted olyan fölfénylő
mint a hegyi patak
karcsú kezeid ezernyi ékkő
csilló parányi nap

szomjasan mind magamba innám
szíved, szavad s szemed
mint vörösen hasadó villám
formék egygé veled

de vonszoltan hull életünkre
az éjjel ébene
s megvakul a nap tiszta tükre
mint haldokló zene

1969. febr. 19.

Orandum est ut sit mens sana in corpore sano

A TESTNEVELÉSRŐL... I. rész

„Arra kell törekedni, hogy ép testben ép lélek legyen.” – parafrázálta Juvenalist Polikárp főapátúr az új tornacsarnok felavatásakor. „A testi nevelés jelentősége alapvető a teljes értékű ember kialakulásában, de nem tekinthető öncélú tevékenységnek a nevelésben” – olvashatjuk a '40-es években megjelent Évkönyvünkben. A ciszterci iskolákban mindig is törekedtek a lélek és test nevelésének összhangjára. Az avatásakor elhangzott igazgatói beszéd is hasonló elvekről szólt.

A tornacsarnok felavatásának ünnepe irányította figyelmünket az iskolánkban folyó testnevelés történetének felkutatására. A régi Évkönyveket lapozgatva íródott ez a két részből álló összeállítás, mely a XIX. század közepétől az első világháború végéig, majd pedig a '20-as évektől iskolánk államosításáig eltelt időkről szól.

A „tanuló ifjúság egészségi állapotának gondozását” Mária Terézia 1777-ben kiadott tanügyi rendelete, a *Ratio Educationis* is fontosnak tartotta, azonban a testgyakorlás vagy ahogy a Ratio mondja „a játék” még a rendkívüli tárgyak között sem található.

A „testgyakorlatnak” Egerben két módja divott: a labdajáték és az úszás – írja Nagy Béni Az Egri főgimnázium története című értekezésében. – Játékhelyül a rend majorkertje szolgált, ahol a tanulóira valamelyik tanár felügyelt. A fürdés az érseki fürdőben csoportosan történt; itt a pedellus örködött.

Az 1850-ben a gimnáziumi oktatást szabályozó *Organisationsentwurf* a testgyakorlást „gymnastika” néven már a tantárgyak, az ún. rendkívüli tárgyak közé sorolja. Az egri gimnázium az országban az elsők között teremtette meg testnevelésnek, mint nem kötelező tantárgy oktatásának lehetőségét. Erről számol be Bély Miklós A gimnáziumi testnevelés múltja c. (Bp. 1940) könyvében.

1854-ben Juhász Norbert igazgató Villax Ferdinánd zirci apát hozzájárulásával tervbe vette, hogy ha alkalmas tanítóra talál, a rendkívüli tárgyak közé felveszi a tornát is – írja Kassuba Domokos igazgató Az egri gimnázium c. értekezésében, az 1894–95. évi Értesítőben. – Két esztendeig hiába járt „tornatanító” után; egészen idegent nem akart felfogadni, magyar ember pedig akkori időben nem adta még rá a fejét a tornamesterségre. 1856 tavaszán jelentkezett végre egy Gyöngyösről Egerbe letelepedett táncmester, *Buraky Ferenc*, aki kész volt a tornaiskola felállítására. „Kétséges volt, hogy a tornázást, mint egészen új »tantárgyat«, minő szemmel nézi majd a közönség, meglehet, hogy a szülők legnagyobb része csak hiába való ruha-rontó játéknak nézi.” Ezért Juhász igazgató a megyefőnök és a polgármester segítségét is kérte tervei megvalósításához. Mindketten erkölcsi támogatásuk mellett anyagi segítyt is ígértek. Végül is megállapodtak abban, hogy a gimnáziumi tanulók beíratási díjának egyharmadát ezentúl a gimnasztika fenntartására fordítják. Ebből az összegből Juhász Norbert a gimnáziumhoz közel fekvő Rózsa-utcában egy üres házhelyet bérelt ki évi 40 pengő forintért és felszerelte „nyári testgyakorló intézet”-nek. Később a „705 m²-es udvarhelyet” a rend költségén megvették és a felszerelésre is fokozatosan jelentős összeget költöttek. Habár a torna szabadtéren folyt, a végzett tornafeladatok leírásából arra következtethetünk, hogy a szertornához szükséges felszerelések is rendelkezésre álltak. (Annak idején a Szent József Internátus – Foglár – kertjében is szabad téren volt felszerelve a korlát, gyűrű, lengő hinta.) Buraky a tanév utolsó három hónapjában külön-külön heti 3 órában tanította a Rózsa utcában az alsóbb és felsőbb osztályosokat, mintegy hetven tanulót. (Ebben az évben a tanulók létszáma év végén 320 volt.) A kezdet reményen felül sikerült, s ezzel a tornázás ügye biztosítva lett. Juhász igazgató gondoskodott arról, hogy a július 28-i vizsgálat mennél díszesebb és nagyobb közönség előtt történjen és igazi iskolai ünnep számába menjen. A következő évben már száztizenhatra emelkedett a tornázó tanulók száma, mely a tanári testület buzgólkodása folytán később a háromszázat is meghaladta.

1860-ból származik a tornaórákon részt vevő diákok magatartását előíró szabályzat, mely a mai olvasó számára néhány csemegét is tartalmaz:

1. A gimnasztikában azokon kívül, kiket a tanár segédekül kijelöl, mindenkor csak az illető osztályok növendékei jelennek meg és pedig hétfőn és csütörtökön az I–II-ik osztály, kedden és pénteken a III–IV-ik osztály. szerdán és szombaton az V–VIII-ik osztály. ... 3. Gyakorlat előtt a felsőöltönyök letéttetnek, illetőleg felcseréltetnek, gyakorlat végével ismét felvételnek, úgy a fövegek is. 4. Gimnasztikai öltönyét ki-ki megjelöli s másét senki nem használja. 5. Gyakorlatok alatt lármázni s a dologhoz nem tartozó tárgyakkal foglalkozni tilos. 6. Minden gimnasztikai tanszer csak azon célra használtatik, melyre rendelve van; ... 10. Veszélyek, úgymint fennakadás s maga, vagy mások megsértésének elkerülésére a gimnasztikán mindenki *sarkantyú* nélkül jelenik meg.

1867/68-tól a torna is a kötelező tárgyak sorába jutott. (A VII–VIII. osztályban azonban a ciszterci, egyházmegyei, ferences, minorita és irgalmas papnövendékek felmentést kaptak a torna alól. Ez így volt egészen az 1939/1940-es tanévig.) A testnevelési órákat tornaterem híján azonban csak a nyári hónapokban tarthatták meg.

Hirfűzér.

*(Díszturnászati.) Az egri főgymn. ifjúság tornavizsgálata, díszturnászattal egybekötve, s a helyben állómászó hg. Wasa ezred zenekarának közreműködése mellett, holnap, pénteken, f. jul. hó 30-án délutáni 5 órákor fog, az intézet róza-utcai torna-helyiségében megtartatni. A díszturnászati következő műsorral fog végbemenni: 1. Rendgyakorlatok. 2. Szabad gyakorlatok. 3. Mászási műgyakorlatok szerelvényeken. 4. Műgrások. 5. Erőgyakorlatok. 6. Lenyújtások. 7. Tornászati mesterfogások és óriás-fordulatok a nyújtón. 8. Egyensúly-gyakorlatok a karfán. Melyre az érdekllett. t. közösség, különösen a nevelés-barátai: ezennel tiszteletteljesen meghívotnak.

gondja is a gimnázium és a rendház zsúfoltsága miatt. A rend birtokainak jövedelmét azonban mindig fontosabb feladatokra kellett fordítaniuk. Végül is a tervezett bővítés első lépcsőjeként egy tornaterem építéséről döntöttek. Ennek tervét Szvorényi igazgató által ajánlott Wind István építőmérnök 1886 őszén készítette el. 1887 szeptember elejére készen is állt már a 194 m² területű, iskolai ünnepélyek megtartására is szánt tornaterem, az intézet déli sarkához támaszkodva.

Így hát az 1887/88-es tanévtől már egész évben folyt a „tornázás”. Az Évkönyvekben megtalálhatjuk a tornaórák tanrendjét is osztályokra bontva; pl. az 1889/90 tanév Évkönyvében olvashatjuk a felsősök, az V–VIII. osztályosok számára előírt anyagot:

Rendgyakorlatok. Kanyarodás és fejlődés, műrend-gyakorlatok; összekötési bot-gyakorlatok, támfekvés, vívó és rohamállások, társas gyakorlatok, futás, **Szertornázás** csapatokban: a) *Mászás:* az alsó osztályokban végzett gyakorlatok ismételve és bővíve, versenymászás; b) *Vízirányos lábtó:* az alsó osztályokban végzett gyakorlatok nehezebb alakban; c) *Korlát:* támszökdelés lóballással, szögtámasz-gyakorlatok ülésből, henger, korlátugrás; d) *Nyújtó:* kelepfellendülések, lóballás és függéscsere, mérlegek, forgások és átugrások a zsinogre; e) *Gyűrű-binta:* hintázásközben egyszerű gyakorlatok; f) *Ugrások:* a rohamdeszkán magasan és messzebb akadályokon át, ablakugrás, versenyugrás g) *Ló:* ismétlés, ülécserék, átugrások hosszában, nehezebb kivitellel szabad átugrással, összeköttetések; h) *Bak:* terpesz-ugrás, fordulattal, terpesz-ugrás a zsinogon át, a bak előtt és után; i) gerelyvetés, körhinta, rúdugrás, súlyemelés, birkozás. Labdázás, menetgyakorlatok, távgyaloglás.

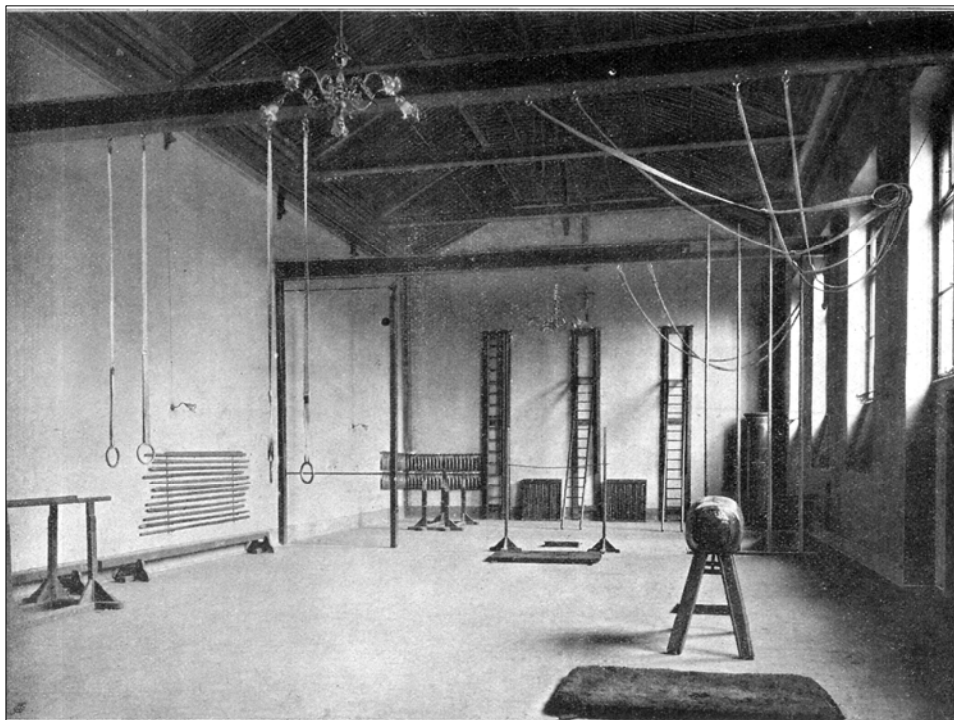
A fentieket olvasva néhány kevésbé ismert kifejezést is találhatunk: Vajon mit jelenthet a „Vízirányos lábtó”? A későbbi években ez „Vízszintes létra”-ra változott. Így már érthető. (Az 1930–40-es években már nem nagyon vettük elő ezt a szert, habár a tornaterem hátsó falán ott függött három létra is.)

Országos tornaversenyen is szerepelt az iskola, mint az 1890/91-es évkönyvben olvashatjuk: „Egészen újdonszerű mozzanata lőn még intézetünk ezévi élményeinek a vall. és közoktatásügyi kir. miniszter úr által »a magyar középiskolai tanulók országos tornaversenye« címen elrendelt s a fővárosban, május 17–18 napjain (pünkösd 1. s 2-od napján) megejtett mérkőzése a nagyszámú budapesti s vidéki középiskolai tornázó növendékségnek. Ledniczky Ipoly r. tan. és Perger Ignác tornamesterük felügyelete alatt máj. 16-án testületileg utazának a fővárosba, az V–VIII. osztból, szülei belegegyezésével vállalkozott ifjak 32-en, és pedig a mérsékelt utazási s élelmezési költségeknek s a tornázóöltözökre tett kiadásoknak is általuk viselt terhével.” A szülők és tanárok értesülvén a tornaverseny kellemetlen oldalairól, 1895-ben a besztercebányai kerületi versenyen csak a főigazgatóság egyenes óhajára vettek részt 23 tanulóval – írja Nagy Béni.

A rendszeres tornaórák mellett az iskolán kívüli sportolási lehetőségeket is támogatta az iskola. Egyéb vonatkozása mellett is érdekes a millennium évi Évkönyvben olvasható beszámoló: „Az intézet ... érintkezésbe lépett a városi korcsolyázó egyesület elnökével, *Dobrányi Lajos albíró úrral* (a három Dobrányi- fivér édesapja), akinek szíves közbenjárására az egyesület választmánya nemcsak azt engedte meg, hogy a tanulók a korcsolyapályát az egész időszakon át 1 frt. kedvezményi díjért használhassák, hanem ezenfelül harminc szegény tanuló számára ingyen jegyet is küldött át az igazgatóságához; ez úton a rendes korcsolyázók száma 165-re emelkedett. A meleg idők beálltával az érseki uszodát hasonlóképp számos tanuló látogatta.”

A század végen indult tantervrevízió elrendelte a kötelező játékdélutánokat, melyet 1909-ig a fiatalabb ciszterci tanárok, majd a testnevelő tanárok – hetente egyszer – vezettek a város által felajánlott területen. A játékokról is plasztikus képet kaphatunk: az alsósoknak – futóméta, körméta, katonásdi, adj király katonát, farkas és bárány, legyintés (?); a felsősöknek – kapos (?), tolvajüző, körméta, hajszólo- és füleslabda, hadakozó... szerepel a programban.

1900/01-ben végre sor kerülhetett az iskola átépítésére. Ennek keretében új rendház és új tornaterem is épült. Az 1887-ben készült tornacsarnok egy része útjában állt a főépület meghosszabbításának, de problémát jelentett, hogy a tágas hátsó udvar (a „nagy-udvar”) esővíze csak egy szűk csatornán át folyhatott el a tornaterem alatt, és ennek alapja a régi épületével együtt lassankint elázott. A gimnázium délnyugati sarka is csakhamar süllyedni és veszedelmesen repedezni kezdett. Ezért az alig 12 éve épült tornatermet lebontották. A mögötte álló magas kődombot egész az Orgonásig levágták, a benne levő tágas borházat is eltávolították s ennek egész területét a tornateremhez használták. Az új 23,48 m hosszú, 9,40 m széles és 8,5 m középmagasságú tornateremben az 1901 szeptemberében kezdődhetett meg az oktatás. „Az átépített új intézetét *Vajda Ödön* apát az új tanév megnyitásának napján óhajtott felszentelni ... Akkor azonban a

Az új tornaterem 1901-ben

Egerben, 30 intézet tanulóinak közreműködésével, 1390 tanulóval. Iskolánk „...a korláton végzett gyakorlatokban min-tacsapattal, az egyéni versenyekben több tanulójjával, továbbá a fűleslabda mérkőzésben is egy csoporttal vett részt”. Tornászaink számos érmet nyertek.

Az elkövetkező idők előjelének tekinthető, hogy 1908/09-es tanévtől kezdve a testnevelés körében a katonai szolgáltra való rendszeres előkészítés is megindult. A fegyverkezelésnek és a céllövésnek, valamint az ezekkel kapcsolatos katonai gyakorlatoknak a tanítását a honvédelmi minisztérium anyagilag és erkölcsileg támogatta. 1908 októberétől a VII–VIII. osztályból jelentkezett hatvan tanuló vett részt a tanfolyamon a honvédkaszárnyában, vagy a gimnázium tornatermében szombat délutánonként. „A tanulók két hetenkint gyutacstöltéssel lőttek célba, s mikor a céllövésben elég jártasak voltak már, éles töltéssel is végeztek lövőgyakorlatot. Két-, három és négyszáz lépés távolságra lőttek, mindegyikre öt-öt lövést téve. ... A katonai oktató Jankovics Tivadar honvédhadnagy volt, négy altiszttel ...”

Az iskolán kívüli, gomba módra szaporodó sportegyesületekben az ifjúság részvételét miniszteri rendeletekkel tiltották. „A nyilvánosság előtt való szereplés szertelen vágya, a túlzásba vitt tréning, a felnőttek között eltöltött idő stb. csak káros hatással lehetett a tanuló testére, lelkére vagy legalább tanulmányaira.” Ezért alakult meg az 1913/14-es tanévben iskolánkban is a *Testgyakorló-kör*, ezen belül pedig a torna-, atlétika- és a játék-szakosztály. A részletesen kidolgozott alapszabályokkal indult Testgyakorló-kör működése azonban a háborús időkben szünetelt, és csak 1920-ban újjjáalakult *Sportkör*ben valósultak meg az eredeti célkitűzések.

Az első világháború előtti időben a gimnázium testnevelésének helyzetéről szól Bély Mihály tornafelügyelő jelentése, melyről Nagy Béni értekezésében olvashatunk. „... A tanítás eredménye példás. A szabadgyakorlatokat túlzott kombináció nélkül, helyesen vezetik. Szertornázás, osztálytornázás, csapattornázás van. Gyakran tartanak tornamenetet, kirándulásokat. Szóval »az ifjúság derék, fegyelmezett magatartást tanúsít, a testgyakorlást lelkesedéssel párosult tanítással és nevelő hatású irányítással eredményesen vezetik.«”

Azután jött az I. világháború. A testgyakorlás, noha a tornaterem katonai kisegítő kórházu- lal szolgált, nem szünetelt; alkalmas időben az intézet udvarán a szabad- és szergyakorlat, az esős és hideg napokon pedig osztálytermekben a „svéd tornázás” folyt. Amikor lehetett, rövidebb-hosszabb katonai menetgyakorlatokat is tartottak. „A katonai menetgyakorlatokat a félnapos kirándulások alkalmával végezték a tanulók; tizenhat kilométer utat tettek meg trombita- és dobszó mellett, szoroson alkalmazkodva a menetegészségügyi utasításhoz, s e hosszú gyaloglások alatt semmiféle bal- eset sem fordult elő.”

Végezetül emlékezzünk meg ennek az időszaknak a testnevelő tanáraitól, akik kezdetben gyakrabban cserélődtek: *Buraky Ferenc* (1856–58), *Klein József* (1858–71), *Tóth Soma* (1871–72), *Gottescha Alajos* (1872–73), *Benedek Gyula* (1873–80), *Chappon Samu* (1885–88), *Perger Ignác* (1880–85 és 1888–1906), *Simcsó József* 1906–1918 között; 1909-től csak az alsó osztályokban, *Breznay Imre* 1909-től 1918-ig, a felső osztályokban.

O. Gy.

király zirci látogatása miatt székhelyéről nem távozhatott; ezért későbbre halasztotta szándékát, 1902 január 6-ára, vízkereszt ünnepére, mikor ős keresztény hagyomány szerint, a házakat megszókták áldani.” – írja *Kassuba Domokos* igazgató.

– Ez a tornacsarnok több mint száz éven át nemcsak a testnevelési célokat szolgálta, itt zajlottak az iskolai ünnepélyek, 1903-tól az ifjúsági színelőadások, zenekari estek, és egyéb rendezvények. A háborús időkben kórházat rendeztek be, a nyári hónapokban a testvér cserkészcsapatok egy-két éjszakát töltöttek itt a kemény padlóra ágyazva...

1907 májusában nagy ifjúsági tornaverseny zajlott

hírek...hírek...hírek...

• MEGJELENT ISKOLÁNK ÉVKÖNYVE fennállásának 320. évében.

Az első oldalon Polikárp főapátúr beköszöntő írását olvashatjuk, mely összefoglalja a mai ciszterci iskola célkitűzéseit:

Én egy olyan ciszterci gimnáziumban érettségiztem, ahol tanáraim döntő többsége zirci szerzetes volt. Ma más a helyzet, innen a kérdés: mi a ciszterci a mai gimnáziumunkban?

Az, hogy az iskola tulajdonosa a Zirci Apátság? Ez egymagában nagyon kevés lenne. Iskolánkat ma az teszi ciszterci iskolává, hogy tanárainkat egy közös feladat, közös látásmód élleti, mely egész munkájukat áthatja.

A munka középpontjában a ránk bízott fiatalok állnak, akiknél irányvonalat és segítséget kell adni a tudás, a világnézet, a kultúra, egyszerűen az egész emberi élet alapvető kérdéseire, ahol a felelősség kérdésétől nem riadnak meg a társadalom, az egyház, az iskola nagy problémáiban. A cél az Isten országának és a diákok képességeinek fejlesztése és előmozdítása. Iskolánk nem csak az értelemet, hanem az egész személyt akarja gazdagítani, megmutatván az összefüggést a tudományok, a művészetek és a keresztény igazságok között, mert miközben a teremtt dolgokra tanítja fiataljainkat, minden igazság és teremtés forrásához, Krisztushoz igyekszik elvezetni őket.

Gimnáziumunk olyan embereket akar képezni, akik képesek lesznek a társadalomban olyan helyeket betölteni, amelyekben tényleg a társadalom javára lesznek. Csak az tud embertársainak segíteni, aki kellőképpen képzett ahhoz, hogy a mai világ problémáit és benne a maga helyét megismerje.

Gimnáziumunk olyan iskola akar lenni, ahol főleg négy pontra vigyázunk:

1. Minden diákunk tapasztalja meg, hogy őt a maga emberi méltóságában értéklik, tisztelik és szeretik.
2. Diákjainkat tanítsuk meg, hogy a közölt tudásanyagokon elgondolkodjanak, azokat elmélyítsék ítélőképességüket növelve.
3. Mindenekelőtt az igazságosságra akarunk mindenkit nevelni.
4. Diákjaink istenkeresését és embertársaink iránti szeretetüket ébren akarjuk tartani és növelni.

Így szeretnénk reményt adni egy nehezen élhető világnak.

„... és mi hetente többször, hol kételkedve, hol bizakodva tekingettünk ki az ablakokból, kémleltük és vitattuk, hogy hol is tart az építkezés... Úgy gondoljuk” – olvashatjuk az Évkönyv elsején –, „hogy iskolánk élete ebben a tanévben a tornaterem körül forgott.” Hál Istennek minden sikerült, az Igazgatónő szervezésében és irányításával végzett nagy munka azóta sikerrel befejeződött, s emellett a nem éppen pedagógiai jellegű munka mellett az iskola eredményes évet zárt.

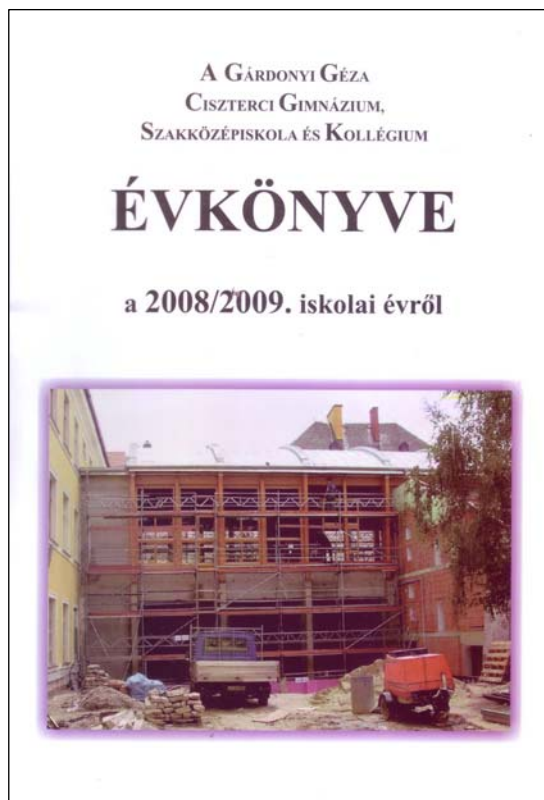
Erről is számot kaphatunk az Évkönyv áttanulmányozásával. Az osztályok tanulmányi előmenetele átlagosan 4,24 volt, mely igencsak szép eredmény! **839** diák **25** osztályban végezte el tanulmányait a 2008/2009-es tanévben. (Érdekes megemlítenünk, hogy ugyanezen falak között száz évvel ezelőtt 442 ciszterci diák végzett – igaz csak 8 osztályban.) A nyolcosztályos évfolyam alsó négy osztályában 163-en jártak, a 7. osztályban (a mi időnkben ez a második osztály) két párhuzamos osztály volt. A 4. osztályban 118 tanuló tett sikeres érettségét. A tanulók 27%-a lakik kollégiumban, bejáró 40% (!), helybeli 33%. Megtalálhatjuk 25 osztály névsorát és egy-egy csoportképet. Az osztályzatokról annyi árulkodik, hogy a kítűnőek vastagbetűsök, a jelesek pedig dőlt betűvel szerepelnek.

Az iskolában 60 állandó, 3 óraadó tanár oktatja, a kollégiumban 7 nevelő tanár segíti a diákokat. Ezenkívül a két intézményben – az iskolában és a kollégiumban – a folyamatos munkát 28 egészségügyi, irodai és technikai dolgozó biztosítja.

Emlékező sorokat olvashatunk *Rácz Pelbárt, Lékai Juszti*n és *Kerekes Károly* ciszterci atyáról, a tanév jelentősebb eseményeiről rövid beszámolókat, sok képpel. Az előző évekhez képest lényegesen vékonyabb, 112 oldalas Évkönyvben már nem olvashatjuk az iskolaévből elhangzott előadások szövegét. (Igaz ezeket az iskola havonta megjelenő, interneten megtalálható újságjában, a MAG-ban megtalálhatjuk.) Sajnáljuk, hogy nem jutott hely a Diák-szövetségünk életéről szóló, elsősorban az érettségi találkozó beszámolókról írt fejezetnek sem.

Mindig örömmel vesszük kézbe ezeket az Évkönyveket, melyek maradandóan örökítik meg a mai ciszterci iskola életét, és szívesen helyezzük „öreg” iskolánk már több mint száz Értesítői mellé. Az impresszumban sajnos nem találjuk a szerkesztők nevét az eddigiekhez hasonló igényességgel és gondossággal készült Évkönyvben.

(O.Gy.)

- **A CISZTERCI REND MAGYARORSZÁGON ÉS KÖZÉP-EURÓPÁBAN** címmel jelent meg a 2005. november 6–7-én rendezett tudományos konferencia anyaga, melyet kötet kiadójának, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karának székhelyén, Piliscsabán mutattak be 2009. október 15-én.

A közel 500 oldalas kötetben 40 tanulmányt olvashatunk. Az igen szerteágazó témákat négy csoportba rendezett össze a kötet szerkesztője *Guítman Barnabás*, aki annak idején a konferencia szervező titkára volt: a ciszterci lelkeségéről, a Rendnek az irodalommal, a művészetekkel való kapcsolatáról, valamint a cisztercieknek az elmúlt 800 év alatti történetéről ill. Kárpát-medence-i szerepéről olvashatunk értekezéseket.

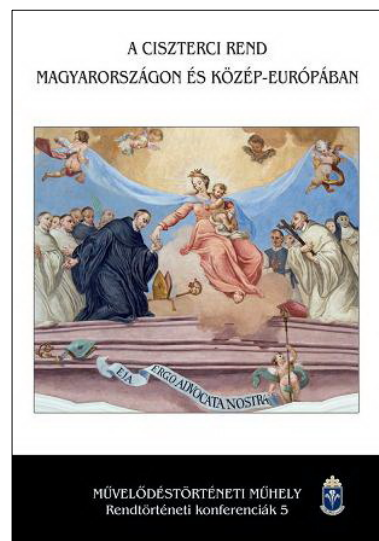
A szerzők között, hál' Istennek, még több ciszterci atya és nővér is szerepel. Olvashatjuk *Badál Ede Álmos*, *Bán Elizeus*, *Hervay F. Levente*, *Lékai Jusztin*, *Mozsgai József Tádé*, *Sulyok Ignác*, *Zakar Ferenc Polikárp*, ciszterci atyák és az akkor még klerikus *Bérczi Bernát* írásait.

Örömmel fedezhetjük fel a szerzők között *Erdős László* és *Kilián István* diáktársainkat, utóbbi a kötet Előszavának is az írója.

Megvásárolható az alábbi helyeken:

Szent Bernát Kegytárgybolt, Zirc

Szent Bonaventura Könyvesbolt, Piliscsaba

- **MOLNÁR JÓZSEF a hűség festője** címmel nyílt ismét kiállítás festőművész diáktársunk műveiből a Budapest XI. kerületi Tető Galériában ez év novemberében. A 87 éves festőművész diáktársunkat köszöntő *Feledy Balázs* művészeti író bemutatta Molnár József munkáinak reprezentatív legújabb, harmadik katalógusát is, melyben

Nyugdijas – 15x9 cm
1963. golyóstoll

60 oldalon műveinek igen nívós reprodukcióit láthatjuk, és művészetének alapos, a teljes életművére kiterjedő értékelését is szemlélhetjük. Néhány kiragadott, jellemző mondat: „... *Nem csak Molnár Józseffel jó tehát együtt lenni, de képeivel is, mert – lehet, hogy ezt életkora teszi? – nem elégedetlen, nem ideges, hanem éppen egyfajta nyugodt, megfontolt magatartásmód jellemzi, amelyhez hozzá tartozik pontos, szinte pedantériát sugárzó viselkedése, a sok évtizedes fővárosi létben is megőrzött izes beszéde, mellyel alaposság, elmélyültség párosul. ... Úgy hisszük, hogy harmóniája, kiegyensúlyozottsága nagy érték, amely azonban soha nem jelentette azt – s ezek is fontos megállapítások –, hogy Molnár József a festő ne lenne tépelődő, sokszor önmarcangoló típus, amely személyiségbeli tulajdonság abban nyilvánult, nyilvánul meg, hogy művészi magatartására jellemző képeinek többszöri átfestése. ... Mindezeket a személyiségbeli jellemzőket tehát érzékelhetjük festészetében is, mint ahogy vannak művészek, akiknek egész élete szülőföldjükből, származásukból gyökerezik, ... Molnár Józsefre ... a ragaszkodás, a kötődés jellemző, noha szorosan vett festői érdeklődése végül is eredményeiben sokkal tágabb horizontú. Őriz egy erős nagyrédeiséget, a Mátra vidék hangulatát, atmoszféráját, egy erős paraszti, kreatív kultúrát. ... Fontos a származás, mindaz, amit otthonról, gyermek és ifjúkorából hozott magával, mely nagy mélységeket is mutat, több generáció átültetődését is jelzi.*

Így jött létre egy olyan festészet, amely ritka következetességű, amely a kezdeti eszményekhez való ragaszkodásról tanúskodik, amelyben benne van az alkotás kettős gyönyörűsége, mégpedig, hogy jól festeni és – másik oldalon –, hogy a képpel jó örömet okozni, szerezni, annak, akihez az kerül.

Molnár József a hűség festője, a megőrzés festője, az őrzés festője. Ez korunkban különösen igen nagy érték. Személyiségében, festői minőségében egyaránt. – zárja értékelését Felek Balázs.

A MAGYAR CSERKÉSZET TÖRTÉNETE 1910-TŐL NAPJAINKIG címmel állandó kiállítás nyílt a Gödöllői Városi Múzeumban. A prezentáció 1910-től, az első magyarországi cserkészcsapat létrejöttétől mutatja be a hazai cserkészetet, majd az újjáalakulását, 1989-óta eltelt 20 év eseményeiről is képet kaphatunk.

Ha valakinek erre visz az útja érdemes megtekinteni ezt a kiállítást. Sajnálattal megjegyzendő, hogy a 213. Koháry csapatától nem találunk itt tárgyakat, de annyira testvérünknek érzünk minden cserkészt, hogy mások tárgyaikat, fényképeiket látva otthon érezhetjük magunkat.

Iskolánkban az 1922/23-es tanév elején alakult meg a 213.sz. cserkészcsapat, és 1923. február 18-án 23 cserkész – II.–VIII.-as diákok – tette le fogadalmát. 1944-ben a csapat létszáma 257 fő volt, ebből 213 diák. Ekkor 425 diákja volt az iskolának.

Vajon a mai iskolánk diákjai mikor találják meg ide az utat.

Tarnai-emlékérem

• **15 ÉVE HUNYT EL TARNAI ANDOR** egyetemi tanár-diáktársunk, aki 1943-ban érettségizett Ágoston Julián osztályában. Emlékét őrizve a Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtudományi Intézete és családja 2006-ban közösen hozta létre a Tarnai Andor-díjat, az irodalomtudomány és kritika történetével kapcsolatos kutatások kiemelkedő eredményeinek elismerésére. Az évente átadandó díjat első alkalommal, 2007-ben *Dávidházi Péter* egyetemi tanár, 2008-ban *Bartók István*, a Pécsi Tudományegyetem docense, ez évben pedig *Kecskeméti Gábor*, MTA Irodalomtudományi Intézetének tudományos tanácsadója nyerte el.

A díj átvételekor elhangzott emlékező beszédekben érzékletesen rajzolódk ki a tudós Tarnai arca: „*Valahányszor kézbe veszem egy-egy munkáját, köztük a legnehezebb időkben írtakat, – mondja tanítványa, Dávidházi Péter – mindig elámulok, hogyan tudhatott olyan körülmények közt ilyen szintű életművet letenni az asztalra. Igaz, bene qui latuit, bene vixit: feltűnés nélkül, ha kellett, rangrejtve dolgozott. ... Számomra mintha ugyanazt üzenné, amit hajdan Bandi egész lénye, minden szava és gyakran még be-*

szédesebb csöndje sugallt, azaz hogy keressük meg saját feladatunkat, barátaim, aztán meg csináljuk a dolgunkat tőlünk telhetően jól, a legszerényebb részmunkát is komolyan véve, és ebből soha, semmiért ne engedjünk, mert a hivatás kötelez, tálentainkkal egyszer majd el kell számolni, egyébként pedig történjék bármi, fogadjuk nyugodt szívvel, hallgatunk és mosolyogjunk...”

Emlékét az iskolánkban elhelyeztetten kívül több márványtábla is őrzi. Gyulán, a Magyar Irodalomtörténeti Társaság 2005 májusában rendezett tudományos konferenciája alkalmával a szülőházán, ez év augusztus 22-én pedig Lovason, egykori házának falán avatták fel emléktábláját.

Az iskolánkból mindnyájan több-kevesebb „tálemumot” vittünk tovább lelkünkben, melyek hol mélyebben, hol a felszínre jöve hatottak ránk további életünkben. Talán Bandinak is működtek lelke mélyén az Alma Materben kapott tanítások.

• **DR. CSANK ISTVÁN** jogász diáktársunk **HEVES MEGYEI PRIMA-DÍJAT** nyert több mint ötvenéves sportpályafutás eredményeként. Természetjárással és tájékozódási futással intenzíven 1950-óta foglalkozik és ma is aktív természetjáró versenybíró, a megyei természetbarát-szövetség örökös tagja. Gratulálunk e rangos társadalmi elismeréshez!

MEGÚJULT A SZENT ANNA kápolna is templomunkban. Még Jusztin atya irányításával indult a Szent Bernát templom kápolnáinak felújítása. A zirci bazilika 1995–2006 között végzett felújítási munkák tapasztalatai alapján az egri templom felújítását a Zircen kialakított műhelyben végezték. Elsőként a Szent Alajos kápolna készült el, majd a templomhajó közepén jobbra elhelyezkedő Szent Anna-kápolna következett. Most nagy örömünkre ez is megújult, nemcsak az oltár, hanem a teljes kápolna.

A kápolnáról érzékletes leírást olvashatunk *Kiliánné Jakab Viktória* Az egri ciszterci templom építésének története és művészettörténeti elemzése c. tanulmányában, mely *Az egyházi építészet c. folyóirat* 1992. 1–3. számaiban jelent meg. „Legutoljára készült el a jobb oldali középső kápolnában a Szent Anna oltár 1754-ben Ambrosovszky Mihály kanonok adományozásából. Az oltárkép neves értéket képvisel, mivel barokk festőművész, Kracker János Lukács műve. A festményen Szent Annát látjuk, amint a gyermek Máriát oktatja. A gyermek érdeklődéssel hajlik az anyja térdén lévő könyv fölé. Háta mögött édesapja, Joachim álló alakja zárja le a kompozíciót, aki határozott mozdulattal mutat jobb kezével a könyv irányába. Az egész kompozíció fókuszja a könyv, lelkileg ez tartja össze a szereplő személyeket, amelyből a Megváltóra vonatkozó jóvendöléseket olvassák. A háttérben a felhőcskék mögött megjelenő angyalkák barokkos motívumai mellett a kép mind rajzilag, mind kompozíciós felépítését tekintve nyugodt, kiegyensúlyozott. Színeiben a kékes szürkék, sötétbe hajló vagy vöröses okkersárgák és meleg-barnák dominálnak, finomságot, áhítatot sugározva. A festményt rokokó díszítésű keretbe foglalták, mely harmonikusan illeszkedik az elegáns mértéktartással díszített környezethez. ... Két nagyobb és két kisebb angyal tartja az oltárképet. A barokk ötletesség jegyében megtört, íves párkányzatot ugyancsak csavart oszlopok tartják. Ennek a kápolnának nevezetes értéke még, hogy a mennyezet keresztboltozatát díszítő, kezében csillagkoszorút tartó angyal is eredeti Kracker freskó, 1770-ben készült. – A kék égbolt leheletfinom felhőiből kibontakozó lebegő angyal mozgalmassá pátoszt áraszt. A két, könnyedén kiterjesztett szárny, a mozdulat lendületétől fodrosodó, finoman vöröses köpeny elegánsan ragyogó színeivel szépen illeszkedett a templom sugárözönben úszó, rokokó díszítésű pompájához. Ez kis freskórészlet csak csekély visszfényt adja annak a „szépnek”, amit az egész templombelső látvány nyújthatott a szemlélőnek akkor, amikor még azt teljes egészében Kracker freskói díszítették. A 19. század elején lezajlott két nagy tűzvész sajnos csak ennyit kímélt meg számunkra belőle. – A Szent Anna kép titokzatos nyugalma és a boltozati freskó könnyed lendületessége csodálatosan kiegészíti egymást, az egész kápolna megjelénésében mély áhítatot áraszt.”

- **KÖSZÖNET A NAGYLELKŰ ADOMÁNYOKÉRT!** *Szpolecsnyik Sándor* (1947) Moldava (Szlovákia) – 5100 Ft, *Dutkay István* (45) Pacific Palisades, (USA) – 54 000Ft, *Mészáros Gábor*(51) Scarborough ON (Kanada) – 8800Ft, *Dr. Pataky Barnabás* (48 budai) Dánszentmiklós – 20 000Ft, *Fluck (Ragambi) Ottó* (47) Mc Lean, VA (USA) – 50 USA dollár, *Mohi Sándor* (46) Schweinfurt (Németország) – 50 euró, *Faluhelyi (Fischer) János* (34) Wiesbaden, (Németország) – 200 euró, *Kis István* (44) Soponya – 30 000Ft.
- **A 2009. ÉVI PÉNZÜGYI HELYZETÜNKRŐL** *Czél Iván* gazdasági megbízottunk elkészítette jelentését:

CDEO pénzforgalma 2009. 01. 01-jétől – 12.31-ig

Nyitó állomány 2009. 01. 01-jén **683 461Ft**

<i>Bevételek</i>		<i>Kiadások:</i>	
– Tagdíj- adomány-befizetések	678 365 Ft	– Fekete/Fehér újság (nyomdaktg.)	199 078 Ft
– Banki kamatjóváírás	5 825 Ft	– Postaköltség	119 317 Ft
Összesen	684 190 Ft	– Nyomtatvány, irodaszer költség.	28 810 Ft
		– Bankköltség	38 144 Ft
		– Adományok	72 000 Ft
		– Kerekes K. könyv hozzájárulás	100 000 Ft
		– Egyéb kiadások	18 600 Ft
		Összesen	575 949 Ft

Záró állomány 2009. 12. 31-én **795 702Ft**

- **AZ EGRI FEHÉR/FEKETE** – Interneten a www.uj.ciszterciekegerben.hu/ honlapon található [Gimnázium](#) linken. A honlap gondozója *Kaibás Gábor Márk*, a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnáziumban 2001-ben érettségizett diáktársunk, akinek köszönhetően újságunk 1994 óta megjelent valamennyi száma olvasható, ill. letölthető.

Kérjük a kedves diáktársainkat, hogy a mellékelt csekken a 2010. évi tagdíjat szíveskedjenek befizetni, hogy a jövőben is mindenkinek küldhessük újságunkat.
A tagdíjat 1991-ben 500 Ft-ban határoztuk meg, ami ma legalább 1000 Ft-nak felel meg.

HALOTTAINK

Simon István Marót OCist életének 89. évében, 2009. november 23-án hunyt el. A zirci temető ciszterci sírkertjében temették. Marót atya 1921. március 1-én született Hercegfalván, a mai Mezőfalván. A noviciátust 1941. augusztus 29-én kezdte meg. Tanulmányait 1942–46-ban Zircen, majd, 1946–50-ben Budapesten, a Pázmány Péter Tudományegyetem magyar és német szakán végezte. Pappá szentelték 1946. április 22-én. 1948 és 1950 között segédlelkész volt Szentgotthárdon, ahonnan 1950 júniusában Kunszentmártonba hurcolták. 1950. és 1981. között kiegészítő lelkész, majd kántor több helységben. 1981 márciusától a Pannonhalmi Főapátság Szent Adalbert Szociális Otthonának volt lakója.

Diáktársunk, akinek halálhíréről értesültünk:

Kormos Gyula (35) – Miskolc
Endrényi Olivér (47) – Soignies (Belgium)
Molnár Andor (40) – Zalaegerszeg
Petrássevich István (37) – Szikszó
Szemző János (51) –

Requiescant in pace!

Ha közölnivalód lenne, légy szíves írd meg vagy telefonáljál *Homonnay József*, 3300 Eger, *Tittel Pál u. 6. fsz. 2.* tel.: (46) **415 600** (Miskolcon) ill. *Oláh Gyula*, 1114 Budapest, *Bartók Béla út 25. III. 5/A* tel.:(1) **386 2295** vagy E-mail: olah.gyula3@chello.hu

Az Egri FEHÉR/FEKETE alapítója és kiadója a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztálya. (3300 Eger, Széchenyi utca 17.)
 Megjelenik ez évben Húsvét, Veni Sancte és Karácsony idején.
 Felelős szerkesztő: Oláh Gyula
 Nyilvántartásba véve 2.9.1/571/2004. szám alatt.